

ISSN 1308-4887

Sayı 36 • 2026/1

esiad

ege sanayicileri ve işinsanları derneği

YAŞAM

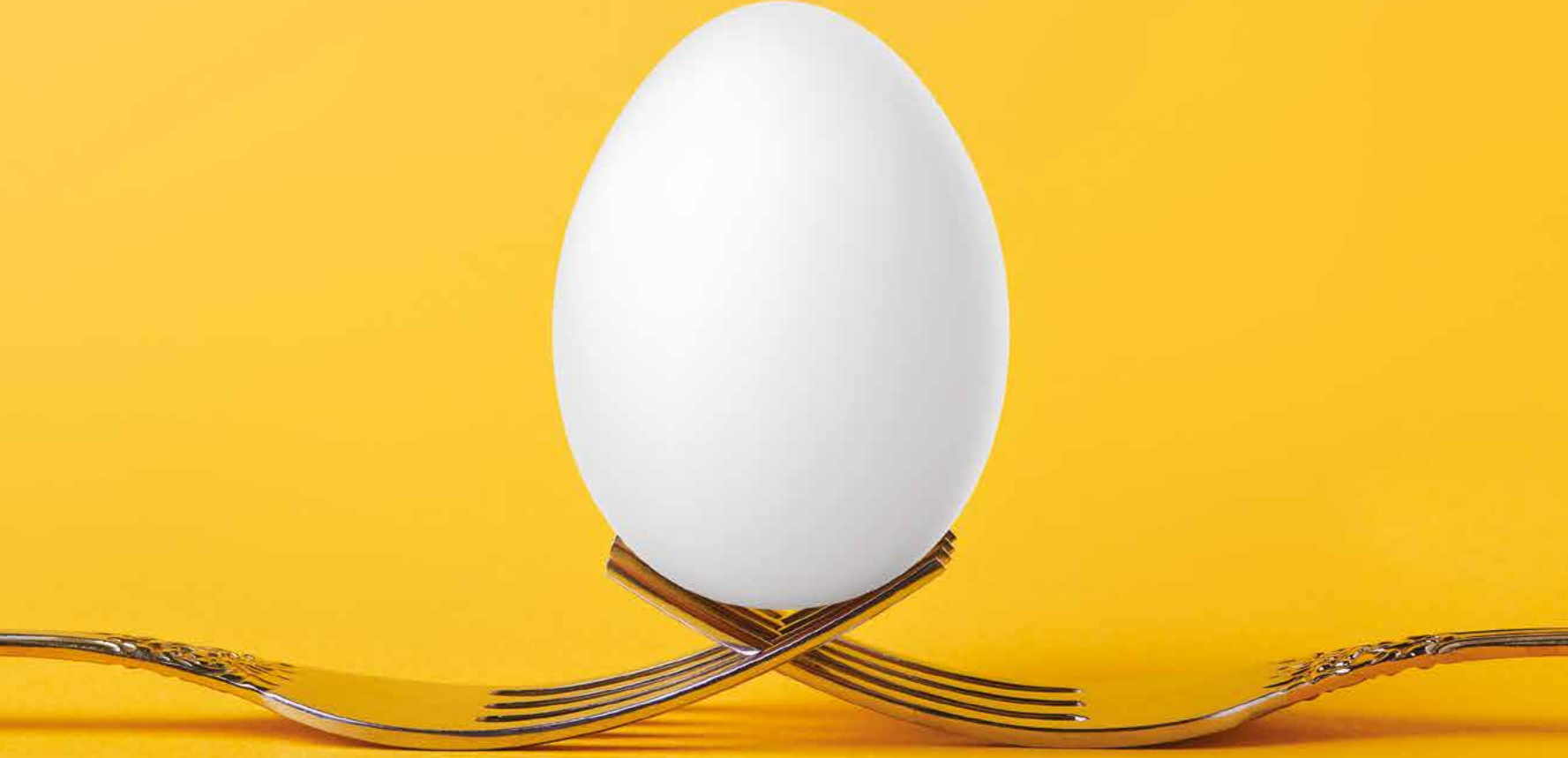

**SU GELECEĞE OLAN
SÖZÜMÜZDÜR.
BU SÖZÜ BİRLİKTE
TUTALIM.**

provi

Günün Proteini

www.proviyumurta.com.tr

PROMAR
GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

45.000 m²
LOJİSTİK ALTYAPI

NAK
Kargo

yol olan her yerde...

WWW.NAKKARGO.COM.TR

SAYI 36 • 2026 / 1

ESİAD ADINA SAHİBİ
Sibel ZORLU

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Ferit KORA

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Özlen KAVALLALI

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
İ. Hakkı KESİRLİ

YAYIN VE DANIŞMA KURULU
Ali TOPÇU, Aslı ÖKTENER,
Ayşe TATARİ, Banu ŞEN,
Bülent SAĞEL, Burcu KURCAN,
Deniz SİPAHİ, Fatih ARACI,
Hanzade ÜNUZ, Meltem SEYİS,
Nihat DEMİRKOL, Sıtkı ŞÜKÜRER.

BU SAYIDA KATKIDA BULUNANLAR
Prof. Dr. Emre İŞERİ,
Prof. Dr. Evren BALTA,
Prof. Dr. Mehmet Ali ERYURT
Prof. Dr. Ozan ÖRMECİ
Sinem ÖZDEMİR DURMUŞLAR,
Raşel Rakella ASAL,
Büyükelçi (E) Ümit YALÇIN

BASKI

Metro Basım Hizmetleri A.Ş.
Yahya Kemal Beyatlı Caddesi 94,
Begos 3.Bölge 35400 Buca İzmir
232.290 3311

05 Ağustos 2026 tarihinde basılmıştır.

YÖNETİM YERİ
Şehit Fethi Bey Caddesi 55,
Heris Tower Kat 8, 35210 İzmir
Telefon 232.483 8833 • Faks 232.483 3525
info@esiad.org.tr • www.esiad.org.tr

ESİAD Yaşam, Ege Sanayicileri ve İş insanları
Derneği yayın organıdır. Dergide yer alan
görüşler yazarlara ait olup, ESİAD'ın görüşlerini
yansıtmaz. İzinsiz alıntı yapılamaz.

www.twitter.com/egesiad
www.instagram.com/egesiad
www.youtube.com/egesiad
www.linkedin.com/company/egesiad

10 ESİAD Su Konferansı

28

54

94

97

■10 ESİAD Su Konferansı: İzmir'de suyun geleceği masaya yatırıldı
■20 Sinem Özdemir Durmuşlar: "Yeni bir tarım sistemine geçiş şart"
■28 Prof. Dr. Evren Balta: "Yeni dünya düzeni mi, yeni kaos çağı mı?" ■35 Büyükelçi (E) Ümit Yalçın, NATO Zirvesi'nin sonuçları: Küresel güvenlikte yeni dönem ve Türkiye
■36 Prof. Dr. Ozan Örmeci: "NATO stratejik bir güç ve savunma platformuna dönüşüyor" ■42 Prof. Dr. Emre İşeri: "Hukuk devleti, kapsayıcı kurumlar, nitelikli eğitim, yeşil sanayi ve teknoloji üretimi aynı stratejinin parçası haline gelmeli." ■48 Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt: "Dünya Sağlık Örgütü'ne göre Türkiye en yaşlı nüfusa sahip ülkeler arasında" ■54 Gezi: Pitigliano ■62 Cevher Özyavuz: "İlk izlenim sizi masaya getirir, değeriniz ise orada tutar" ■68 Bilge Kalpaklıoğlu Eyilik: "Geleceği veri, yapay zekâ ve teknoloji şekillendirecek" ■76 2035 yılında "Nasıl Bir İzmir" istiyoruz ■83 Ekonomi kitapları ■84 Körfezin en güzel süsü yarışan tekneler olmalı ■88 Kadın güzelliğinin temsillerini altüst eden feminist ressam: Jenny Saville ■94 Fransız klarnetçi ve caz öncüsü Michel Portal ■97 Mekan: Lokanta Orhan ■98 Lucien Arkas Sanat Merkezi açıldı ■102 Gündemdeki film: The Odyssey ■104 Tekne: Gran Turismo 50 • ■106 Kitap

Yükselmeye devam ediyor...

Türkiye'nin kağıdı... **TÜM DÜNYADA**

farkı kalitesi

www.alkimkagit.com.tr

ESİAD Yaşam'ın Değerli Okurları,

2026 yılının ilk yarısı, küresel ekonominin artık yalnızca ekonomik verilerle okunamayacağını bir kez daha ortaya koydu. Şubat ayında başlayan İran savaşı, Hürmüz Boğazı'nda yaşanan gelişmeler ve Kızıldeniz'e kadar ulaşan çatışmalara bağlı olarak ortaya çıkan enerji arzına ilişkin belirsizlikler; petrol fiyatlarından lojistik maliyetlerine, enflasyondan yatırım kararlarına kadar pek çok alanı doğrudan etkiledi. Karadeniz'de devam eden Rusya-Ukrayna savaşı da eklendiğinde, üretim ve ticaret açısından en kritik başlıklardan birinin tedarik güvenliği olduğu açıkça görüldü.

Yaşanan gelişmeler, jeopolitiğin artık ekonominin dışında değerlendirilemeyeceğini gösteriyor. Güvenlik politikaları ile sanayi politikaları her zamankinden daha fazla iç içe geçmiş durumda. Ankara'da gerçekleştirilen NATO Zirvesi kapsamında düzenlenen Savunma Sanayii Forumu da bu değişimin önemli göstergelerinden biri oldu. Türkiye'nin üretim kabiliyeti ve gelişen savunma sanayii ekosistemi, küresel tedarik zincirlerinde daha güçlü bir konum elde etmek açısından önemli fırsatlar sunuyor.

Diğer taraftan Avrupa Birliği'nin sanayi politikaları, "Made in EU" yaklaşımı, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'nın uygulama süreci ve Türkiye'nin Tek Avro Ödeme Alanı'na (SEPA) katılımına yönelik gelişmeler, ihracatçı firmalarımız açısından rekabet koşullarını yeniden şekillendiriyor. Aynı dönemde yapay zekâ teknolojilerindeki hızlı gelişim ve dijital dönüşüm, şirketlerin yalnızca teknolojiye değil, verimliliğe ve nitelikli insan kaynağına da yatırım yapmasını zorunlu kılıyor.

Bütün bu dönüşüm yaşanırken, göz ardı edilmemesi gereken stratejik başlıklardan biri de su. İklim krizinin etkileri, suyu artık yalnızca çevresel bir konu olmaktan çıkarıp ekonomik sürdürülebilirliğin temel unsurlarından biri haline getiriyor. ESİAD olarak yılın başında düzenlediğimiz Su Konferansı'nda, tarımda, sanayide ve kentlerde suyun daha verimli yönetilmesine yönelik iyi uygulama örneklerini ve çözüm önerilerini bir araya getirerek ortak bir yol haritası oluşturmayı hedefledik.

Bu sayımızda, küresel ekonomiyi ve iş dünyasını yeniden şekillendiren gelişmeleri farklı boyutlarıyla ele alıyoruz. Jeopolitik risklerden Avrupa ile değişen ekonomik ilişkilere, yapay zekâdan su yönetimine kadar uzanan konular çerçevesinde, değişen dünyanın iş dünyasına yüklediği yeni sorumlulukları ve ortaya çıkardığı fırsatları değerlendiriyoruz.

Sevgili Okurlar,

Finansmana erişimde farklı imkânları ortaya koymak amacıyla her yıl farklı temalar etrafında düzenlediğimiz ESİAD Yatırım Zirvesi'nin beşincisini Kasım ayında "Risk Yönetimi" temasıyla gerçekleştireceğiz. Çünkü artık sürdürülebilir büyümenin yolu, yalnızca fırsatları değerlendirmekten değil; riskleri doğru analiz eden, öngören ve yöneten bir bakış açısını kurumsallaştırmaktan geçiyor.

Önümüzdeki dönemde dünya ekonomisini tek başına büyüme rakamları değil, krizlere karşı gösterilen dayanıklılık belirleyecek. Bu nedenle, farklı senaryolara hazırlıklı olan kurumlar öne çıkacak. ESİAD olarak, iş dünyamızın bu dönüşüme uyum sağlamasına katkı sunacak çalışmalarını sürdürmeye; rekabet gücünü artıran, riskleri doğru yöneten ve geleceğe güvenle bakan bir üretim ekosistemini desteklemeye devam edeceğiz. Keyifli okumalar dilerim.

Sibel Zorlu

ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı

Egenin Gözdesi Çeşme Paşalimanı'nda

yeni bir nefes

MİA
mare
PAŞALİMANI

MİA YAPI

444 02 03

| miayapi.com.tr

Sevgili ESİAD Yaşam Dostları,

Sanayicinin yüksek enflasyon karşısında bastırılmış kur politikası ve yüksek faiz ile finansman giderlerinin karşılanamadığı, zararların büyüdüğü, konkordato ve iflasların arttığı bir dönemde yine iyi niyetimi koruyarak sağlık, huzur ve ekonomik yönden önümüzü gördüğümüz, güzel, düze çıkacağımız günleri görmek en büyük dileğim.

En zorlu ekonomik dönemden geçerken , artık kaybettiğimiz rekabet gücü ve gittikçe düşen üretim, ihracat rakamları ile sanayimiz ciddi sıkıntı içine girerken Sivil Toplum Kuruluşları, Sanayi ve Ticaret Odaları, İhracatçı Birlikleri'nin biraz bu eleştirilere kulak verme zamanı geçiyor.

Kaybedilen pazarları geri almak hiç kolay değil. Şirketlerin yaşamını sürdürmek hiç kolay değil. Çok yüksek maliyetlere ulaşan ücretler karşısında istihdamı azaltarak çözüme ulaşmaya çalışmak hiç çözüm değil.

Marketteki, pazardaki, manavdaki, ev alışverişlerindeki enflasyon nedeniyle artan anormal fiyatlar karşısında çalışanın gramları azaltarak asgari yaşamını sağlamaya çalışması hiç çözüm değil.

Her sektör kendi içinde sıkıntılı... %55 – 60'lara varan faizler, finansmana erişim konusunda yaşanan dar boğaz başta küçük ölçekli ve son zamanlarda çok büyük şirketleri de etkisine almaya başladı.

Türkiye'nin üretimde kullandığı hammadde, ara mallar ve en önemlisi enerji kaynaklarının ithalata dayalı olması, kur hareketlerinin direkt şirketlerin maliyetine yansımaya rağmen gerçek enflasyon oranları nedeni ile TL maliyetlerine zam yapılması çözüm değil.

Artık bilinen gerçekler, ekonomi kuralları çerçevesinde ilgililerin tüm mal, hizmet ve ticari sektörlerdeki temsilcilerin, kurumların isyanını dikkate alma zamanı geldi de geçti zannediyorum.

Döviz kurundaki normal seviyeler firmaların üretim maliyetlerinin yüzde 30 – 50'sine isabet edecek, diğer taraftan TL maliyetleri döviz bazında düşecek, üretim, ihracat artacak.

Teknolojik, katma değerli ürünlerin üretiminin desteklenmesi, teşvik edilmesi yanında TR menşeli uluslararası markaların dünya ile rekabetinin sağlanması esastır.

Lütfen bu seslenişlere kulak verin.

NATO Zirvesi...

Zirveden 4 gün önce Ankara'da idim ve maalesef liderler gelecek diye yapılan havaalanı pisti uzatımı dahil arkadaki kötü yapılar görünmesin diye yapılan kilometrelerce billboardlar, yeni yapılan yollar, asfaltlanan caddeleri gördüğüm zaman niçin Ankara'da yaşayan halkımız için bunlar yapılmadı diye düşünmekten kendimi alamadım.

Amerika Başkanı Trump'ın kendisi için yapılan yeni yolda "Ankara'yı çok sevdim, yollar bomboş asfaltlar harika" diye sosyal medya paylaşımı ağırlama gitti. Biz görsel şovlara, bir günlük ağırlama için bu kadar parayı sokağa akıttık. Türkiye Trump için sadece asfalt ve yollarla mı övünç kaynağı?

2024-2025 yıllarında Amerika ve Hollanda'nın NATO Zirveleri için harcadığı bütçelere baktığımızda, harcamaların mütevazı seviyelerde kaldığını görüyoruz. Bizim sadece Etimesgut havalimanının yenilenmesi için ayırdığımız meblağın ciddi boyutlara ulaştığı ifade ediliyor... diğer giderleri siz hesaplayın artık.

İZMİR

Dünya Bankası'ndan sağlanan kredi ile İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yağmur suyu toplama Alsancak Liman bölgesi ile Mithatpaşa, 2. Kordon inşaatları 1 yılı geçen süre içerisinde neredeyse aynen enkaz vaziyette duruyor. Bu dile getirdiğim 3. Sayımız. Lütfen artık bu kabustan bir an önce kurtulalım. 2. Kordon aylardır trafiğe kapalı. Dün yayınlanan bildiride Liman D kapısından Kordon belli noktaya kadar 3 ay trafiğe kapatılıyor. Diyecek kelime bulamıyorum. İzmir, İzmir olalı bu kadar eziyet görmedi.

Sağlık ve huzurla kalın..

Ferit Kora

Ege Sanayicileri ve İşinsanları Derneği
Yayın Kurulu Başkanı

Personel Taşımacılığı

MİMROYAL®
İyi bir gün bizimle başlar, bizimle biter...

MimGo aklınızdakini
biliyor, siz sorun o söylesin

01

Servisim Nerede

Servisim geçti mi,
araç değişti mi bilgi
veriyor.

02

Araç Doluluk Oranı

Araçlar dolu geliyor
mu, ne kadar boşluk
var hepsini biliyor.

03

Rota Optimizasyonu

Maliyetler arttı,
personel sayısı azaldı
servisleri birleştiriyor.

04

Verimlilik Skoru

Fayda maliyet analizi
yaparak verimliliği optimum
düzeyde tutuyor.

mimgo.com.tr

Denemek için karekodu okutun

İZMİR'DE SUYUN GELECEĞİ MASAYA YATIRILDI

Su yönetimi için ortak yol haritası

Ege Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (ESIAD) ev sahipliğinde; Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) ve İzmir Ticaret Borsası'nın (İTB) katkılarıyla düzenlenen Su Konferansı'nda, iklim kriziyle birlikte derinleşen su sorunu bütüncül bir yaklaşımla ele alındı. İzQ Girişimcilik ve İnovasyon Merkezi'nde gerçekleştirilen toplantıda; tarımda, sanayide ve kentlerde suyun daha verimli ve sürdürülebilir yönetimi için yol haritası ortaya kondu; iyi uygulama örnekleri paylaşıldı.

*İzmir Büyükşehir
Belediye Başkanı
Dr. Cemil Tugay*

GRI SU SİSTEMLERİNİ ZORUNLU HALE GETİRECEĞİZ

Toplantının açılışında bir sunum yapan İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Cemil Tugay, su krizinin bireysel alışkanlıklarla değil, ortak akıl ve planlı politikalarla çözülebileceğini vurguladı. Kentsel kullanımda altyapı yatırımlarıyla kayıp kaçak oranını yüzde 24,80'e indirdiklerini anlatan Tugay, belediye binalarında "gri su dönüşümünü" başlattıklarını duyurdu. Tugay, şöyle konuştu:

"Lavabo ve duşlardan gelen suların sterilize edilerek yeniden kullanılmasını sağlayacak sistemleri devreye alacağız. Gri suyun yeniden kullanımıyla binalarda şebeke suyu tüketimini yüzde 30 ila 50 azaltmak mümkün. Burada bir başlangıç yapıyoruz. İzmir Büyükşehir Belediyesi çatısı altında Gri Su Koordinasyon Ekibi kurduk ve bu deneyimin kent geneline yayılması için paydaşlarla iş birliği sürecini de başlattık. Ama daha önemlisi bunun bir kültür olarak şehirde yer alabilmesi için beraber çalışacağız. Bu noktada şunu da söylemek isterim. Önümüzdeki dönemde büyük ölçekli

binalarımızın önemli bir bölümünde bu dönüşümü hayata geçireceğiz. Yeni yapılan binaların hemen hepsinde gri su sistemlerinin kurulmasını zorunlu hale getireceğiz mecburen."

Deniz suyu arıtma ve bulut tohumlama gibi yenilikçi çözümleri de değerlendirdiklerini anlatan Tugay, su krizinin ancak "daha fazla planlama, farkındalık ve iş birliği" ile aşılabileceğini kaydetti. Tugay, "İnanıyorum ki İzmir, başta su olmak üzere küresel iklim krizinin olumsuz etkilerini çok çalışarak ve dayanışmayla ortadan kaldıracaktır. Bu buluşma, dayanışma isteğinin vücut bulmuş hali.

ESİAD SÜR

Su Konferansı

Susuzluk Artık Bugünün Sorunu

Ekim 2026 - İzQ İzmir

ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı

Sibel Zorlu:
“Su konusunu faaliyetlerimizin odağına taşıdık.”

Toplantının ev sahipliğini yapan ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı Sibel Zorlu da, suya yaklaşımda köklü bir zihinsel dönüşümün zorunlu hale geldiğini, suyun sadece bir kaynak olarak değil her damlası ölçülen, planlanan ve yeniden kazanılan stratejik bir unsur olarak görülmesi gerektiğine işaret etti. Su meselesinin, tek bir kurumun görev ve yetki alanına sığmayacak kadar büyük ve çok boyutlu olduğunu dile getiren Zorlu, merkezi ve yerel yönetimler, iş dünyası, akademi ve sivil toplumun ortak amaç doğrultusunda eş güdümlü hareket etmesinin kritik önemde olduğunu vurguladı.

“ESİAD olarak su konusunu geçtiğimiz yıldan bu yana faaliyetlerimizin odağına taşıdık” diyen Zorlu, sözlerini şöyle sürdürdü: “Su bilincinin yalnızca iş dünyasında değil, gelecek kuşaklara aktarılacak şekilde oluşmasına hep birlikte katkı verelim istiyorum.

Suya doğru yön verebilmek için bilgi ve veri temelli karar alma süreçlerine, teknolojik ve yenilikçi uygulamalara, uzun

vadeli ve entegre planlamaya, şeffaf ve kapsayıcı yönetim modellerine, paydaşlar arası güçlü iş birliğine her zamankinden çok daha fazla ihtiyacımız var. Su tek bir kurumun görev ve yetki alanına sığmayacak kadar büyük ve çok boyutlu.

Bu nedenle merkezi ve yerel yönetimler, iş dünyası, akademi ve sivil toplumun ortak amaç doğrultusunda eş güdümlü hareket etmesi kritik önemde. ESİAD olarak su konusunda çalışmaya devam ediyoruz. İzmir ve çevresini ele alacağımız kapsamlı bir rapor hazırlığı içindeyiz.

Raporda iklim değişikliğinin su kaynaklarına etkilerini; tarımda, sanayide ve kentlerde verimli su yönetiminin yollarını ele alacağız. 2026 yılı içinde kamuoyuyla paylaşmayı hedeflediğimiz raporumuzla, iş dünyasına ve karar alıcılara su yönetimi konusunda destek olmayı amaçlıyoruz. Mevcut durumu en doğru ve şeffaf şekilde ortaya koymak zorundayız. Geleceğe yönelik stratejik planlama yapabilmenin yolu sağlam verilerden geçiyor. Suyumuzu bütüncül bir bakış açısıyla koruma altına almak ve tarımda, sanayide, kentlerimizde yeni teknolojiler kullanarak geleceğe hazırlanmak zorundayız. Bu noktada hepimize önemli sorumluluklar düşmektedir. Üretim süreçlerinde su verimliliğinin artırılması, kayıp oranlarının düşürülmesi, döngüsel su kullanımı uygulama-

larının yaygınlaştırılması ve alt yapının iyileştirilmesi şart. Teknoloji ve inovasyona yatırımı her noktada ön plana çıkarmalıyız.”

2015 yılında Denizli’de, Leodikya antik kentinde yapılan kazılarda suyun kullanım koşullarını düzenleyen 1900 yıllık bir yazıt bulunduğunu kaydeden Zorlu, konuşmasını şu sözlerle tamamladı: “Su kanunu olarak nitelendirilen bu yazıtın toplum yasasını, üretimini ve kent düzenini şekillendirdiğini görüyoruz. Bu örnek bize geçmişten bugüne her dönem su yönetiminin temel bir mesele olduğunu hatırlatıyor. Uzun süredir çıkarılması beklenen Su kanununun bu yıl yasalaşacak olması ülkemiz açısından son derece önemli bir adımdır.

Bu düzenlemeyle suyun korunması, verimli kullanımı ve sürdürülebilir yönetimi yasal bir çerçeveye kavuşacaktır. Öte yandan bu tartışma yalnızca ulusal değil, aynı zamanda küresel gündemin de bir parçasıdır. Bu yıl Antalya’da düzenlenecek olan COP31 toplantısında iklim kriziyle mücadelede suyun rolünün küresel ölçekte daha güçlü biçimde ele alınmasını bekliyoruz. Aynı şekilde iklim nötr, dirençli ve sürdürülebilir bir kent olma yolunda İzmir’in 2030 Misyon Kent hedefini son derece önemsiyoruz. Bu hedef kapsamında su yönetiminin kritik başlıklardan birinin olduğunu görüyoruz.”

İzmir Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı

Bülent Uçak: “Havza bazlı planlamaları revize etmeliyiz.”

İzmir Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Bülent Uçak, tarımsal sulamada akıllı ve sürdürülebilir sistemlere geçmenin bir tercih değil zorunluluk haline geldiğini, havza bazlı planlamaların iklim değişikliği projeksiyonlarına göre yeniden revize edilmesi gerektiğini belirtti.

Tarım ve Orman Bakanlığının suyu merkeze alarak kurguladığı yeni destekleme modelinin tarımda su kullanımını daha etkin hale getireceğine inandığını dile getiren Uçak, “Su kıt bir kaynaktır. Küresel iklim değişikliği su döngüsünü kökten değiştirmektedir. Yağış rejimleri farklılaşıyor, kuraklık ve taşkınlar daha sık ve daha şiddetli yaşanıyor. Aşırı hava olayları tarımsal verimliliği, gıda güvencesini ve ekonomileri olumsuz etkiliyor. Su kıtlığı sadece bir çevre sorunu değildir. Tarımsal üretimin azalması, gıda güvencesi ve ekosistem risklerini barındıran çok boyutlu bir etki-den bahsediyoruz. Bu nedenle bu risk-

lere karşı hazır olmalı ve iyi bir planlama yapmalıyız. Havza bazlı planlarımızı iklim değişikliği projeksiyonlarına göre yeniden revize etmeliyiz. Bu anlamda Tarım Bakanlığımızın suyu merkeze alarak kurguladığı yeni destekleme modelini, orta ve uzun vadede de tarımda su kullanımını daha etkin hale getireceğine inanıyoruz. İzmir Ticaret Borsası olarak biz suyu yalnızca bir çevre başlığı altında değil, tarım, gıda, değer zincirinin tamamını ilgilendiren stratejik bir unsur olarak ele alıyor, projelerimizde ve diğer faaliyetlerimizde de su kullanımında etkinliği arttırmaya çalışıyoruz.

Üreticilerimizin vahşi sulamadan vazgeçerek modern ve akıllı sulama sistemlerine geçişini hızlandırmak için yeni kurduğumuz İzmir Tarım Teknoloji Merkezi bünyesinde de, pamuk yetiştiriciliğinde her bir bitkinin ihtiyacı kadar su verme yani değişken oranlı sulama prensibini konu alan dijital sulama yöntemi projesini gerçekleştiriyoruz” dedi.

EBSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı

Hakan Ürün: “Su geleceğin altını olacak.”

EBSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Hakan Ürün de “Suyun değeri kuyu kuruyunca anlaşılırmış, tam da böyle günlerden geçiyoruz. Suyun, geleceğin Bitcoin’i ve geleceğin altını olması bekleniyor. Uluslararası arenada su için ‘mavi altın, mavi petrol’ ifadeleri kullanılıyor. Azalan su kaynakları, artan kirlilik ve iklim krizinin etkileri, suyu daha stratejik bir hale getiriyor. İzmir’de suyu verimli kullanmayı, yeni su kaynakları üretmeyi ve alternatif çözümleri konuşuyor olmamızı çok önemsiyorum” diye konuştu.

Ürün, yoğun su stresi yaşayan İzmir için su kaynaklarının korunması ve yeni su kaynakları üretilmesinin hayati öneme sahip olduğunu, sanayiciler olarak bu farkındalıkla eylem planlarını hayata geçirdiklerini kaydetti. Ürün, şöyle devam etti: Birleşmiş Milletlerin 2025 su raporuna göre yaklaşık dört milyar insan yani dünya nüfusunun yarısı, yılın büyük bir bölümünde ciddi su kıtlığı yaşıyor. İşte bu nedenle bugünlerin yarınlarını da düşünmek zorundayız. Rapora göre Dünya genelinde toplam su çekimlerinde tarım sektörü yüzde

yetmişten fazla, sanayi sektörü yüzde 15 gibi ve evsel yani belediye kullanımı ise yüzde 13 civarında su kullanmaktadır.

Türkiye özelinde de benzer bir dağılım söz konusudur. Temiz suya erişimin sağlık, ekonomik fırsatlar ve siyasi istikrarı belirleyeceği bir sürece girdiğimiz aşıkâr. O nedenle her ne yapacak-sak bir an evvel harekete geçmemiz gerekmektedir. Unutmayalım ki gelecek nesillerin su hakkını korumak bir tercih değil artık bir sorumluluktur. Bu farkındalık ve sorumlulukla Ege Bölgesi Sanayi Odası olarak her yıl düzenlediğimiz çevre ödül yarışması kapsamında üretimde suyu daha verimli kullanan yağmur suyu hasadı uygulamalarıyla suyu yeniden değerlendiren daha az kaynak tüketen ve atık sularını uygun

projelerle geri kazanan üyelerimizi ödüllendirmekteyiz.

İlgili bakanlıklarımızla iş birliği içinde üyelerimizi bilgilendiriyoruz. Suyu tüketen her kesim için 27 Aralık 2024 tarihinde yayınlanan su verimliliği yönetmeliğiyle birlikte sanayicilerimizin de kendi bünyelerinde su verimliliği yönetim sistemi kurmaları artık yasal bir zorunluluk haline gelmiştir. Elbette ki sanayi kesimi olarak bizler üzerimize düşeni yapmaktayız. Organize sanayi bölgelerimizde artmış atık suların yeniden kullanımıyla ilgili yürütülen projeleri çok kıymetli bulurken, yeşil OSB belgesi almaya hak kazanan Tire, Pancar ve Aliağa organize sanayi bölgelerimizi bu vesileyle tebrik ediyorum. İzmir’deki tüm OSB’lerimize de örnek olmalarını diliyorum.”

T.C. Tarım ve Orman
Bakanlığı Su Yönetimi
Genel Müdür Yardımcısı

Neşat Onur Şanlı:

“Su Kanunu
Meclisin
onayına
sunulacak.”

Açılış konuşmalarının ardından T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdür Yardımcısı Neşat Onur Şanlı, “Türkiye’de Su Yönetimi” başlıklı bir sunum gerçekleştirerek, Türkiye’nin su yönetimi politikalarını, iklim değişikliğinin su kaynakları üzerindeki etkilerini ve hayata geçirilen yeni yönetim modellerini kapsamlı şekilde değerlendirdi. Şanlı, suyun artık tüm sektörleri doğrudan etkileyen stratejik bir unsur haline geldiğini vurgulayarak, su yönetiminde teknoloji, veri ve çok paydaşlı yapının belirleyici olduğunu ifade etti.

SUYU BİRLİKTE YÖNETİYORUZ

Konuşmasında havza ölçekli yönetim planlarından su verimliliği seferberliğine, il ve havza su kurullarından yeni mevzuat çalışmalarına kadar pek çok başlığa değinen Şanlı, suyun merkezden değil, yerelden ve tüm paydaşların katılımıyla yönetilmesi gerektiğinin altını çizdi. 2023 yılında başlatılan su verimliliği seferberliğinden söz eden Şanlı, “Bu seferberlik tüm sektörlerde ‘suda sıfır kayıp’ anlayışıyla yürütülüyor. Tarımdaki su kullanımının farkındayız ve suya göre planlamaya geçtik.

Halihazırda 52 ilçede su kısıtı uygulanıyor. 2024 yılı itibarıyla il su kurulları, havza su kurulları ve Ulusal Su

Kurulu’nu oluşturduk. Biz Tarım ve Orman Bakanlığı olarak Su Yönetimi Genel Müdürlüğü olarak sularımızın, su kaynaklarımızın. özellikle yer üstü su kaynaklarımızın sayısallaştırılmasıyla başladık işe.

Akabinde su kaynaklarımızda yapılacak izleme yani su kalitesinin ve miktarının izlenmesine yönelik olarak Türkiye tarihinde havza izleme programları hazırladık. Malumlarınız olduğu üzere hiçbir sistem izlenmeden ya da ölçülmeden yönetilemez. Biz genel müdürlük olarak 2011 yılından itibaren havza ölçekli yönetim planlarının hazırlanması çalışmalarını yürüttük.

Bu havza ölçekli yönetim planları çalışmaları kapsamında şimdiye kadar tüm havzalarımızda taşkın yönetim planları kuraklık yönetim planları ve on dokuz havzamızda da nehir havza yönetim planlarını hazırladık. Bu planlar sadece plan olarak mı kaldı? Tabii ki hayır. Havza ölçekli yönetim planlarını hazırlarken hali hazırda tüm kurum ve kuruluşlarımız tüm paydaşlarımızla masaya oturduk.

Her bir tedbir tüm kurumlarımızla birlikte belirlendi. Konuya ilişkin gelişmeler de bakanlığımız tarafından işletilen ulusal su bilgi sistemi vasıtasıyla takip ediliyor. Bu havza yönetim planlarını hazırlarken kriz yerine risk yönetimini esas

olarak taşkın yönetim planlarını hazırlıyoruz.

Üretmiş olduğumuz taşkın tehlike haritaları, taşkın risk haritaları, taşkın erken uyarı sistemleri tüm kullanıcılarımıza uyarı olarak geri dönüyor. Su yönetiminin olmazsa olmazları arasında yer alıyor.

Bakanlık olarak ileri teknoloji ürünü bilgi sistemlerini, erken uyarı sistemlerini, karar destek sistemlerini aktif olarak kullanıyoruz ve su yönetiminde de bir araç olarak tüm paydaşlarımızla birlikte yaygınlaştırmaya özen gösteriyoruz. Eylem planlarını yerinde, tüm paydaşların katılımıyla hazırlıyor ve uygulamaya alıyoruz.

Su artık bütün sektörlerle dokunan, olmazsa olmaz bir meta. Su Kanunu’na ilişkin teknik çalışmalarımızı tamamladık, Taşkın Kanunu ile birlikte 2026 senesi içinde Yüce Meclisimizin onayına sunuyor olacağız.

2027 yılı içinde Dünya Su Kongresi’ne İstanbul’da ev sahipliği yapacağız. Bununla birlikte 5-6 Mayıs tarihleri arasında İstanbul Uluslararası Su Forumu’nu düzenliyoruz.

Bakanlık olarak görev ve sorumluluklarımızın farkındayız. Su yönetimini tüm paydaşlarla birlikte yürütmeye devam edeceğiz” diye konuştu.

Tarımda Su

Moderatör:

Prof. Dr. İsmail TÜRKAN, Yaşar Üniversitesi, Tarım Bilimleri ve Teknolojileri, Dekan

Konuşmacılar:

A. Ömer YULUĞ, Yuluğ Mühendislik Kurucu Ortağı

Dr. Erçin GÜDÜCÜ, İzmir Ticaret Borsası Genel Sekreter

Hülya SEVEN, Philip Morris EMEA&Asia Bölgesi Sürdürülebilirlik Müdürü

Yusuf KAYA, AŞ Ge

“Tarımda Su” başlıklı oturumda, tarımda suyun etkin ve verimli kullanımına yönelik mevcut sorunlar ve çözüm önerileri ele alındı; iyi uygulama örnekleri paylaşıldı.

Yaşar Üniversitesi, Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İsmail Türkkan

Tarımda suyun bilinçsiz kullanımının bugün yaşanan sorunların temelinde yer aldığını belirten oturum moderatörü Yaşar Üniversitesi, Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İsmail Türkkan, “Dünyadaki toplam suyu bir varil olarak düşünürsek sadece bir tatlı kaşığı kadar suyumuz var fakat başta tarımda olmak üzere diğer sektörlerde bu suyu günlük hayatta çok bilinçsizce kullandık. Bugün özellikle tarım üzerinde yaşadığımız sıkıntıların temelinde tarım 2.0 ve 3.0 meselesi çok önem taşıırken, bugün geldiğimiz noktada akıllı tarım dönemini yaşıyoruz. Akıllı tarımda veri işleme teknikleri başta olmak üzere yapay zeka kullanımı ile 1950’li yıllarda birinci yeşil devrimle

tüketmeye başladığımız dünya kaynakları ve su kayıplarının önüne geçmeye çalışılıyor. Tarımsal ekosistemlerde üretimin artırılması, girdilerin azaltılması doğrultusunda dijital teknolojilerin yaygınlaşmaya başladığı bir süreci yaşıyoruz” dedi.

İzmir Ticaret Borsası Genel Sekreteri Dr. Erçin Güdücü

“Tarımda Akıllı Teknolojiler ile Su Yönetimi Projesi” kapsamında pamuk üretiminde uyguladıkları değişken oranlı sulama sistemine ilişkin bilgi verdi. Güdücü, İzmir Ticaret Borsası öncülüğünde; Tarım ve Orman Bakanlığı’na bağlı Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Tokyo Tarım Teknoloji Üniversitesi iş birliğiyle Menemen’de yaklaşık 40 dönümlük alanda yürütülen projede, uzaktan algılama ve dijital teknolojilerle bitkinin su ihtiyacının dinamik olarak belirlendiğini söyledi. Uygulama sonucunda yağmurlama sulamaya göre yüzde 18–20, vahşi sulamaya göre ise yüzde 30 ila yüzde 50 arasında su tasarrufu sağlandığını belirten Güdücü, “Bu tasarruf verim kaybı yaratmadan elde edildi; doğru zamanda, doğru miktarda sulama hem suyu hem toprağı koruyor” dedi.

Philip Morris EMEA&Asia Bölgesi Sürdürülebilirlik Müdürü Hülya Seven

Tütün çiftçileriyle yürüttükleri çalışmaları aktaran ve tütün tarımında su yönetimini teknolojiyle birlikte ele aldıklarını vurgulayan Philip Morris EMEA&Asia Bölgesi Sürdürülebilirlik Müdürü Hülya Seven, Özellikle Virginia tipi tütünlerde meteoroloji verileriyle damlama sulama yöntemini birleştirdiklerini belirtti. Seven, “Hem ürüne daha az su veriyoruz hem kalitesini daha da artırıyoruz” ifadelerini kullandı.

Yuluğ Mühendislik Kurucu Ortağı Ömer Yuluğ

Geliştirdikleri veri temelli sulama teknolojileriyle bitkinin etkili kök bölgesini esas alan bir su yönetimi yaklaşımı sunduklarını belirten Yuluğ Mühendislik Kurucu Ortağı Ömer Yuluğ, sensör ve algoritma destekli sistemle sulamanın tahmine değil, gerçek zamana dayalı verilerle yönetildiğini vurgulayarak, “Bayındır’da yürütülen bilimsel bir denemede yüzde 55, Uluslararası Tarımsal Araştırma Merkezi’nde gerçekleştirilen üç yıllık bir projede ise benzer teknolojilere göre yüzde 81’e varan su tasarrufu sağladık; üstelik bunu verim artışıyla birlikte başardık” dedi.

Sanayide Su

Moderatör:

Prof. Dr. Mehmet KİTİŞ, Süleyman Demirel Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi

Konuşmacılar:

Asiye DÜŞÜNCELİ, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Endüstriyel Su Verimliliği Şube Müdürü

Esra İREN, PepsiCo Türkiye Kurumsal İlişkiler ve Sürdürülebilirlik Kıdemli Direktörü

Gizem ÇALIŞ, S. Ekoten Tekstil Operasyonel Mükemmellik Genel Müdür Yardımcısı

Hülya TOMAK, Blue It Su Yönetim Platformu Kurucusu & CEO'su

“Sanayide Su” başlıklı oturumda, sanayinin artan su baskısı karşısında nasıl dönüşmesi gerektiği; mevzuat, teknoloji ve iyi uygulama örnekleri üzerinden ele alındı. Kamu, özel sektör ve teknoloji temsilcileri, su krizinin artık yalnızca çevresel değil, doğrudan üretim ve rekabet meselesi olduğuna dikkat çekti.

Süleyman Demirel
Üniversitesi Çevre Mühendisliği
Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Mehmet Kitiş

Oturumun moderatörlüğünü üstlenen Süleyman Demirel Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Kitiş, sanayide su yönetiminde yeni bir döneme girildiğini

belirterek, “Artık mevzuat var. Su Verimliliği Yönetmeliği ve Endüstriyel Emisyonların Yönetimi Yönetmeliği yürürlüğe girdi” dedi.

*Tarım ve Orman Bakanlığı
Endüstriyel Su Verimliliği
Şube Müdürü Asiye Düşünceli*

Türkiye’nin sanayide su verimliliği açısından ciddi bir potansiyele sahip olduğunu vurgulayan Tarım ve Orman Bakanlığı Endüstriyel Su Verimliliği Şube Müdürü Asiye Düşünceli, “Sanayide yüzde 50’ye varan oranlarda döngüsel su kullanımı yapmamız mümkün” dedi.

Düşünceli, yaşanan süreci, “Bu aslında sadece bir su krizi değil, üretim krizi, kalkınma krizi ve gıda krizine kadar uzanan bir süreç” ifadeleri ile tanımladı.

*PepsiCo Türkiye Kurumsal
İlişkiler ve Sürdürülebilirlik
Kıdemli Direktörü Esra İren*

Gıda sektöründe su yönetimini küresel hedeflerle birlikte ele aldıklarını belirten PepsiCo Türkiye Kurumsal İlişkiler ve Sürdürülebilirlik Kıdemli Direktörü Esra İren, “2030 yılı itibarıyla net su pozitif olmayı hedefliyoruz. Net su pozitif olmak; asgaride kullandığımız suyu

doğaya geri vermek anlamına geliyor. İzmir fabrikamız bu sene itibarıyla kullandığı suyu %100 Gediz Havzası’na geri verdi” bilgisini paylaştı.

*Ekoten Tekstil Operasyonel
Mükemmellik Genel Müdür
Yardımcısı Gizem Çalış*

Tekstil sektörünün su yoğun yapısına dikkat çeken Ekoten Tekstil Operasyonel Mükemmellik Genel Müdür Yardımcısı Gizem Çalış, “Tekstil sektörü endüstride suyun çok büyük kısmını kullanan bir sektör. Bundan 20 yıl önce 1 kilo kumaş için yaklaşık 150 litrelik bir su harcarken bugün 50 litre kadar düştü. Yaptığımız denemelerde %90’ın üzerinde suyu geri kazanabiliyoruz” diye konuştu.

*Blue It Su Yönetim Platformu
Kurucusu ve CEO’su
Hülya Tomak*

Sanayide dijital izleme ve yapay zekânın rolüne dikkat çeken Blue It Su Yönetim Platformu Kurucusu ve CEO’su Hülya Tomak, “Suyu tek başına izlemek değil, uçtan uca üretim verisiyle birlikte izlemek gerekiyor” dedi.

Tomak, dijital çözümlerle %30’a varan su tasarrufu sağlandığını belirtti.

Kentlerde Su

Moderatör:

Prof. Dr. Orhan GÜNDÜZ, İYTE Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi

Konuşmacılar:

Aslıhan KORKMAZ, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Su Verimliliği Daire Başkanı

Gürkan ERDOĞAN, İZSU Genel Müdürü

Rıza ELİBOL, Swissôtel Büyük Efes İzmir Genel Müdür

Semiha GÜNEŞ, Epig Mimarlık Kurucusu, BASİFED Yönetim Kurulu Başkanı

“Kentlerde Su” başlıklı son oturumda, iklim değişikliğinin etkileriyle birlikte kentlerin suya erişimi, altyapı kayıpları ve kullanım alışkanlıkları ele alındı. Yerel yönetim, kamu, mimarlık ve turizm temsilcileri, kentsel su yönetiminin artık bir tercih değil zorunluluk olduğuna dikkat çekti.

*İYTE Çevre Mühendisliği
Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Orhan Gündüz*

Oturumun moderatörü İYTE Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Orhan Gündüz, kentlilerin suyun bedelini doğrudan ödeyen kesim olduğuna işaret ederek, “Su krizinin

etkilerini hepimiz bireysel olarak yaşıyoruz. Dolayısıyla bu toplantı gerçekten en doğru zamanda yapılıyor” dedi.

*T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Su Verimliliği Daire Başkanı
Aslıhan Korkmaz*

Kentlerde su yönetiminin artık tersine bir döngüyle ele alınması gerektiğini belirten T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Su Verimliliği Daire Başkanı Aslıhan Korkmaz, “Eskiden kaynaktan musluğa su yönetimi diyorduk ama artık musluk-tan kaynağa geri dönen iyi bir su yönetimini önceliyoruz” ifadelerini kullandı.

Korkmaz, yaşanan iklim koşullarına dikkat çekerek, “İklim değişikliği artık bir projeksiyon değil, hepimizin günlük yaşamda tecrübe ettiği bir durum” dedi.

*İZSU Genel Müdürü
Gürkan Erdoğan*

İzmir’in son yıllarda yaşadığı su krizinin boyutlarını rakamlarla aktaran İZSU Genel Müdürü Gürkan Erdoğan, “Yılbaşı günü Tahtalı Barajı’nda oran %0,14’e düşmüştü, kent merkezi için konuşuyorum, hiçbir suyumuz kalmamıştı” dedi. Alınan önlemler sayesinde önemli bir tasarruf sağlandığını belir-

ten Erdoğan, “Gece 11 ile 5 arası yaptığımız kesintiler sayesinde 14,2 milyon metreküp su tasarrufu sağlandı” bilgisini paylaştı.

*Epig Mimarlık Kurucusu ve
BASİFED Yönetim Kurulu Başkanı
Semiha Güneş*

Kentlerin betonlaşmasının su krizini derinleştirdiğini vurgulayan Epig Mimarlık Kurucusu ve BASİFED Yönetim Kurulu Başkanı Semiha Güneş, yapı ölçeğinde su verimliliğine dair örnekler paylaştı.

Güneş, Yaşar Üniversitesi M binasındaki uygulamalardan söz ederek, “Çatıdaki yağmur sularını 420 ton kapasiteli bir sarnıca ilettik, iç mekanlarda yüzde 50 oranında daha az su harcayan sistemler kullandık” dedi.

*Swissôtel Büyük Efes İzmir
Genel Müdürü Rıza Elibol*

Turizm sektöründe su tüketiminin ciddi boyutlara ulaştığını belirten Swissôtel Büyük Efes İzmir Genel Müdürü Rıza Elibol, “2004 yılında misafir başına 368,6 litre su harcatmışız, bu miktarı 2025 yılında 150,8 litreye düşürdük” dedi. Elibol, susuz pisuar ve ‘Skip the Clean’ uygulamalarıyla önemli tasarruf sağladıklarını aktardı.

Doğa Aktivisti

Güven İslamoğlu: “Doğayla ilişkiyi yeniden düşünmeliyiz.”

Konferansın kapanış konuşmasını yapan Doğa ve Çevre Programı Yapımcısı Güven İslamoğlu, su krizinin yalnızca teknik çözümlerle ele alınamayacağını vurgulayarak, meselenin insan-doğa ilişkisiyle doğrudan bağlantılı olduğuna dikkat çekti. İzmir’in geleceğine ilişkin uyarılarda bulunan İslamoğlu, “İzmir tuzlu suyu çevirmek zorunda, önünüzde suyla ilgili bir gelecek yok” ifadelerini kullandı.

Dünyanın yaşam döngüsünü oksijenin olmadığı evrelerden alarak, siyanobakteriler, algler ve likenlerin ortaya çıkışı ile oksijen oluşumunu anlatan İslamoğlu, “Salda Gölü’ne gittiğinizde gördüğünüz bu beyaz örtü aslında siyano bakterilerin fosilidir. Yani siz oraya gittiğinizde 3,5 milyar yaşındaki fosile şahitlik ediyorsunuz. Şu anda soluduğunuz oksi-

jenin başlangıcını bu canlıya borçlusunuz” dedi.

Yaşanan sürecin küresel ölçekte bir kırılma noktasına işaret ettiğini belirten İslamoğlu “Biz altıncı yok oluşun eşliğindeyiz ve nedeni biziz. Dünya ülkeleri bu sorunu paylaşmak istemiyor. Kimse elini cebine atmak istemiyor. Ne olacak? Sonunda dünya buna tepki gösterecek tabii. Mikroorganizmalar, yeşil örtü, ormanlar bu kadar karbonu aşağı hapsedip bize yaşam verdi. Biz her yıl bu kadar karbonu yukarı çıkartıyoruz. Çünkü tüketim alışkanlıklarımız değişmiyor.

Kuşkonmazı herkes en düşük karbon salıcısı olarak düşünüyor ama İngiltere için karbon konusundaki en yüksek gıda kuşkonmaz. Çünkü yurt dışından geliyor. Yerli üretim gıda tüketirseniz sorun yok. Çünkü ulaşım araçları önemli karbon üreticileri” dedi.

İslamoğlu, “Böyle devam ederse, dünya dengesini kaybedecek, hasta olan mekanizma, kendini iyileştirme kabiliyetini kaybedecek. Dünya hep kendini iyileştirmeye çalışmış. Bir şekilde de iyileştiriyor. Ama bizim de ona destek olmamız gerekiyor. Mesela ozon tabakasının delinmesini engelleyebildik” diyerek, tüketim alışkanlıklarının su üzerindeki etkisine değindi ve “Hayvancılık suyun yüzde 70’ini kullanıyor, bir domatesi çöpe attığınızda 10 душluk suyu atıyorsunuz” sözleriyle bireysel sorumluluğun altını çizdi.

Konuşmasını doğa merkezli bir perspektifle tamamlayan İslamoğlu, “Ben çevreci değilim, doğa aktivistiyim; merkeze insanı değil doğayı koyuyorum” diyerek, çözümün doğayla kurulan ilişkiyi yeniden düşünmekten geçtiğini ifade etti.

55 Yıldır

Güveni Taşıyoruz

Türkiye genelinde planlı,
güvenli ve zamanında
lojistik çözümler.

www.transnak.com.tr

55+ Yıl
Tecrübe

Türkiye'nin
Her Noktasına

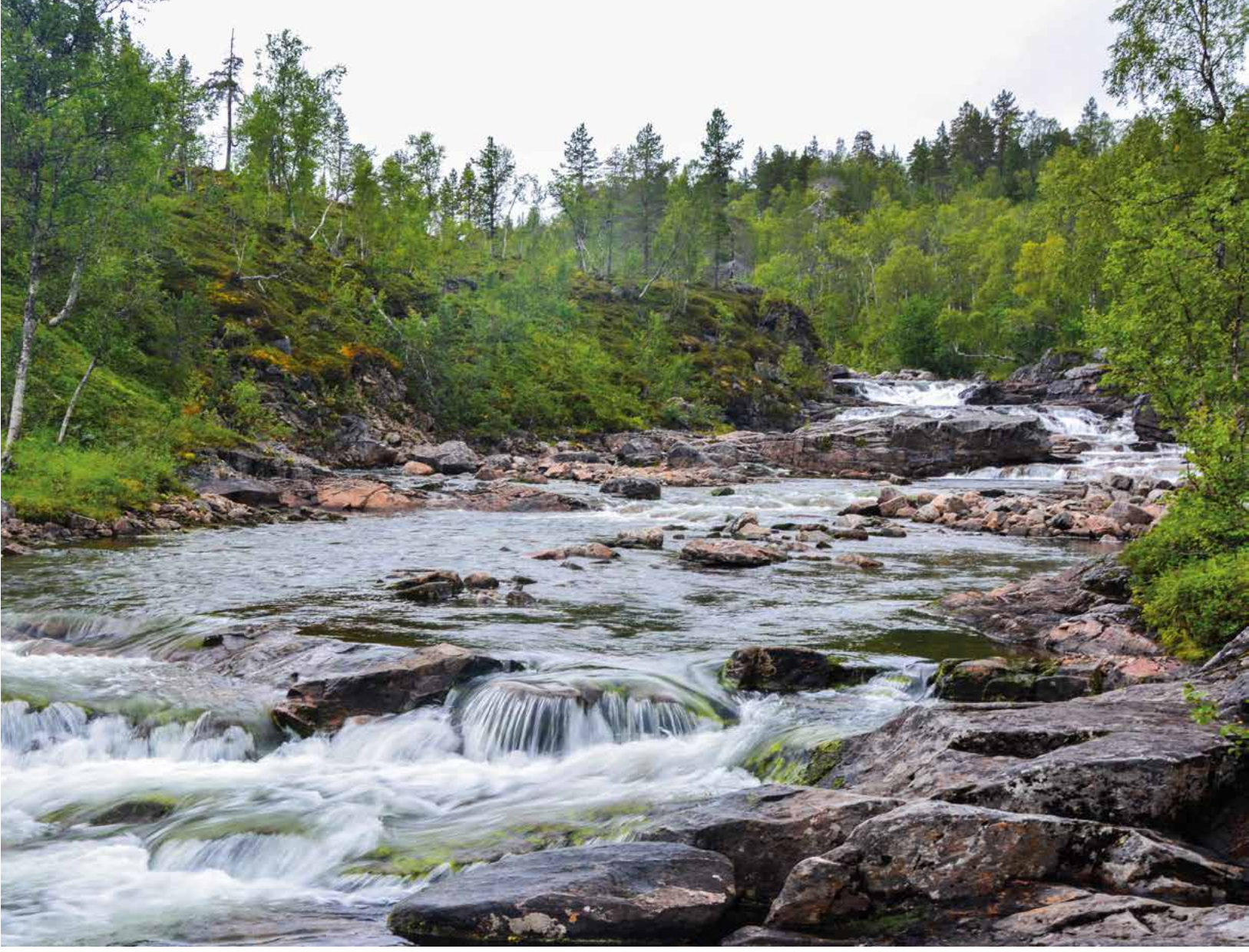
Güvenli
Taşıma

Zamanında
Teslimat

Profesyonel
Ekip

İzmir'in gıda geleceği suya bağlı: Yeni bir tarım sistemine geçiş şart

İzmir Kalkınma Ajansı Yeşil Büyüme Politikaları Birimi'nde uzman olarak görev yapan Sinem Özdemir Durmuşlar, artan nüfus, iklim krizi ve su yetersizliğinin gıda sistemleri üzerinde büyük baskı yarattığını söyledi. Durmuşlar, İzmir'de suyu merkeze alan, kaynak verimliliğini önceleyen yeni bir tarım modeline geçişin kaçınılmaz olduğunu vurguladı.

Dünya nüfusunun hızla artması, iklim değişikliği ve doğal kaynaklar üzerindeki baskı, sürdürülebilir gıda sistemlerini her zamankinden daha kritik hale getiriyor.

İzmir Kalkınma Ajansı Yeşil Büyüme Politikaları Birimi'nde uzman olan Sinem Özdemir Durmuşlar, özellikle su stresi yaşayan İzmir'de mevcut üretim alışkanlıklarının devam etmesi halinde hem tarımsal üretim hem de gıda güvencesi açısından ciddi risklerle karşı karşıya kalılabileceğini belirtti.

Durmuşlar, çözümün daha fazla üretmekten değil; suyu, toprağı ve doğal kaynakları koruyan sürdürülebilir üretim ve tüketim modellerini yaygınlaştırmaktan geçtiğini ifade etti.

Öncelikle sürdürülebilir gıda sistemleri derken ne anlıyoruz?

Sürdürülebilir gıda sistemlerinden bahsetmeden önce, iki temel kavramı netleştirmek gerekiyor: gıda güvenliği ve gıda güvencesi.

Gıda güvenliği dediğimizde, gıdaların üretimden tüketime kadar geçen tüm aşamalarda fiziksel, kimyasal ve biyolojik risklerden arındırılmasını kastediyoruz. Yani gıdanın insan tüketimine uygun ve sağlığa zarar vermeyecek nitelikte olmasıdır. Bugün tüketici olarak bizim de en çok dikkat ettiğimiz konular bunlar, örneğin gıdalarda pestisit kalıntısı var mı, Salmonella gibi zararlı mikroorganizmalar içeriyor mu ya da taş, metal vb. yabancı maddeler bulaşmış mı gibi sorular aslında doğrudan gıda güvenliğiyle ilgilidir.

Gıda güvencesi ise gıda güvenliğini de kapsayan, bu çerçevenin daha geniş bir versiyonudur. Gıdanın güvenli olması tek başına yeterli değildir; aynı zamanda yeterli miktarda üretilmesi, herkes için fiziksel ve ekonomik olarak erişilebilir olması, besin ihtiyaçlarını karşılaması ve tüm bunların süreklilik arz etmesi gerekiyor. Yani kısaca; gıdanın güvenli, erişilebilir, karşılanabilir olması ve bu üç boyutun devam ettirilebilmesidir.

Buradan sürdürülebilir gıda sistemlerine geçtiğimizde ise, bugünün gıda güvencesini sağlarken, gelecek nesillerin gıda güvencesini riske atmayan bir sistemden bahsediyoruz. Bu da ancak ekonomik, sosyal ve çevresel boyutların birlikte ele alındığı, kapsayıcı ve dengeli bir yaklaşımla mümkündür.

Dünya nüfusunun 2050 yılında 9,7 milyara ulaşması bekleniyor. Bu veri doğrultusunda sürdürülebilir bir gıda sistemi kurulmazsa beklenen tabloyu nasıl tarif edersiniz?

Günümüzde pek çok kuruluş, 2030 ve 2050 yıllarına yönelik nüfus projeksiyonları yaparak buna paralel olarak gıda ihtiyacını ortaya koyuyor. Bu çalışmalarda yalnızca toplam gıda miktarı değil, tüketim alışkanlıklarındaki değişim de dikkate alınıyor. Çünkü her gıda türünün doğal kaynak ihtiyacı ve çevresel etkisi birbirinden oldukça farklıdır. Örneğin, tüm dünya nüfusunun ağırlıklı olarak tahıllarla beslendiği bir senaryoda ihtiyaç duyulacak su, tarım arazisi

ve oluşacak çevresel etki; hayvansal ürünlerin yoğun tüketildiği bir senaryoya göre çok daha düşük kalacaktır. İnek, koyun, kuzu gibi geviş getiren hayvanlar dünyadaki tarımsal arazinin üçte ikisini kullanmakta ve tarımsal üretim kaynaklı emisyonun yaklaşık yarısını oluşturmaktadır.

Yapılan çalışmalarda gelir artışıyla birlikte özellikle et ve süt ürünlerine olan talebin hızla artacağı belirtiliyor. 2050 yılı projeksiyonlarında, 2010 yılına kıyasla toplam gıda talebinin yaklaşık %50'ye, hayvansal gıda talebinin ise %70'e varan oranlarda artması bekleniyor.

Bu tabloyu sürdürülebilir bir gıda sistemi kurulmadan değerlendirdiğimizde, öne çıkan temel riskler doğal kaynakların hızla tükenmesi, tarım faaliyetlerinden kaynaklanan su ve toprak kirliliğinin artması ve gıda güvencesinin sağlanamaması olacaktır. Küresel ölçekte su kaynakları üzerindeki baskının artması, tarım arazilerinin yetersiz kalması, iklim değişikliği etkileriyle verim kayıplarının yaşanması ve bunlara bağlı olarak gıda fiyatlarında artış en önemli riskler arasında yer alıyor.

Türkiye özelinde ise; su stresi yaşayan bir ülke olmamız nedeniyle özellikle tarımsal sulama baskısının artması, küçük üreticilerin ekonomik olarak zorlanması ve bazı ürünlerde arz güvenliği risklerinin ortaya çıkması söz konusu olabilir.

İzmir, su potansiyeli açısından su fakiri sınıfında yer almaktadır. Kişi başına düşen yıllık su miktarı 639 m³ olup, bu değer 1000 m³'ün altında olması su fakirliği göstergesi olarak kabul edilmektedir. İzmir ölçeğinde bakıldığında, ilimizin güçlü olduğu süt hayvancılığı ve küçükbaş yetiştiriciliği öne çıkmaktadır. Ancak bu üretim yapısı, su ihtiyacı yüksek olan yem bitkilerine olan talebi artırmaktadır. Bu durum, artmakta olan gıda ihtiyacıyla birlikte su kaynakları üzerindeki baskıyı giderek artıracak hem tarım faaliyetlerini hem de çiftçilerin ekonomik gelir düzeyini olumsuz etkileyecektir. Gediz, Küçük Menderes ve Büyük Menderes havzalarının kesiminde yer alan önemli bir tarım ve hayvancılık merkezi olan İzmir'de, bu faaliyetlerin devamlılığı bölgenin doğal kaynak potansiyeline uygun ürün desinine ve sürdürülebilir üretim tekniklerine geçişle mümkün olacaktır.

2050 yılı projeksiyonlarında, 2010 yılına kıyasla toplam gıda talebinin yaklaşık %50'ye, hayvansal gıda talebinin ise %70'e varan oranlarda artması bekleniyor. Bu tabloyu sürdürülebilir bir gıda sistemi kurulmadan değerlendirdiğimizde, öne çıkan temel riskler doğal kaynakların hızla tükenmesi, tarım faaliyetlerinden kaynaklanan su ve toprak kirliliğinin artması ve gıda güvencesinin sağlanamaması olacaktır. Küresel ölçekte su kaynakları üzerindeki baskının artması, tarım arazilerinin yetersiz kalması, iklim değişikliği etkileriyle verim kayıplarının yaşanması ve bunlara bağlı olarak gıda fiyatlarında artış en önemli riskler arasında yer alıyor.

Azalan yağışlar ve artan sıcaklıklarla birlikte buharlaşma kayıpları artıyor, bu da tarımda su ihtiyacını daha da yükseltiyor. Sonuç olarak üretim deseninde bir dönüşüm kaçınılmaz hale geliyor. Daha az su isteyen ve yüksek sıcaklıklara dayanıklı ürünler ön plana çıkarken, suya bağımlı üretim modelleri giderek zorlaşıyor. Aşırı iklim olayları ise ani verim kayıpları oluşturarak gıda arzını dolayısıyla da fiyatlarını ciddi şekilde etkiliyor.

Bugünkü sistemin en kırılgan noktaları neler?

Çevresel açıdan en kritik konu, doğal kaynaklar üzerindeki baskının giderek artmasıdır. Halihazırda sınırlı olan su kaynakları mevcut talebi karşılamakta zorlanırken, artan nüfusla birlikte gıda talebi de büyüyor. Bu da daha fazla üretim baskısı yaratıyor. Öte yandan, yoğun tarımsal faaliyetler toprak kirliliğine yol açarak hem verimliliği hem de gıda güvenliğini riske atıyor.

Ekonomik boyutta ise maliyet artışları öne çıkıyor. Girdi fiyatlarındaki yükseliş, özellikle küçük ölçekli üreticiler için sürdürülebilir üretimi zorlaştırıyor ve tarımdan çekilmeleri hızlandırabiliyor.

Sosyal açıdan baktığımızda, çiftçiler gıda sisteminin en kırılgan halkasını oluşturuyor. Kırsal nüfusun yaşlanması, genç nüfusun tarımdan uzaklaşması ve iklim değişikliği gibi dışsal riskler, üretimin devamlılığını tehdit ediyor. Bu nedenle bu risklerin doğru analiz edilmesi ve hedefli politikalarla desteklenmesi hem gıda güvenliği hem de bölge ekonomisi açısından kritik önem taşıyor.

İklim değişikliği bu durumu en çok hangi yönlerden etkileyecek?

Tarım, iklim değişikliği etkilerinin en fazla gözlemlendiği sektör. Bugün dünyada tatlı su kaynaklarının yaklaşık %70'i tarımsal faaliyetlerde kullanılıyor. Bu nedenle iklim değişikliği, gıda sistemlerini en doğrudan su üzerinden etkiliyor.

Yağış eğilimlerine baktığımızda, yıllık toplam yağışın azaldığını; buna karşılık aşırı sıcaklar ve ani sağanaklar gibi ekstrem hava olaylarının daha sık yaşandığını görüyoruz. Bu durum sadece suyun miktarını değil, aynı zamanda erişilebilirliğini de etkiliyor.

Azalan yağışlar ve artan sıcaklıklarla birlikte buharlaşma kayıpları artıyor, bu da tarımda su ihtiyacını daha da yükseltiyor. Sonuç olarak üretim deseninde bir dönüşüm kaçınılmaz hale geliyor. Daha az su isteyen ve yüksek sıcaklıklara dayanıklı ürünler ön plana çıkarken, suya bağımlı üretim modelleri giderek zorlaşıyor. Aşırı iklim olayları ise ani verim kayıpları oluşturarak gıda arzını dolayısıyla da fiyatlarını ciddi şekilde etkiliyor.

Kent nüfusunun %70'e çıkması bekleniyor. Üretim-tüketim ilişkisi nasıl değişir?

Yapılan projeksiyonlara göre 2050 yılında dünya nüfusunun yaklaşık %70'inin kentlerde yaşayacağı ve bu nüfusun ortalama gelir seviyesinin daha yüksek olacağı öngörülmüyor. Bu durum, gıda sistemlerini hem talep hem de arz tarafında önemli ölçüde dönüştürecek.

Tüketim tarafında kentleşme ve gelir artışıyla birlikte tüketim alışkanlıklarının değişmesi, özellikle hayvansal ürünlere olan talebin artması bekleniyor. Bu da gıda sistemlerinin hem besleyici hem de sürdürülebilir gıda sunmasını daha zor hale getirecek.

Üretim tarafında ise farklı bir kırılganlık ortaya çıkıyor. Tarımla uğraşan nüfusun toplam nüfus içindeki payı giderek azalırken, mevcut üretici kitlenin yaş ortalaması yükseliyor. Bu durum, hem üretimin devamlılığı hem de yeni teknolojilere ve dijitalleşmeye uyum açısından önemli bir risk oluşturuyor.

Sonuç olarak kentleşme, üretim ile tüketim arasındaki mesafeyi artırırken, gıda sistemlerinin daha karmaşık ve kırılgan hale gelmesine neden oluyor. Bu nedenle üretim ve tüketim arasındaki bağı yeniden kurulması, yerel ve daha dirençli sistemlerin geliştirilmesi kritik önem taşıyor.

Üretim artışı sağlamak tek başına çözüm olabilir mi?

Üretimi tek başına artırmak çözüm olmayacaktır. Çünkü sadece ne kadar ürettiğimiz değil, nasıl ürettiğimiz ve nasıl tükettiğimiz de önemlidir.

Üretim tarafında; zirai kimyasal kullanımını azaltmak, toprak sağlığını iyileştirmek ve mümkün olan en az kaynakla en yüksek verimi elde etmek gerekiyor. Yani daha fazla üretim değil, daha verimli ve doğa dostu üretim öncelikli olmalıdır. Ancak işin sadece üretim boyutuna odaklanmak yeterli değil. Tüketim tarafı da en az bunun kadar kritik. Sorumlu tüketim alışkanlıklarının yaygınlaşması, hayvansal ürün tüketiminin dengelenmesi, daha sürdürülebilir gıdalara yönelim ve en önemlisi gıda kaybı ve israfının azaltılması bu sürecin vazgeçilmez parçaları olmalıdır.

Dünya gıda üretiminin yarısından fazlasının su krizi nedeniyle 2050'ye kadar risk altında olabileceği söyleniyor. Bu durumu açabilir miyiz?

Bu konu Küresel Su Ekonomisi Komisyonu'nun 2024 yılında yayınladığı raporda ele alınmıştır. Rapora göre dünya su döngüsünün dengesi bozulmuş durumdadır. Yağış rejimlerinin değişmesi, kuraklıklar ve aşırı hava olaylarının artması tarımsal üretimin en temel girdisi olan suyu hem miktar hem de süreklilik açısından belirsiz hale getiriyor.

Tarım büyük ölçüde yağışa, yani doğrudan su döngüsüne bağlıdır. Ancak iklim değişikliği, ormansızlaşma ve biyoçeşitlilik kaybı bu döngüyü istikrarsız hale getirmiştir. Bu da bazı bölgelerde kuraklık, bazı bölgelerde ise düzensiz ve aşırı yağışlar şeklinde kendini gösteriyor. Sonuç olarak tarımsal verim dalgalanıyor ve üretim öngörülemez hale geliyor.

Raporda dikkat çekilen bir diğer önemli konu ise "yeşil su". Yani toprağın, bitkilerin ve ekosistemlerin içinde tutulan su. Aslında karasal yağışların yaklaşık %60'ı yeşil su şeklinde kullanılıyor ve tekrar atmosfere karışarak yağış döngüsünü besliyor. Ancak biz su yönetiminde çoğunlukla sadece barajlar, nehirler ve yeraltı sularına yani "mavi suya" odaklanıyoruz. Bu da sistemin büyük bir kısmını gözden kaçırmamıza neden oluyor.

Tarım büyük ölçüde yağışa, yani doğrudan su döngüsüne bağlıdır. Ancak iklim değişikliği, ormansızlaşma ve biyoçeşitlilik kaybı bu döngüyü istikrarsız hale getirmiştir. Bu da bazı bölgelerde kuraklık, bazı bölgelerde ise düzensiz ve aşırı yağışlar şeklinde kendini gösteriyor. Sonuç olarak tarımsal verim dalgalanıyor ve üretim öngörülemez hale geliyor.

Akıllı sulama sistemleri, açık alanda yapılan tarımsal faaliyetlerde su ve diğer girdilerin tüketimini azaltırken verimi artırma potansiyeli taşıyor. Uzaktan algılama teknolojileri ise bitki sağlığının izlenmesi, hastalık ve zararlıların erken tespiti ve zamanında müdahale açısından önemli avantajlar sunuyor.

Suya bağımlı olan tarımsal üretim, özellikle su stresi yaşayan bölgelerde ciddi baskı altına giriyor. Eğer su döngüsündeki bu bozulma devam ederse, bugün üretimin yoğunlaştığı birçok bölge gelecekte aynı kapasiteyle üretim yapamayabilir. Bu nedenle “2050’ye kadar dünya gıda üretiminin yarısından fazlası risk altında” ifadesi, aslında üretimin tamamen ortadan kalkacağı anlamına değil; üretimin istikrarsızlaşacağı, maliyetlerin artacağı ve gıdaya erişimin zorlaşacağı anlamına geliyor.

Arazi yetersizliği bir risk olarak önümüzde duruyor mu?

Arazi yetersizliği aslında önümüzdeki en kritik risklerden biri. Mevcut üretim ve tüketim alışkanlıklarının aynı şekilde devam etmesi durumunda, 2050 yılında artan gıda talebini karşılayabilmek için yaklaşık 593 milyon hektar ilave tarım arazisine ihtiyaç duyulacağı öngörülüyor. Bu, neredeyse Hindistan’ın iki katı büyüklüğünde bir alanın tarıma açılması anlamına geliyor. Ancak böyle bir genişleme mümkün değildir çünkü bu durum mevcut orman alanlarının tarım arazisine dönüştürülmesi, biyoçeşitlilik kaybının hızlanması ve ciddi çevresel tahribat anlamına gelecektir.

Bu nedenle çözüm, yeni tarım alanları açmak yerine mevcut alanları çok daha verimli kullanmamız gerekmektedir. Yani birim alandan elde edilen verimin artırılması, hayvancılıkta birim hayvan ve birim kaynak başına üretimin iyileştirilmesi ve üretim süreçlerinin daha etkin hale getirilmesi gerekiyor.

Tarımda teknolojik inovasyonlar işe yarar mı?

Tarımda teknolojik inovasyonlar kesinlikle önemli bir çözüm alanı sunuyor. Doğal kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlayan, tarım kimyasallarını azaltan ve üretim risklerini daha iyi yönetmeye imkân veren pek çok teknoloji hızla gelişiyor. Örneğin akıllı sulama sistemleri, açık alanda yapılan tarımsal faaliyetlerde su ve diğer girdilerin tüketimini azaltırken verimi artırma potansiyeli taşıyor. Uzaktan algılama teknolojileri ise bitki sağlığının izlenmesi, hastalık ve zararlıların erken tespiti ve zamanında müdahale açısından önemli avantajlar sunuyor.

Tarım makinelerindeki otomasyon, ürün kayıplarını ve yakıt tüketimini azaltırken gübre ve tarım kimyasallarının daha verimli kullanılmasına katkı sağlıyor.

Diğer yandan, açık alan tarımını destekleyecek alternatif inovasyonlar da önemli bir potansiyel barındırıyor. Dikey tarım sistemleri su ve arazi kullanımında yüksek verimlilik sağlayabiliyor.

Alternatif protein kaynaklarına yönelik çalışmalar ise özellikle hayvansal üretimin çevresel etkilerini azaltma açısından önemli bir dönüşüm potansiyeli sunuyor. Ancak bu teknolojilerin maliyeti, özellikle küçük ölçekli çiftçiler için önemli bir engel oluşturuyor. Bu nedenle kaynak verimliliğini artıracak teknolojilerin yaygınlaşması zaman alıyor. Ayrıca çiftçi nüfusunun yaş ortalamasının yüksek olması, yeni teknolojilerin benimsenmesini zorlaştıran bir diğer önemli faktör.

Sonuç olarak teknoloji büyük bir fırsat sunmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Yaygınlaşabilmesi için çiftçilerin finansal olarak desteklenmesi, yeşil becerilerle donatılması ve bu dönüşümün kapsayıcı bir şekilde yönetilmesi gerekiyor.

Gıda krizine karşı hangi önlemler alınıyor, yapılması gerekenler nedir?

Gıda krizine karşı hem uluslararası hem de ulusal düzeyde çeşitli adımlar atılıyor. İklim dostu tarım uygulamaları, su ve toprak yönetiminin iyileştirilmesi, gıda kaybı ve israfının azaltılması ve tedarik zincirlerinin güçlendirilmesi bu adımların başında geliyor. Ayrıca dijital tarım teknolojileri, erken uyarı sistemleri ve iklim risklerine daha dayanıklı üretim modelleri geliştirilmeye çalışılıyor.

Yapılması gerekenler hâlâ oldukça kapsamlı. Öncelikle üretim tarafında, tarımsal ürün desenlerinin bölgelerin doğal kaynak potansiyeline uygun şekilde yeniden planlanması gerekiyor. Su ihtiyacı yüksek ürünlerin su potansiyeli yüksek bölgelerde yetiştirilmesi ve su fiyatlandırma politikalarının hem su hakkını koruyacak hem de israfı önleyecek şekilde yeniden ele alınması kritik önem taşıyor. Bununla birlikte, daha az su ve daha az girdiyle üretim yapabilen, doğa dostu ve iklim uyumlu tarım modellerine geçiş hızlandırılmalı. Doğa

Alternatif protein kaynaklarına yönelik çalışmalar ise özellikle hayvansal üretimin çevresel etkilerini azaltma açısından önemli bir dönüşüm potansiyeli sunuyor. Ancak bu teknolojilerin maliyeti, özellikle küçük ölçekli çiftçiler için önemli bir engel oluşturuyor. Bu nedenle kaynak verimliliğini artıracak teknolojilerin yaygınlaşması zaman alıyor. Ayrıca çiftçi nüfusunun yaş ortalamasının yüksek olması, yeni teknolojilerin benimsenmesini zorlaştıran bir diğer önemli faktör.

Sonuç olarak teknoloji büyük bir fırsat sunmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Yaygınlaşabilmesi için çiftçilerin finansal olarak desteklenmesi, yeşil becerilerle donatılması ve bu dönüşümün kapsayıcı bir şekilde yönetilmesi gerekiyor.

Su fakiri bir bölge olmamıza rağmen ürün deseninde silajlık mısır gibi su ihtiyacı yüksek ürünler öne çıkıyor ve sulamada yaygın olarak vahşi sulama yöntemleri kullanılıyor. Örneğin Küçük Menderes Havzası'nda yıllık su potansiyeli yaklaşık 1.158 milyon m³ iken tüketim 1.228 milyon m³ seviyesinde. Yani her yıl mevcut potansiyelin üzerinde su kullanılıyor ve bu durum yeraltı su seviyelerinin hızla düşmesine neden oluyor.

temelli çözümlerle toprak sağlığının iyileştirilmesi, biyoçeşitliliğin artırılması kritik önemdedir.

Tüketim tarafında ise gıda israfının azaltılması, daha dengeli ve sürdürülebilir beslenme alışkanlıklarının yaygınlaştırılması gerekiyor.

Bir diğer önemli başlık da yönetim. Çiftçilerin desteklenmesi, küçük üreticilerin sisteme entegre edilmesi ve gıda sistemlerinin daha adil ve dirençli hale getirilmesi bu sürecin vazgeçilmez bir parçası.

Kısacası çözüm, sadece daha fazla üretmek değil; üretimden tüketime kadar tüm sistemi daha verimli, daha adil ve daha sürdürülebilir hale getirmekten geçiyor.

İzmir bir tarım kenti. Bu tabloyu İzmir için değerlendirebilir misiniz? Özellikle bu konuda hangi kurumlara ne gibi görevler düşüyor?

İzmir, Türkiye'nin en önemli tarımsal üretim ve hayvancılık merkezlerinden biri. İlin arazi varlığının yaklaşık %40'ını, yani 175 bin hektara yakın kısmını verimli tarım alanları oluşturuyor. Tarım ve ormancılık ürünleri dış ticarete önemli bir yer tutuyor ve İzmir bu alanda dış ticaret fazlası veren illerden biri. Ayrıca gıda, içecek ve tütün ürünleri sektörü; üretim, ihracat ve katma değer açısından İzmir ekonomisinin temel bileşenleri arasında yer alıyor.

Ancak bu güçlü yapının en kritik girdisi su ve İzmir bu noktada ciddi bir riskle karşı karşıya. Havza bazlı projeksiyonlar, özellikle 2030 sonrasında kuraklık riskinin artacağını, yağış rejiminin değişeceğini ve aşırı hava olaylarının daha sık yaşanacağını gösteriyor. Buna rağmen su kullanımı hâlâ yüksek ve çoğu zaman verimsiz. Su fakiri bir bölge olmamıza rağmen ürün deseninde silajlık mısır gibi su ihtiyacı yüksek ürünler öne çıkıyor ve sulamada yaygın olarak vahşi sulama yöntemleri kullanılıyor. Örneğin Küçük Menderes Havzası'nda yıllık su potansiyeli yaklaşık 1.158 milyon m³ iken tüketim 1.228 milyon m³ seviyesinde. Yani her yıl mevcut potansiyelin üzerinde su kullanılıyor ve bu durum yeraltı su seviyelerinin hızla düşmesine neden oluyor.

Bu tablo, İzmir'de tarım ve gıda sektöründe bir dönüşümün kaçınılmaz olduğunu gösteriyor. Aksi halde hem tarımsal üretim hem de buna bağlı sanayi faaliyetleri, dolayısıyla gıda güvencesi ciddi risk altına girebilir. İzmir Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan İzmir'de Yeşil Dönüşüm ve Mavi Fırsatlar Perspektifi raporunda da tarım öncelikli dönüşüm alanlarından biri olarak tanımlanıyor. Yapılan analizler; özellikle Küçük Menderes Havzası'nda büyükbaş hayvancılık ve silajlık mısır üretimi ile Mene-men ve Bergama'da pamuk üretiminin dönüşüm için kritik alanlar olduğunu ortaya koyuyor. Önerilen müdahaleler arasında suyun etkin yönetimi, alternatif su kaynaklarının geliştirilmesi, bölgeye uygun ürün planlaması, hayvansal atıkların değerlendirilmesi ve teknolojik dönüşüm yer alıyor. Bu dönüşümün hayata geçirilmesiyle hem ciddi ekonomik kazanımlar hem de su tasarrufu, enerji verimliliği ve emisyon azaltımı sağlanabileceği öngörülüyor.

Bu noktada farklı kurumlara önemli görevler düşüyor. Kamu kurumlarının havza bazlı su yönetimini etkin şekilde uygulaması ve ürün desenini yönlendirmesi gerekiyor. Yerel yönetimlerin su verimliliğini artıracak altyapı yatırımlarını hızlandırması ve çiftçiye bilinçlendirmesi büyük önem taşıyor. Merkezi yönetimin ise mevzuat, teşvik ve finansman mekanizmalarını bu dönüşümü destekleyecek şekilde kurgulaması gerekiyor.

İzmir Kalkınma Ajansı gibi kurumlar ise analiz, planlama ve pilot uygulamalarla bu dönüşümün zeminini hazırlama; finansman kaynaklarına erişimi kolaylaştırma ve kurumlar arası koordinasyonu sağlama açısından kritik bir rol üstleniyor.

Kooperatifler ve üretici birlikleri de bu sürecin sahadaki en önemli aktörleri. Yeni teknolojilerin benimsenmesi, doğa temelli çözümlerin uygulanması ve üreticiler arasında yaygınlaştırılması en etkili şekilde bu yapılar üzerinden mümkün olacaktır.

Özetle İzmir için suyu merkeze alan, kaynak verimliliğini önceleyen ve tüm paydaşların birlikte hareket ettiği yeni bir tarım ve gıda sistemine geçişi sağlamak gerekiyor.

impo

SUYUN İZİNDE

DAHA İLERİYE

Derin kuyu ve yüzey uygulamaları için
yüksek kaliteli motor ve pompalar.

High-quality submersible motor and pumps for
submersible well and surface applications.

Franklin Electric

BİZİ SOSYAL MEDYADAN TAKİP EDİN

impo.com.tr

2050'nin dünyası

Yeni dünya düzeni mi ?

Prof. Dr. Evren Balta, 2050'ye giderken küresel sistemin savaşlar, teknoloji rekabeti, enerji krizleri ve dijital egemenlik mücadeleleriyle yeniden şekillendiğini söylüyor. Balta'ya göre dünya artık klasik anlamda çok kutuplu değil; "parçalı çok merkezli" yeni bir düzene doğru ilerliyor. Türkiye'nin bu tabloda ayakta kalabilmesi ise güçlü kurumlar, stratejik dayanıklılık ve demokratik kapasite inşasına bağlı.

Dünya, Soğuk Savaş sonrası kurulan tek kutuplu düzenin çözülüşüne tanıklık ediyor. Küresel güç dengeleri değişirken savaş riskleri, teknolojik rekabet, enerji ve gıda krizleri, yapay zekâ ve veri egemenliği gibi başlıklar uluslararası siyasetin merkezine yerleşiyor. Peki 2050'ye giderken dünyayı nasıl bir düzen bekliyor? ABD liderliğindeki mevcut sistem yerini kalıcı bir çok kutupluluğa mı bırakacak, yoksa yeni hegemonya mücadeleleri mi yaşanacak? Avrupa Birliği, NATO ve BRICS gibi yapılar nasıl dönüşecek? Türkiye bu karmaşık tabloda nasıl bir strateji izlemeli? Özyeğin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden Prof. Dr. Evren

Balta ile küresel sistemin dönüşümünü, yükselen jeopolitik riskleri, dijital çağın yeni güç mücadelelerini ve Türkiye'nin 2050 yol haritasını konuştuk.

2050'ye giderken küresel sistemin tek kutupluluktan çok kutupluluğa evrildiği sıkça dile getiriliyor. Bu dönüşüm sizce kalıcı mı, yoksa yeni bir hegemonya arayışı mı söz konusu?

2050 üzerine konuşurken önce çok ihtiyatlı olmak gerekir. Yirmi beş yıl, uluslararası siyasette kısa bir zaman değil. 1900'den 1925'e, 1914'ten 1939'a, 1989'dan 2014'e baktığımızda şunu görüyoruz: Küresel düzenler yal-

yeni kaos çağı mı?

nızca yavaş yavaş değişmiyor, bazen savaşla, finansal çöküşle, teknolojik sıçramayla, rejim krizleriyle ve imparatorlukların dağılmasıyla kınıyor. Bu yüzden bugünden 2050'ye düz bir çizgi çekmek yanıltıcı olur. Bence kesin bir gelecek resmi çizmekten çok, bugün güçlenen eğilimleri ve bu eğilimlerin hangi kırılma ihtimallerini taşıdığını okumak daha önemli.

Bu açıdan bakınca, Amerikan tek kutupluluğunun eski haliyle geri dönmeyeceğini düşünüyorum. ABD hâlâ çok güçlü. Dolar sistemi, sermaye piyasaları, askerî ittifakları, teknoloji şirketleri, üniversiteleri ve yenilik üretme kapasitesiyle küresel düzenin merkezinde kalmaya devam ediyor. Ama Soğuk Savaş sonrası Amerikan hegemonyasının ayırt edici yanı bütün işlevleri aynı elde toplamasıydı. ABD güvenliği sağlayıcısıydı, son pazardı, rezerv para merkeziydi, teknoloji öncüsüydü, kurum kurucu aktördü ve norm üretici merkezdi. Bugün bu işlevler birbirinden ayrılıyor.

Üretim kapasitesi büyük ölçüde Asya'ya kaymış durumda. Çin küresel üretimin, temiz teknolojilerin, kritik tedarik zincirlerinin ve devlet yönlendirmeli sanayi politikasının en önemli merkezlerinden biri. Avrupa düzenleyici gücünü koru-

yor, fakat yalnızca norm koyarak etkili olamayacağını da görüyor. Hindistan nüfus, teknoloji hizmetleri, iç pazar ve Hint Okyanusu'ndaki konumuyla yükseliyor. Körfez ülkeleri enerji, sermaye, lojistik ve arabuluculuk üzerinden alan kazanıyor. Afrika ise 2050'ye doğru nüfus, kentleşme, madenler ve iklim uyumu bakımından küresel siyasetin ana sahalarından biri haline gelecek.

Ama buradan dengeli, kurallı ve yerleşmiş bir çok kutupluluk çıkıyor diyemeyiz. Bana göre daha doğru kavram parçalı çok merkezlilik. Güvenlikte başka hizalanmalar, ticarete başka bağımlılıklar, teknolojide başka kamplar, enerjide başka pazarlıklar, finansmanda başka kırılganlıklar oluşuyor. Bir ülke güvenliğinde ABD'ye, ticarete Çin'e, enerjide Körfez'e ya da Rusya'ya, teknoloji standartlarında AB'ye, yatırım için uluslararası piyasalara bağlı kalabiliyor. Bu dünya klasik blok haritalarıyla kolay okunamaz.

Burada asıl büyük belirsizlik savaş meselesi. Hegemonik geçişler tarihte nadiren sorunsuz yaşandı. Yükselen güç daha fazla söz ister. Yerleşik güç kendi ayrıcalıklarını korumaya çalışır. Orta güçler pozisyon almak zorunda kalır. Küçük krizler büyük hesaplaşma-

2050'ye giderken asıl soru şudur: Amerikan tek kutupluluğunun çözülmesi savaşla mı, kurumlarla mı, yoksa uzun ve maliyetli bir ara düzenle mi yönetilecek? Kalıcı olan eski tek kutupluluğun bitmiş olmasıdır. Belirsiz olan, bunun yerine neyin geleceğidir.

AB'nin geleceği şu soruya bağlı: Avrupa ABD'ye bağımlı bir düzenleyici güç olarak mı kalacak, yoksa güvenlik, teknoloji ve sanayi kapasitesini birleştiren gerçek bir jeopolitik aktöre mi dönüşecek? Bence Avrupa'nın önündeki ana eşik bu.

BRICS'i ise Batı karşıtı birleşik bir blok gibi görmemek gerekir. BRICS daha çok Batı dışı dünyanın pazarlık, temsil ve meşruiyet platformu olarak güçleniyor. Genişleme önemli, çünkü Mısır, Etiyopya, İran, Suudi Arabistan, BAE ve Endonezya gibi aktörlerin katılması platformun sembolik ve ekonomik ağırlığını artırıyor. Fakat aynı genişleme uyum sorununu da büyütüyor. İran ile BAE'nin, Hindistan ile Çin'in, Rusya ile Körfez'in çıkarları aynı değil.

lara dönüşür. Bugün ABD-Çin rekabeti, Rusya-Ukrayna savaşı, Tayvan Boğazı, Güney Çin Denizi, İran ve Orta Doğu, Kore Yarımadası, siber alan ve uzay güvenliği aynı anda risk üretiyor.

Sistemik savaş derken yalnızca Üçüncü Dünya Savaşı gibi topyekûn bir senaryodan söz etmiyorum. Daha gerçekçi risk, sınırlı başlayan ama ittifaklar, enerji yolları, finansal yaptırımlar, siber saldırılar, uzay altyapısı, gıda fiyatları ve tedarik zincirleri üzerinden küresel sisteme yayılan bir savaş biçimi. Tayvan merkezli bir kriz yalnızca Çin ve ABD arasında kalmaz. Çip tedarikini, Japonya ve Güney Kore'nin güvenliğini, küresel deniz ticaretini, finans piyasalarını, Avrupa'nın tutumunu, Hindistan'ın hesabını ve Türkiye gibi orta güçlerin denge siyasetini aynı anda etkiler. Bu yüzden 2050'ye giderken asıl soru şudur: Amerikan tek kutupluluğunun çözülmesi savaşla mı, kurumlarla mı, yoksa uzun ve maliyetli bir ara düzenle mi yönetilecek? Kalıcı olan eski tek kutupluluğun bitmiş olmasıdır. Belirsiz olan, bunun yerine neyin geleceğidir.

AB, NATO ve BRICS gibi blokların gelecekteki rolü nasıl şekillenecek?

NATO'nun daha askerî, daha hazırlıklı ve daha altyapı odaklı bir örgüte dönüşeceğini düşünüyorum. Soğuk Savaş sonrasında NATO daha çok genişleme, kriz yönetimi ve ortak değerler diliyle konuşuyordu. Bugünün NATO'su çok daha sert bir güvenlik ortamına hazırlanıyor. 2025 Lahey Zirvesi'nde müttefiklerin 2035'e kadar savunma ve güvenlik bağlantılı harcamalarda GSYH'nin yüzde 5'i seviyesine çıkma taahhüdü vermesi bu dönüşümün açık işareti.

Bu yalnızca bir bütçe meselesi değil. NATO artık savaşın toplumun bütün alt-yapılarına yayılan karakterine odaklı bir örgüt. Enerji şebekeleri, limanlar, demiryolları, veri merkezleri, denizaltı kabloları, uydu sistemleri, siber savunma ve savunma üretim kapasitesi güvenliğin parçası haline geldi.

AB'nin hikâyesi daha karmaşık. AB hâlâ pazar, hukuk, standart, veri düzenlemesi, rekabet kuralları ve yeşil dönüşüm üzerinden küresel etki üretiyor. Ama artık yalnızca normatif güç olmak yetmiyor. Avrupa kendi güvenliğini, sanayisini, teknolojisini ve tedarik zincirlerini daha fazla düşünmek zorunda. ReArm Europe ve Readiness 2030 tartışmaları bunun işareti. Avrupa savunma harcamalarını artırabilir, ama ortak tehdit algısı, ortak sanayi planlaması ve hızlı karar alma kapasitesi olmadan bu artış sınırlı kalır.

O yüzden AB'nin geleceği şu soruya bağlı: Avrupa ABD'ye bağımlı bir düzenleyici güç olarak mı kalacak, yoksa güvenlik, teknoloji ve sanayi kapasitesini birleştiren gerçek bir jeopolitik aktöre mi dönüşecek? Bence Avrupa'nın önündeki ana eşik bu. BRICS'i ise Batı karşıtı birleşik bir blok gibi görmemek gerekir. BRICS daha çok Batı dışı dünyanın pazarlık, temsil ve meşruiyet platformu olarak güçleniyor. Genişleme önemli, çünkü Mısır, Etiyopya, İran, Suudi Arabistan, BAE ve Endonezya gibi aktörlerin katılması platformun sembolik ve ekonomik ağırlığını artırıyor. Fakat aynı genişleme uyum sorununu da büyütüyor. İran ile BAE'nin, Hindistan ile Çin'in, Rusya ile Körfez'in çıkarları aynı değil.

Bu yüzden BRICS bana göre alternatif bir dünya hükümeti olmayacak. Daha çok alternatif finans, alternatif diplomasi, alternatif meşruiyet ve Batı dışı ses üretme platformu olacak. Gücü de buradan gelecek. Tek bir stratejik akıldan değil, mevcut düzenden duyulan farklı rahatsızlıkların aynı masada buluşmasından.

Ticaret savaşları ve teknolojik rekabet yeni bloklaşmaları mı tetikleyecek, yoksa hibrit iş birlikleri mi öne çıkacak?

İkisini aynı anda göreceğiz. Stratejik sektörlerde bloklaşma derinleşecek. Yarı iletkenler, yapay zekâ çipleri, kritik mineraller, batarya teknolojileri, savunma elektroniği, bulut altyapısı, siber güvenlik, denizaltı kabloları ve uydu sistemleri artık yalnızca ekonomik sektörler değil. Kriz anında devletlerin ayakta kalmasını sağlayan stratejik varlıklar.

Ama dünya ekonomisinin tamamen iki ya da üç kapalı bloka ayrılacağını düşünmüyorum. Çünkü üretim ağları hâlâ iç içe. Devletler güvenlik gerekçesiyle tedarik zincirlerini kısaltmak isterken şirketler maliyeti düşük tutmak ister. Toplumlar ise fiyatlara, enflasyona ve istihdama bakar. Bu üç baskı her zaman aynı yönde çalışmaz. Tam kopuş bu yüzden çok pahalıdır.

Daha gerçekçi tablo seçici kopuş ve seçici bağıllık olacaktır. Çiplerde, savunma teknolojilerinde ve yapay zekâ altyapısında ayrışma artar. Kritik minerallerde kaynak güvenliği daha fazla siyasallaşır. Buna karşılık tüketim malları, tarım ürünleri, bazı hizmetler, enerji ticareti ve finansman alanlarında kar-

şılıklı bağımlılık sürer. Dünya kopmaz, ama bağlar daha pahalı, daha güvensiz ve daha siyasi hale gelir.

Burada ticaret savaşlarını yalnızca ekonomik rekabet olarak görmek eksik kalır. Bunlar aynı zamanda kriz öncesi konumlanma alanlarıdır. 2050'ye giderken 'kim kiminle ticaret yapıyor' sorusu kadar, 'kriz anında kim hangi teknoloji ekosistemine, hangi ödeme sistemine, hangi enerji hattına, hangi güvenlik garantisine bağlı kalacak' sorusu belirleyici olacak.

Enerji, gıda ve su güvenliği alanlarında ülkeler ve bloklar arası ilişkiler nasıl gelişir?

Enerji, gıda ve su 2050 dünyasında kalkınma politikası başlığı olmaktan çıkıp sert güvenlik başlıklarına dönüşecek. Enerjide mesele artık yalnızca petrol ve gaz değil. Elektrik şebekeleri, nükleer teknoloji, yenilenebilir enerji ekipmanı, batarya mineralleri, nadir toprak elementleri, veri merkezlerinin elektrik talebi ve yeşil hidrojen de jeopolitik güç mücadelesinin parçası olacak.

Gıda güvenliği de yalnızca üretim meselesi değil. Toprak, su, iklim, gübre, enerji fiyatları, lojistik koridorlar, tahıl anlaşmaları ve iç siyasal istikrar aynı dosyanın parçası haline geliyor. Su ise belki de en kritik bölgesel güvenlik konularından biri olacak. Bugün bile yaklaşık 4 milyar insan yılın en az bir ayında ciddi su kıtlığı yaşıyor. Tarım küresel su çekimlerinin çok büyük kısmını kullanıyor. Bu tablo özellikle Orta Doğu, Kuzey Afrika, Güney Asya ve Akdeniz havzasında suyun çevre meselesi olmaktan çıkıp devlet kapasitesi, iç göç, kentleşme, tarım ve sınır aşan nehirler meselesine dönüştüğünü gösteriyor.

Dijital egemenlik ise veri akışı, platform altyapısı, bulut merkezleri, algoritmik karar sistemleri, denizaltı kabloları ve çip tedariki üzerinden kuruluyor.

Bu konuda üç farklı modelin belirginleştiğini görüyoruz. ABD daha çok özel teknoloji şirketleriyle devlet gücü arasındaki gevşek ama etkili ilişki üzerinden hareket ediyor. Çin dijital alanı devlet egemenliğinin doğrudan uzantısı olarak kuruyor. AB ise veri koruma, rekabet hukuku, platform düzenlemesi ve yapay zekâ regülasyonu üzerinden norm koymaya çalışıyor. Türkiye gibi ülkeler için mesele bu modellerin dışında kendi dijital kapasitesini nasıl kuracağıdır.

Bu devletin ilk işi öngörülebilirlik üretmek olmalı. Hukuk öngörülebilir değilse yatırım gelmez. Kurumlar öngörülebilir değilse kriz yönetilemez. Eğitim öngörülebilir değilse teknoloji kapasitesi kurulamaz. Merkez Bankası, yargı, düzenleyici kurumlar, üniversiteler, yerel yönetimler ve dış politika bürokrasisi kurumsal akıl olmadan çalışamaz. Güçlü devlet, her şeyi merkezden kontrol eden devlet değildir. Güçlü devlet, karmaşık sistemleri koordine edebilen devlettir.

Bu alanlarda klasik blok siyasetinden çok kırılgan bağımlılık ağırları göreceğiz. Enerji için Körfez, Rusya, ABD, Doğu Akdeniz ve Orta Asya önem kazanır. Kritik mineraller için Afrika, Latin Amerika, Avustralya, Çin ve Orta Asya öne çıkar. Gıda için Karadeniz, Kuzey Amerika, Brezilya, Arjantin ve Avrupa kritik hale gelir. Su konusunda ise küresel kurumlardan çok bölgesel pazarlıklar ve yerel devlet kapasitesi belirleyici olur. Bu tablo Türkiye için de çok önemli. Türkiye kendisini yalnızca enerji geçiş ülkesi olarak değil, su stresi, tarım güvenliği, iklim uyumu ve gıda fiyatları üzerinden de düşünmek zorunda. 2050 dünyasında güvenlik politikası yalnızca sınır, ordu ve ittifak politikası olmayacak. Aynı zamanda su, tarım, enerji, lojistik ve şehirleşme politikası olacak.

2050'de küresel politik ve ekonomik güç merkezleri hangi coğrafyalarda yoğunlaşacak?

2050'de tek bir merkezden söz etmek zor olacak. ABD tek hegemon olmaya bilir, ama finans, askerî teknoloji, üniversite sistemi, sermaye piyasaları, biyoteknoloji, yapay zekâ ve güvenlik ittifakları açısından birinci ligde kalır. Çin üretim kapasitesi, temiz teknoloji, alt-yapı finansmanı, devlet yönlendirmeli

sanayi politikası ve Asya merkezli ticaret ağlarıyla ana güç merkezlerinden biri olur. Hindistan nüfus, iç pazar, teknoloji hizmetleri, savunma kapasitesi ve Hint Okyanusu konumuyla daha fazla ağırlık kazanır.

Avrupa'nın geleceği biraz daha şartlı. Savunma ve teknoloji kapasitesini artırabilirse düzenleyici güç ile sanayi gücünü birleştiren bir merkez olabilir. Bunu yapamazsa etkili ama sınırlı bir pazar ve norm gücü olarak kalır. Körfez ülkeleri enerji, sermaye, lojistik ve arabuluculukla petrol sonrası dönemde de etkili olmaya çalışır. Afrika ise genç nüfusu, kentleşmesi, mineralleri, tarım potansiyeli ve iklim kırılganlığı nedeniyle yalnızca kriz coğrafyası olarak görülmez. Küresel rekabetin ana sahalarından biri olur.

Ama güç haritasını yalnızca GSYH sıralamasıyla okumak yanlış olur. Asıl sorular değişiyor. Kim veri üretiyor? Kim çip tasarlıyor? Kim enerji depoluyor? Kim suyu yönetiyor? Kim gıda koridorlarını açık tutuyor? Kim yaptırımlara dayanabiliyor? Kim savaş anında üretimi sürdürebiliyor? Kim toplumunu ikna edebiliyor? Güç, bu soruların toplamında ortaya çıkacak.

Bir de kritik geçitleri ve boğazları kontrol etme meselesi var. İran'ın Hürmüz üzerindeki etkisi bunun iyi örneği. Toplam ekonomik kapasitesi sınırlı bir aktör bile kritik bir geçidi, enerji hattını, maden sahasını ya da veri altyapısını kontrol ettiğinde pazarlık gücünü artırabilir. 2050 dünyasında güç yalnızca toplam kapasite değil, kritik düğüm noktalarını kontrol etme kapasitesi olacak.

Dijital ekonomi, yapay zekâ ve veri egemenliği yeni jeopolitik güç unsurları haline mi geliyor?

Evet. Hatta 2050'ye giderken en kritik kırılmalardan biri burada yaşanacak. Klasik egemenlik toprak, sınır ve vatandaşlık üzerinden kuruluyordu. Dijital egemenlik ise veri akışı, platform altyapısı, bulut merkezleri, algoritmik karar sistemleri, denizaltı kabloları ve çip tedariki üzerinden kuruluyor. Bu nedenle devletler artık yalnızca sınırlarını değil, veri dolaşımını, altyapı bağımlılıklarını ve algoritmik karar süreçlerini de yönetmek istiyor.

Bu konuda üç farklı modelin belirginleştiğini görüyoruz. ABD daha çok özel teknoloji şirketleriyle devlet gücü arasındaki gevşek ama etkili ilişki üzerinden hareket ediyor. Çin dijital alanı

devlet egemenliğinin doğrudan uzantısı olarak kuruyor. AB ise veri koruma, rekabet hukuku, platform düzenlemesi ve yapay zekâ regülasyonu üzerinden norm koymaya çalışıyor. Türkiye gibi ülkeler için mesele bu modellerin dışında kendi dijital kapasitesini nasıl kuracağıdır.

Yapay zekâ demokrasi açısından da kritik. Çünkü yapay zekâ yalnızca üretkenlik aracı değil. Kamu hizmeti, güvenlik, sınır yönetimi, göç kontrolü, sosyal yardım dağıtımı, polislik, kredi skorlama ve siyasal iletişim alanlarında karar süreçlerine giriyor. Bu nedenle 2050'de demokrasi meselesi yalnızca sandık güvenliği olmayacak. Algoritmik iktidarın nasıl denetleneceği, verinin kime ait olduğu ve otomatik kararların nasıl hesap vereceği de demokrasi sorusu haline gelecek.

Türkiye 2050'ye doğru çok kutuplu dünyada nasıl bir pozisyon almalı?

Türkiye NATO üyesi, Avrupa ekonomisine bağlı, Gümrük Birliği içinde, Karadeniz güvenliğinin parçası, Orta Doğu krizlerinden doğrudan etkilenen bir ülke. Aynı zamanda enerji ve göç koridoru, savunma sanayii üreticisi ve Rusya, Çin, Körfez, Kafkasya, Afrika ve Orta Asya ile ilişki kurmak zorunda olan bir orta güç.

Bu nedenle Türkiye'nin stratejisi Batı'dan kopmadan çok yönlü kapasite inşa etmek olmalı. Çok kutupluluk Türkiye'ye alan açar, ama riskleri de büyütür. Orta güçler için çok kutupluluk serbest hareket alanı değildir. Daha karmaşık bir maliyet hesabıdır. Savaş riski arttığında yanlış pozisyon almak çok daha pahalı hale gelir.

Türkiye'nin ihtiyacı stratejik özerklik adı altında savrulmak değil, stratejik dayanıklılık inşa etmektir. Stratejik özerklik her dosyada herkese karşı ayrı pazarlık yapmak anlamına gelmez. Kendi kapasitesini artırmak, bağımlılıklarını ölçmek, alternatif koridorlar kurmak, teknoloji ve finansman kırılganlıklarını azaltmak, kriz anlarında hareket alanı yaratmak anlamına gelir.

Burada Türkiye'nin ana gerçeği şu: Rusya ile enerji, turizm, tarım, Suriye, Kafkasya ve Karadeniz üzerinden bağı var. Çin ile ticaret, yatırım ve teknoloji alanlarında ilişkisi var. Körfez ile

finansman ve bölgesel diplomasi ilişkisi var. Ama Türkiye'nin ana ekonomik ve kurumsal bağlantısı hâlâ Avrupa ile. Güvenlik omurgası ise NATO. Bu nedenle Türkiye'nin çok yönlülüğü Batı'dan kopuş olarak değil, Batı bağlantısını güçlendirirken çevresel kapasitesini artırma stratejisi olarak kurulmalı. Bence Türkiye için doğru çizgi üç alanda kurulmalı. Avrupa güvenlik mimarisi içinde vazgeçilmez kalmak. AB pazarı, yeşil dönüşüm, dijital standartlar ve sanayi politikasıyla uyumlu bir üretim ve teknoloji ülkesi haline gelmek. Karadeniz, Kafkasya, Orta Koridor, Doğu Akdeniz, Orta Doğu ve Afrika'da bağlantı kuran ama kriz ithal etmeyen bir bölgesel aktör olmak. Bunlar birbirinin alternatifi değil. Doğru strateji bunları birlikte yönetebilmektir.

Türkiye'nin kendine yer edinebilmesi için nasıl bir yol haritası gerekiyor? Öncelikle nasıl bir devlet yönetimine ihtiyaç var?

Türkiye'nin yol haritası dış politikadan önce devlet kapasitesiyle başlamalı. 2050 dünyasında dış politika hama-setle, ani kararlarla, kişisel diplomasiyle ve kurlsız pazarlıkla yürütülemez. Çünkü yeni dünyanın riskleri teknik, uzun vadeli ve birbirine bağlı. İklim, gıda, su, veri, savunma, finans, eğitim, kentleşme, göç ve sanayi politikası aynı masada düşünülmek zorunda.

Türkiye'nin ihtiyacı günü yöneten değil, riski ölçen devlettir. Kriz çıktıktan sonra tepki veren değil, senaryo çalışan devlettir. Sadakatle değil liyakatle işleyen, hukuku pazarlık konusu yapmayan, veri toplayan, kurumlar arası koordinasyon kuran, yerel yönetimlerle çalışan, üniversiteyi ve özel sektörü karar süreçlerine bağlayan bir devlet. 2050 dünyasında güç yalnızca askerî kapasite değil, kurumsal öğrenme kapasitesi olacak.

Bu devletin ilk işi öngörülebilirlik üretmek olmalı. Hukuk öngörülebilir değilse yatırım gelmez. Kurumlar öngörülebilir değilse kriz yönetilemez. Eğitim öngörülebilir değilse teknoloji kapasitesi kurulamaz. Merkez Bankası, yargı, düzenleyici kurumlar, üniversiteler, yerel yönetimler ve dış politika bürokrasisi kurumsal akıl olmadan çalışamaz. Güçlü devlet, her şeyi merkezden kont-

rol eden devlet değildir. Güçlü devlet, karmaşık sistemleri koordine edebilen devlettir.

Somut yol haritası birkaç başlıkta kurulabilir. AB ile Gümrük Birliği güncelleme ve yeşil dönüşüm uyumu yeniden merkez dosya yapılmalı. CBAM yalnızca ticaret riski değil, sanayi dönüşümü alarmı olarak görülmeli. Enerjide tek tedarikçiye dayalı kırılganlık azaltılmalı. Orta Koridor yalnızca transit hat değil, lojistik, gümrük, dijital takip, depolama ve finansman ekosistemi olarak düşünülmeli. Tarım ve su güvenliği ulusal güvenlik dosyası haline getirilmeli. Eğitim sistemi yapay zekâ çağının beceri ihtiyacına göre yeniden kurulmalı. Yargı bağımsızlığı ve öngörülebilir hukuk ise devlet kapasitesinin temeli olarak görülmeli.

Buna toplumsal dayanıklılığı da eklemek gerekir. Sistemik savaş, iklim krizi, gıda şokları, göç dalgaları ve dijital manipölasyonlar yalnızca devletlerin dış politikasını değil, toplumların iç bütünlüğünü de test eder. Kutuplaşmış, kurumsal güveni zayıf, gençlerini kaybeden, eğitim sistemini yenileyemeyen bir ülke 2050 dünyasında stratejik aktör olamaz. Türkiye'nin güvenlik stratejisi aynı zamanda demokrasi, eğitim, adalet, bilim ve sosyal politika stratejisi olmak zorunda.

Demokrasi, insan hakları ve uluslararası hukuk 2050 dünyasında nasıl bir konumda olacak?

Demokrasi, insan hakları ve uluslararası hukuk ortadan kalkmayacak. Ama kendiliğinden ilerleyen bir tarihsel yön duygusuna da sahip olmayacak. 1990'ların liberal düzen varsayımı şuydu: piyasa açılacak, kurumlar güçlenecek, demokrasi yayılacak, uluslararası hukuk derinleşecek. Bugün bu çizgi kırıldı. Güvenlik, göç, enerji, terörizm, dezenformasyon, sınır kontrolü, iklim krizi ve büyük güç rekabeti altında birçok devlet haklar dilini korurken uygulamada güvenlik öncelikli yönetim biçimlerine kayıyor.

Freedom House'un 2026 raporu, küresel özgürlüğün 2025'te üst üste yirminci yıl gerilediğini belirtiyor. Bu önemli, çünkü mesele yalnızca otoriter devletlerin güçlenmesi değil. Aynı zamanda demokrasilerin içeriden yorulması, eşitsizlik, kutuplaşma, kurumsal aşınma ve güvenlik krizleriyle baş etmekte zorlanması.

Bence 2050 dünyasında demokrasi güçlü kalacaksa, bunun nedeni yalnızca normatif üstünlüğü olmayacak. Demokratik rejimler daha iyi devlet kapasitesi, daha adil bölüşüm, daha

güvenilir hukuk, daha hesap verebilir teknoloji düzenlemesi ve daha kapsayıcı güvenlik politikası üretebildikleri ölçüde ayakta kalacak. İnsan hakları da yalnızca uluslararası sözleşmelerde yazdığı için değil, güvenlik ve refah krizleri içinde toplumsal barışın şartı olduğu için savunulacak.

Uluslararası hukuk açısından da benzer bir çelişki var. Büyük güçler hukuku seçici kullanmaya devam edecek. Bu yeni değil. Fakat savaş, yaptırım, işgal, deniz güvenliği, siber saldırılar, yapay zekâ destekli silahlar, göç kontrolü ve iklim gibi alanlarda hukuka duyulan ihtiyaç artacak. Hukuk zayıflarken hukuka ihtiyaç büyüyecek. 2050 dünyasının çelişkisi bu olacak.

Sonuçta 2050'nin ana sorusu demokrasi ve güvenliğin birbirine karşıt hale gelip gelmeyeceği. Eğer güvenlik arayışı sürekli olarak hukuku, özgürlükleri ve temsil mekanizmalarını erteleyen bir yönetim tarzına dönüşürse, dünya daha sert ve daha kırılgan bir yere gider. Eğer güvenlik ihtiyacı daha hesap verebilir, daha dayanıklı ve daha kapsayıcı kurumlar kurmanın gerekçesi olursa, demokrasi yeni koşullarda yeniden güç kazanır. Türkiye açısından da dünya açısından da belirleyici ayrım burada.

■ ÜMİT YALÇIN

Büyükelçi (E)
Kıdemli Danışman
Batı Anadolu Serbest Bölge
Kurucu ve İşleticisi A.Ş. (BASBAŞ)

NATO Zirvesinin Sonuçları: Küresel Güvenlikte Yeni Dönem ve Türkiye

Son NATO Zirvesi, yalnızca İttifak'ın güvenlik önceliklerini yeniden tanımlamakla kalmadı; aynı zamanda Türkiye'nin NATO içindeki konumunu ve savunma sanayiindeki rolünü daha görünür hâle getiren önemli sonuçlar doğurdu.

Zirvede alınan kararlar, ABD/İsrail-İran savaşı ile Rusya-Ukrayna savaşının gölgesinde şekillenen yeni güvenlik mimarisinin ana hatlarını ortaya koyarken, Türkiye açısından da diplomatik ve savunma sanayii bakımından bazı fırsatlar sundu.

Küresel güvenlik gündemi

Zirvenin en önemli mesajlarından biri, Rusya'nın NATO tarafından uzun vadeli ve temel güvenlik tehdidi olarak yeniden tanımlanması oldu. Bu yaklaşım, İttifak'ın önümüzdeki yıllardaki savunma planlamasının da temelini oluşturacak.

İran konusunda ise iki temel çağrı öne çıktı: Nükleer silah edinmemesi ve Hürmüz Boğazı'nda uluslararası seyrüsefer serbestisine saygı göstermesi.

Buna karşılık, önceki zirve bildirilerinde "sistemik meydana okuma" olarak nitelendirilen Çin'e bu kez herhangi bir atıfta bulunulmaması dikkat çekti. Bu durum, NATO'nun mevcut dönemde önceliğini Avrupa güvenliğine yoğunlaştırdığı şeklinde yorumlanabilir.

Zirvede ayrıca Ukrayna'ya yönelik askeri desteğin sürdürülmesi teyit edilerek 2026 yılı için 70 milyar Avro'luk destek taahhüdü açıklandı. Bunun yanında NATO Antlaşması'nın kolektif savunmayı düzenleyen 5. maddesine tam bağlılık bir kez daha güçlü biçimde vurgulandı.

Savunma sanayiinde yeni öncelikler

Askerî alanda alınan kararlar, NATO'nun sadece mevcut tehditlere değil, geleceğin savaş teknolojilerine de hazırlık yaptığını gösteriyor.

İttifak, ortak savunma üretim kapasitesini artırmayı, savunma sanayiindeki ticaret engellerini azaltmayı ve müttefikler arasında daha entegre bir üretim yapısı oluşturmayı hedefliyor. Bunun yanında yapay zekâ destekli

müşterek savaş bulutu altyapısının geliştirilmesi, hava savunma sistemlerinin güçlendirilmesi ve uzun menzilli hassas vuruş kabiliyetlerinin artırılması da öncelikler arasında yer aldı.

Bu kararlar, NATO ülkeleri arasında savunma sanayii iş birliğinin önümüzdeki yıllarda daha da derinleşeceğine işaret ediyor.

Türkiye açısından Zirvenin sonuçları

Zirve, Türkiye'nin NATO içindeki stratejik önemini öne çıkaran başarılı bir diplomatik platform niteliği taşıdı.

Avrupa Birliği'ne, NATO dışında geliştirilecek savunma girişimlerinde Türkiye'nin dışlanmaması gerektiği yönünde güçlü bir siyasi mesaj verilmiş oldu. Aynı zamanda NATO'nun genişlemesi beklenen savunma tedarik zincirinde Türk savunma sanayisinin daha fazla rol üstlenebileceğine ilişkin olumlu bir beklenti oluştu.

Son 3-4 yıldır NATO'nun yan etkinliği şeklinde tasarlanan Savunma Sanayii Forumu'nun ilk kez Türkiye'de zirvenin resmi programı dahilinde yapılması ise ülkemizin son yıllarda geliştirdiği savunma sanayii kapasitesini uluslararası platformda sergileme fırsatı sundu.

Zirve marjında Türkiye ile Birleşik Krallık arasında Güvenlik ve Savunma Ortaklığı Anlaşması imzalanırken, ABD Başkanı'nın Türkiye'ye gerçekleştirdiği resmî ziyaret ve Türk-Amerikan ilişkilerine yönelik olumlu mesajları da dikkat çekici gelişmeler arasında yer aldı.

Sonuç

NATO Zirvesi, küresel güvenlik mimarisinin yeniden şekillendiği bir dönemde, İttifak'ın savunma önceliklerini netleştirirken Türkiye'nin jeostratejik önemini de öne çıkardı. Savunma sanayisindeki yeni iş birliği alanları ve diplomatik kazanımlar, Türkiye için orta vadede önemli fırsatlar yaratabilecek nitelikte.

Söz konusu olumlu jeopolitik görünümün, kalıcı bir dış yatırım artışına dönüşebilmesi ise, ekonomik reformlar, hukuki öngörülebilirlik ve yatırım ortamının güçlendirilmesi gibi yapısal unsurlarla desteklenmesine bağlı.

Elektronik Sanat ve
Uluslararası Politika
Enstitüsü (ESUPA)
Başkanı, siyaset bilimci

Prof. Dr. Ozan Örmeci:

**“NATO stratejik
bir güç ve
savunma
platformuna
dönüşüyor”**

ESUPA Başkanı ve siyaset bilimci Prof. Dr. Ozan Örmeci, son NATO Zirvesi'nin Avrupa'nın güvenlik mimarisinden Türkiye'nin stratejik konumuna, ABD-Çin rekabetinden savunma sanayiine kadar uzanan geniş etkilerini değerlendirdi. Örmeci'ye göre NATO, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın gölgesinde yeni bir dönüşüm sürecine girerken, Türkiye de ittifak içinde “güney kanadı” ülkesinden “merkez ülke” konumuna yükseliyor.

NATO, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın yarattığı güvenlik krizinin yanı sıra Çin'in yükselişi, enerji güvenliği, siber tehditler ve yapay zekâ gibi yeni meydan okumalarla tarihinin en kritik dönüşüm süreçlerinden birini yaşıyor. Son NATO Zirvesi de alınan kararlar ve ortaya koyduğu yeni güvenlik vizyonu

uluslararası siyasetin yönünü belirleyen önemli toplantılardan biri oldu. Avrupa'nın savunma harcamalarını artırma kararı, ABD Başkanı Donald Trump'ın ikinci dönemindeki dış politika yaklaşımı ve Türkiye'nin ittifak içindeki yükselen stratejik rolü zirvenin en dikkat çeken başlıkları arasında yer aldı.

ESUPA Başkanı ve siyaset bilimci Prof. Dr. Ozan Örmeci ile gerçekleştirdiğimiz söyleşide, NATO'nun geleceğini, küresel güç dengelerindeki değişimi, Türkiye'nin dış politika önceliklerini ve iş dünyasına yansiyabilecek yeni güvenlik paradigmasını konuştuk.

Türkiye, Zirve'de öncelikle iyi ev sahipliğiyle öne çıktı ve övgü topladı. Türkiye'nin NATO açısından vazgeçilmez bir ülke olduğu ve artık "güney kanadı" ülkesinden "merkez ülke"ye dönüştüğü de söylenebilir.

Son NATO Zirvesi'ni en önemli sonuçları açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Son NATO Zirvesi, sonuçlarından ziyade Türkiye'nin bu önemli organizasyonun ev sahipliğinde gösterdiği üstün başarıyla hatırlanacaktır. Ancak bunun yanı sıra, Zirve sonrası yayınlanan deklarasyon, Rusya'nın saldırıları karşısında zor durumda olan İttifak'ın aday ülkesi Ukrayna'ya verilen net siyasi destek ve Hürmüz Boğazı'nın seyrüsefer serbestisi ve nükleer çalışmaları konusunda İran'ın uyarılması bağlamında önemli olmuştur. Bir diğer çok önemli husus ise, geçtiğimiz yıl Lahey Zirvesi'nde alınan ve üye devletlerin bütçelerinin yüzde 5'i düzeyinde savunma harcamaları yapmasını şart koşan yeni ilke doğrultusunda üye devletler arasında rekor düzeyde yeni savunma anlaşmaları ve silah alımları yapılmasıdır.

NATO, bu anlamda günümüzde stratejik görevlerinin yanı sıra aynı zamanda bir piyasa platformu gibi de hareket etmeye başlamıştır. Bu durum, 2035

yılına kadar NATO üyesi devletlerde yeni bir savunma atılımına işaret etmektedir ki, buna yönelik ittifak içinde tam bir konsensüs henüz sağlanmış değildir. Özellikle üye ülkelerden İspanya hükümeti buna açıkça karşı çıkmaktadır. Ancak Rusya tehlikesini yakından hisseden Doğu Avrupa ve Baltık devletleri bu konuda ABD Başkanı Donald Trump gibi oldukça ısrarcıdır.

Savunma harcamalarının artırılması yönünde alınan kararlar Avrupa'nın güvenlik anlayışında nasıl bir dönüşüme işaret ediyor?

Bu karar, aslında geçtiğimiz yıl Lahey'de alınmıştı ama bu Zirve'de de taahhüt yinelendi ve rekor düzeyde yeni savunma anlaşmaları imzalandı. Bu manada, ABD ve Başkan Trump'ın liderliğinde bu yönde ilerleme devam etmektedir ki, bu da özellikle 27 üyeli ve 500 milyonluk Avrupa'nın askeri-stratejik konularda büyük ölçüde tek başına hareket eden 140 milyonluk Rusya karşısında güçlendirilmesini amaçlamaktadır.

ABD de, bu bağlamda özellikle Asya-Pasifik veya Hint-Pasifik denilen coğrafyada yükselen güç Çin'in askeri kapasitesini dengeleyecek yeni açılım ve politikalara yönelmek istemektedir. Bu doğrultuda, Avrupa'nın ve NATO üyesi Avrupalı devletlerin ABD olmadan kendi caydırıcılıklarını sağlayabilmeleri çok kritik bir husus olup, ABD Başkanı'nın bazı tepki çeken sözlerini bu şekilde yorumlamak doğru olacaktır. Savunma konusunda daha duyarlı olan Avrupalı sağ ve aşırı sağ hareketlere de bu sayede yeni bir fırsat penceresi açılmaktadır denilebilir.

ABD Başkanı Donald Trump'ın ikinci dönemindeki yaklaşımı NATO'nun geleceğini nasıl şekillendiriyor? Avrupa ile ABD arasında yeni bir güç dengesi oluşuyor mu?

ABD, makro stratejisini tek gerçek rakibi olarak gördüğü Çin'in bölgesel bir hegemon olmasını engellemek üzerine kuruyor. 2025 ve 2026 yıllarında çeşitli Amerikan güvenlik birimlerinin yayınladığı raporları satır satır oku-

yup Türkçe'ye çevirdiğim için gayet iyi farkındayım ki, Pekin'le ilişkileri koparmak istemese de, Washington, Çin'in hızlı yükselişinden hayli tedirgin ve onu dengeleyecek açılımlar yapmak istiyor. Bu da, Amerikan güçlerinin Avrupa ve Ortadoğu'dan ziyade Asya'ya kaydırılmasını ve önceliğin o coğrafya olmasını zorunlu kılıyor.

Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında Amerikan korumasına alışmış ve kendi güvenlikleri için özel harcamalara ihtiyaç duymamış olan Avrupalılar için artık kendi güvenliklerini kendi imkânlarıyla sağlamaya başlamaları zor bir süreç olacaktır. İşte tam da bu nedenle NATO üyesi Avrupalı devletlerin savunma bütçelerinde atılım yapılması isteniyor. Bu ise, militarizmin yüceltileceği, demokrasinin Avrupa'da kısmen aşınacağı, aşırı sağcı ve İslamofobik fikirlerin yayılacağı ve göçmenlere yönelik sert söylemlerin gelişeceği oldukça tehlikeli bir süreç işaret ediyor. Bu trendi ancak Rusya ile çatışmanın durdurulması önleyebileceksin de, bu konuda Avrupa'daki

katı duruş nedeniyle geri dönüş imkânı gerçekçi durmuyor. Rusya da, kabul etmek gerekir ki, Ukrayna'da yaptıklarıyla bu tehlikeli trendi güçlendiriyor ve demokrasinin tüm dünyada zayıflamasına ciddi katkılar sunuyor.

Rusya-Ukrayna Savaşı, Çin'in yükselişi NATO'nun gündemini nasıl etkiliyor?

Rusya-Ukrayna Savaşı, NATO üyesi bazı devletlerin tehdidi yanı başlarında hissetmelerine yol açıyor. Polonya ve Baltık devletleri bu konuda verilebilecek ilk örnekler. Yakın zamanda İttifaka üye olan Finlandiya ve İsveç de buna eklenebilir. Rusya'nın zaman zaman -bence gerçek bir stratejik hedefi olmasa da- NATO üyesi bazı Avrupalı devletlerin savunma sistemlerini test edecek tacizkâr arayışlara yönelmesi de bu korku ve ön yargıları daha da artırıyor. Yakın zamanda Polonya'da ders ve konferans verdiğim için oradaki akademik elitlerin bu konudaki bakış açısını yakından teneffüs ettim. İnanın Soğuk Savaş'tan farklı olmayan bir dönem-

Türkiye’de ABD ve Batı yanlısı politikalarda yeni dönemde bir canlanma olabilir. Ancak Rusya ile ani bir gerilim ve soğuma dönemine geçileceğini sanmıyorum. Türkiye, coğrafi konumu ve özel durumu (enerji bağımlılığı) nedeniyle Rusya ile ilişkilerini sürdürme eğiliminde olacaktır. Ukrayna konusunda bir uzlaşya varılırsa, bu, NATO’nun askeri caydırıcılık planlarının yavaşlaması ve uzun vadeye yayılmasına neden olabilir. Yok savaş devam eder ve Rusya-Batı gerilimi sürerse, NATO ve üye devletlerin savunma atılımları da hızlanacaktır.

den geçiyoruz! Böyle bir ortamda savaş durmadığı ve Rusya, Avrupa ile barışa yönelmediği sürece NATO’nun silahlanması da makul hale geliyor. Çin’in yükselişi ise görev bölgesi nedeniyle aslında doğrudan bir NATO meselesi olmasa da, NATO’nun ruhu ve kalbi olan ABD’nin Çin’e yönelik artan rekabetçi bakışı nedeniyle tüm İttifak üyelerini ilgilendiren bir sorun haline gelmeye başladı.

Bu konuda henüz “decoupling” sürecine girilme de, ABD’ye yakın Batılı devletlerin Çin’le ilişkileri yavaş yavaş özellikle stratejik alanlarda kısıtlamaya başladıkları söylenebilir. Bu trendi yavaşlatan ise Rusya’nın Ukrayna’ya saldırısı oldu ve önceliği bir kez daha Avrupa’ya kaydırıldı. Ancak orta ve uzun vadede ABD’nin, dolayısıyla NATO’nun ilgisi giderek daha fazla Asya’ya kaymaya devam edecektir. Bu da doğaldır; çünkü hem küresel ekonominin ağırlığı artık Batı yarımkürede değil, Asya’da-

dır, hem de ABD’nin tek gerçek stratejik rakibi (kapasite anlamında) olan Çin bu bölgenin en güçlü devletidir.

Türkiye, son Zirve’de hangi başlıklarda öne çıktı? Ankara’nın NATO içindeki stratejik konumu güçleniyor mu?

Türkiye, Zirve’de öncelikle iyi ev sahipliğiyle öne çıktı ve övgü topladı. Ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın yıllardır devam eden kesintisiz ve güçlü liderliğine yönelik destek de arttı. Türkiye’nin NATO açısından vazgeçilmez bir ülke olduğu ve artık “güney kanadı” ülkesinden “merkez ülke”ye dönüştüğü de söylenebilir.

Bu ise, kuşkusuz Türkiye’nin artan stratejik önemine ve rekabet gücüne işaret etmektedir ki, Ankara, bu sayede bazı konularda (PKK/PYD/YPG, Kıbrıs/Doğu Akdeniz vs.) Batılı müttefiklerinden tavizler koparmayı ummaktadır.

Türkiye'nin hem NATO üyesi, hem de Rusya ile diyalog kurabilen bir ülke olması önümüzdeki dönemde nasıl bir avantaj veya risk yaratabilir?

S-400 konusunda çözüme yönelik adımlar atılacağı konusunda geçtiğimiz haftalarda önemli bazı haberler çıktı. Bu konuda biraz daha bekleyip görmek lazım. Ancak haberler doğru ise, Rusya'nın da onayıyla S-400 bataryalarının üçüncü bir ülkeye satılacağı belirtiliyor. Bu bağlamda, Türk-Amerikan savunma sanayii iş birliğinde kapsamlı bir çözüm değilse de, en azından Türkiye'nin parasını ödediği F-35'leri alması ve hava kuvvetlerine F-16 takviyesi yapması gibi müspet gelişmeler olabilir. Daha da kapsamlı bir ittifak için ise Türkiye'nin ABD Kongresi'nde ve özellikle Demokrat Parti kanadında güçlenmesi gerekmektedir ki, maalesef son yıllarda Türkiye'nin gücü neredeyse tamamen askeri bazı çevreler ve Başkan Trump'ın Cumhurbaşkanı

Erdoğan'la kurduğu dostluktan kaynaklanmaktadır. Ayrıca Rusya ile ilişkiler de koparılmayacak ve düzeyli stratejik rekabet sürdürülecektir.

Enerji güvenliği, siber güvenlik ve yapay zekâ gibi yeni tehdit alanları NATO'nun geleceğini nasıl değiştirecek?

NATO, dünyanın en sofistike askeri alyansı olarak bu konuda öncü çalışmalara imza atmakta ve geleceği şekillendirmektedir. Siber savunma konusunda daha 2000'li yıllarda atılım ve oluşumlar başlamıştır. Yapay zekâ konusunda da son yıllarda ABD'de ciddi atılımlar yaşanmaktadır. Bu bağlamda, NATO'nun üye tüm ülkeleri koruyacağı program ve mekanizmalar ilerleyen yıllarda gündeme gelecek ve siber ve uzay alanlarında da üye devletler arasında iş birliği artacaktır. Bu, bir hayal değil, yakın geleceğin somut gelişmeleridir.

İş dünyası açısından değerlendirsek, NATO Zirvesi'nde alınan kararların savunma sanayii, teknoloji, enerji ve yatırım ortamına olası etkileri neler olabilir?

İş dünyamızı savunma sanayii ile daha entegre ve barışık hale getirecek somut politikalar en çok ihtiyaç duyduğumuz husustur. Maalesef Soğuk Savaş'ın kötü hatıralarının da etkisiyle ülkemizde NATO'nun amaçları ve eylem tarzı olumsuz algılanmaktadır. Bunları düzeltmek kolay olmasa da, daha fazla toplumsal duyarlılık ve toplumsal fayda uygulamaları ile savunma sanayiini entegre etmek kuşkusuz akıllıca bir tavır olacaktır. Bu anlamda savunma yatırımlarının Anadolu'ya doğru yaygınlaştırılması ve sadece İstanbul ve Ankara gibi bazı merkezlere sıkışmaması önemli olup, ayrıca her projeye toplumsal fayda boyutu da eklenmelidir. Bu, maalesef stratejistlerin görmezden geldiği bir husus olsa da, demokratik rejimlerde halk meşruiyeti açısından oldukça gereklidir.

Son olarak, bu Zirve'nin ardından Türkiye'nin dış politika önceliklerinde nasıl bir değişim bekliyorsunuz?

Türkiye'de ABD ve Batı yanlısı politikalarda yeni dönemde bir canlanma olabilir. Ancak Rusya ile ani bir gerilim ve soğuma dönemine geçileceğini sanmıyorum. Türkiye, coğrafi konumu ve özel durumu (enerji bağımlılığı) nedeniyle Rusya ile ilişkilerini sürdürme eğiliminde olacaktır. Ukrayna konusunda bir uzlaşya varılırsa, bu, NATO'nun askeri caydırıcılık planlarının yavaşlaması ve uzun vadeye yayılmasına neden olabilir. Yok savaş devam eder ve Rusya-Batı gerilimi sürerse, NATO ve üye devletlerin savunma atılımları da hızlanacaktır. Bunun yanında, NATO karşıtı çevrelere Türkiye iç siyasetinde daha sert bir yaklaşım söz konusu olabilir ki, bu da zaten gerilemiş durumdaki demokrasi çitasının daha da düşmesine yol açacaktır. Ayrıca Kıbrıs konusunda müzakereler başlasa da, Türkiye'nin çok ciddi güvenceler ve kazanımlar elde etmeden federal çözüme "Evet" demesi kolay değildir. Özellikle askeri çevrelerin ve milliyetçi kanadın bu konuda duruşu çok şahindir. Türkiye'nin nasıl ikna edilebileceği konusunu Avrupalı dostlarımız iyi düşünmelidir.

*Yaşar Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi,
Akdeniz Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü*

Prof. Dr. Emre İşeri:

“Hukuk devleti, kapsayıcı kurumlar, nitelikli eğitim, yeşil sanayi ve teknoloji üretimi aynı stratejinin parçası haline gelmeli.”

Yapay zekâdan enerji dönüşümüne, iklim krizinden kritik minerallere kadar pek çok dinamiğin aynı anda şekillendirdiği yeni dünya düzeni, devletlerin olduğu kadar şirketlerin ve teknoloji platformlarının da belirleyici olduğu çok katmanlı bir yapıya evriliyor. 2050'nin küresel ekonomik-politik kodlarını değerlendiren Yaşar Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi, Akdeniz Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Emre İşeri'ye göre, Türkiye'nin 2050'ye doğru başarılı olabilmesi için sadece diplomatik denge oyunu oynaması yetmez. Hukuk devleti, kapsayıcı kurumlar, nitelikli eğitim, yeşil sanayi ve teknoloji üretimi aynı stratejinin parçası haline gelmeli.

2050'ye doğru dünya düzeni ne tamamen küreselleşmiş liberal bir düzen olacak ne de tamamen kapalı jeopolitik bloklardan oluşacak. Daha çok, rekabet ile karşılıklı bağımlılığın aynı anda işlediği, devletlerin yanında şirketlerin, teknoloji platformlarının, uluslararası kurumların, şehirlerin ve toplumsal hareketlerin de etkili olduğu çok katmanlı bir sistemden söz edeceğiz.

2050'ye giderken küresel sistemde ekonomik ve politik düzen hangi kodlar üzerinden inşa edilecek?

2050, yalnızca uzak bir tarih ya da iklim hedeflerinin sembolik son tarihi değildir. Enerji dönüşümü, iklim değişikliği, yapay zekâ, dijitalleşme, demografik dönüşüm, kritik mineral rekabeti ve küresel güç dengelerindeki değişimlerin, aynı zaman diliminde kesiştiği stratejik bir eşiktir. Bu nedenle 2050'ye bakmak, geleceği tahmin etmekten çok bugünden şekillenmeye başlayan eğilimleri doğru okumayı gerektirir.

2050'ye giderken küresel sistemde ekonomik ve politik düzenin tek bir eksen üzerinden inşa edileceğini düşünmüyorum. Artık ne sadece klasik anlamda büyük güç rekabetinden, ne de yalnızca ABD-Çin geriliminden söz ediyoruz. Daha karmaşık, çok katmanlı ve sürekli yeniden şekillenen bir dünya düzeni mevcut.

Kanımca, Prof. John Agnew'in "Yeni Güç Geometri" kavramı bu dönüşümü anlamak için oldukça açıklayıcı. Agnew'e göre küresel güç artık tek bir merkezden ya da tek bir hegemonik yapıdan hareketle işlemiyor. Bunun yerine karasal, dijital, finansal ve lojistik farklı güç geometri" aynı anda var oluyor, birbirine ekleniyor ve sürekli yeniden kuruluyor. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa Birliği (AB), bu güç geometri"nin başat aktörleri olmayı sürdürmekle birlikte, söz konusu geometri"leri tek başlarına şekillendirme kapasiteleri giderek azalmaktadır. Küresel karşılıklı bağımlılığın yoğunlaşması, Çin'in bölgesinde alternatif bir siyasi-ekonomik merkez olarak yükselmesi, Türkiye gibi orta büyüklükteki güçlerin stratejik özerklik arayışları, çok uluslu şirketlerin artan etkisi ile uluslararası örgütler ve toplumsal hareketler gibi devlet dışı aktörlerin yükselişi, büyük güçlerin uluslararası düzen üzerindeki kontrolünü daha parçalı ve müzakereye açık bir yapıya dönüştürmektedir.

Bu çerçevede 2050'ye doğru dünya düzeni ne tamamen küreselleşmiş liberal bir düzen olacak ne de tamamen kapalı jeopolitik bloklardan oluşacak. Daha çok, rekabet ile karşılıklı bağımlılığın aynı anda işlediği, devletlerin yanında şirketlerin, teknoloji platform-

larının, uluslararası kurumların, şehirlerin ve toplumsal hareketlerin de etkili olduğu çok katmanlı bir sistemden söz edeceğiz.

İklim krizi bir yanda, göçler diğer yanda, dünya dengelerini nasıl etkiler? En büyük küresel risk olarak neyi görüyorsunuz?

Bugün karşı karşıya olduğumuz tabloyu yalnızca iklim veya göç krizi gibi tek tek başlıklarla açıklayamayız. Bu krizler artık birbirinden bağımsız ilerlemiyor. Siyasi, ekonomik, çevresel, teknolojik ve toplumsal krizler birbirini tetikliyor. Bir alandaki kırılganlık başka bir alandaki krizi hızlandırabiliyor.

World Economic Forum (WEF) gibi kurumlar her yıl küresel risklere dair raporlar yayımlıyor, bunları güncel gelişmeler ışığında önemlerine göre sıralıyor. Şüphesiz bahsi geçen raporlar küresel risklerin görünür kılınması açısından önemli. Ama ben "en büyük risk hangisi?" sorusu yerine daha önemli sorunun şu olduğunu düşünüyorum: "Bu riskler birbirini nasıl besliyor?" Akademik yazında son yıllarda öne çıkan "polycrisis", yani çoklu krizler kavramı da tam olarak bunu anlatıyor. Krizler sadece üst üste binmekle kalmıyor; birbirlerini derinleştiriyor, hızlandırıyor ve yeni kriz alanları üretiyor.

İklim krizi bu durumun en açık örneklerinden biridir. Kuraklık, aşırı hava olayları, su stresi ve tarımsal üretimdeki kırılganlıklar ilk bakışta çevresel sorunlar gibi görünüyor. Ama etkileri bunun çok ötesine geçiyor. Gıda güvenliğini, enerji arzını, ekonomik istikrarı, toplumsal huzuru ve göç hareketlerini doğrudan etkiliyor. Göç de bu yüzden sadece insani ya da demografik bir mesele değil. İklim değişikliği, savaşlar, eşitsizlikler, gıda ve su güvenliği sorunlarıyla iç içe geçen çok daha geniş bir dönüşümün parçası.

Biz de Yaşar Üniversitesi Akdeniz Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde bu meseleleri tam da bu kesişimsellik çerçevesinde ele almaya çalışıyoruz. Merkez olarak özellikle enerji, iklim, tarım/gıda güvenliği ve barış başlıklarını önceliklendiriyoruz. Bunları da Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları çerçevesinde, özellikle Enerji (SKA 7),

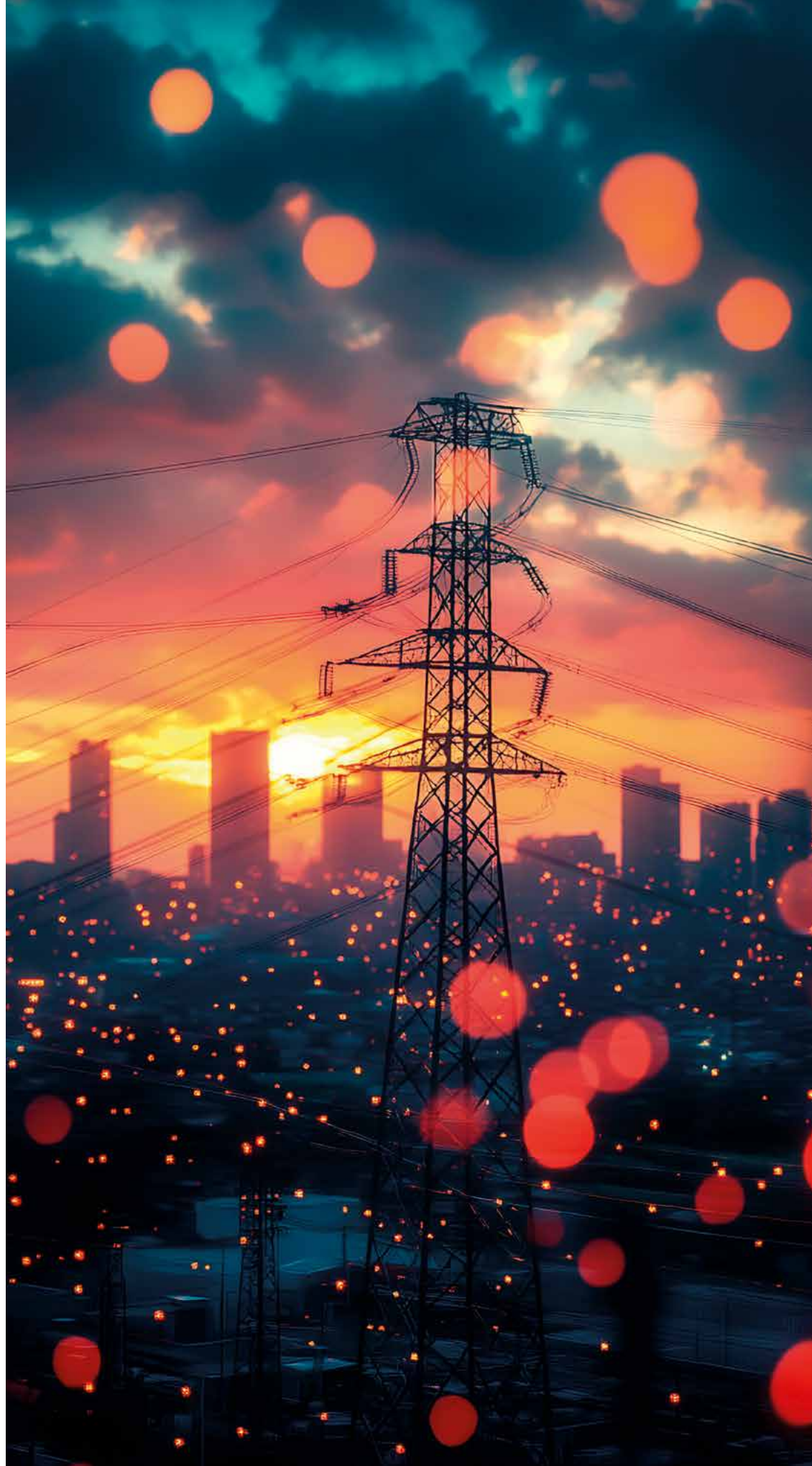
İklim Eylemi (SKA 13), tarım ve sürdürülebilir kalkınmayla ilgili hedefler (SKA 1, 2, 8, 12) ve Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar (SKA 16) ile ilişkilendiriyoruz. Çünkü Akdeniz Havzası'nda enerji, iklim, gıda güvenliği, göç ve çatışmalar birbirinden ayrı başlıklar değil; birbirini doğrudan etkileyen süreçler.

Bu nedenle disiplinlerarası bakışın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Nitekim Yaşar Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü ve Akdeniz Uygulama ve Araştırma Merkezi olarak 21-24 Haziran 2026 tarihlerinde İzmir'de Uluslararası Çalışmalar Derneği'nin ISA-IDSS konferansına ev sahipliği yaptık. Orada da güvenlik, iklim, teknoloji, yönetim, jeopolitik rekabet ve bölgesel dönüşümler farklı disiplinlerden akademisyenler tarafından tartışıldı. Bu tür buluşmalar bana göre çok kıymetli; çünkü iklim krizini sadece çevre politikasıyla, göçü sadece sınır yönetimiyle, enerjiyi de sadece arz güvenliğiyle açıklayamayız.

2050'ye doğru enerji, küresel güç dengelerini yeniden şekillendirecek mi? Yeni enerji kaynaklarının geleceğinden söz edebilir miyiz?

Enerji meselesine gelirsek, 2050'ye doğru enerji küresel güç dengelerini kesinlikle yeniden şekillendirecek. Ama bunu sadece fosil yakıtlardan yenilenebilir enerjiye geçiş olarak okumak eksik olur. Evet, güneş, rüzgâr, hidrojen, batarya teknolojileri ve enerji depolama sistemleri daha fazla önem kazanacak. Fakat bu yeni enerji düzeni de kritik minerallere, teknoloji altyapılarına ve tedarik zincirlerine bağımlı. Lityum, kobalt, nikel, bakır, grafit ve nadir toprak elementleri yeni dönemin stratejik kaynakları haline geliyor. Yani 20. yüzyılda petrol ve doğal gaz neyse, 21. yüzyılda kritik mineraller ve temiz enerji teknolojileri benzer bir jeopolitik ağırlık taşıyacak.

Burada dikkatli olmamız gereken bir nokta var: Yeşil dönüşüm kendiliğinden daha barışçıl ve daha adil bir dünya yaratmayacak. Eğer bu dönüşüm yeni kaynak rekabetleri, eşitsiz tedarik zincirleri ve teknoloji tekelleri üzerinden şekillenirse fosil yakıt çağının jeopolitik sorunlarını başka biçimlerde yeniden üretecektir.

Türkiye'nin bor kaynakları, nadir toprak elementleri potansiyeli, lityum geri kazanım girişimleri, koridor coğrafyası ve sanayi altyapısı önemli avantajlar sunuyor. Ancak bunlar Türkiye'yi kendiliğinden stratejik bir aktör haline getirmiyor. Asıl mesele, bu avantajları işleme, rafinaj, teknoloji transferi, standartlara uyum, nitelikli finansman, kurumsal koordinasyon ve batarya, elektrikli araç, savunma sanayii, geri dönüşüm gibi alanlarla birleştirebilmek. Aksi halde Türkiye kritik minerallerde sadece transit ülke ya da hammadde sağlayıcısı olarak kalabilir.

Bu yüzden bana göre en büyük küresel risk, bahsi geçen birbirini besleyen krizlerin yönetişimine (governance) ilişkindir. 2050'ye giderken sadece yeni enerji kaynaklarına yatırım yapmak yetmeyecek. Enerji, iklim, gıda, göç ve barış politikalarını birlikte düşünebilen, çok düzeyli ve çok aktörlü bir yönetim kapasitesi geliştirmemiz gerekiyor. Akdeniz Havzası da bu açıdan hem kırılganlıkların hem de yeni iş birliği imkânlarının yoğunlaştığı çok kritik bir bölgedir. Temiz enerji iş birliği, ortak iklim eylemi ve barış odaklı bölgesel yaklaşımlar artık yalnızca çevresel değil, aynı zamanda jeopolitik ve insani bir zorunluluk haline gelmiş durumda.

Bu denklemde Türkiye kendini nasıl konumlandırmalı? 2050'ye doğru ekonomik ve politik anlamda nasıl yol alıyor ya da almalı?

Türkiye bu çoklu krizler çağından doğrudan etkilenen ülkelerden biri. Çünkü Avrupa, Orta Doğu, Karadeniz, Kafkasya ve Doğu Akdeniz'in tam kesişiminde yer alıyor. Bu konum Türkiye'ye hem ciddi riskler hem de önemli fırsatlar sunuyor. Ama burada şunu özellikle vurgulamak gerekir: Coğrafi konum tek başına artık yeterli değil. "Türkiye çok önemli bir yerde" demek doğru ama eksik. Asıl mesele, bu konumu nasıl bir stratejik kapasiteye dönüştürebildiğimizdir.

Yeni dönemde güç sadece askerî kapasiteyle ölçülmeyecektir. Enerji geçişine uyum sağlayabilmek, kritik altyapıları

dayanıklı hale getirmek, lojistik bağlantısalılığı (connectivity) güçlendirmek, teknoloji üretebilmek, diplomatik esneklik gösterebilmek ve bölgesel iş birliği kurabilmek de en az askeri güç kadar önemli olacak.

Türkiye son yıllarda dış politikada daha esnek, çok yönlü ve konu bazlı bir çizgi izliyor. Batı'yla bağlarını tamamen koparmadan; Rusya, Çin, Orta Asya, Körfez ve Afrika gibi farklı aktörlerle ilişkiler geliştiriyor. Buna "çoklu hizalanma" (polyalignment) diyebiliriz. Bu yaklaşım Türkiye'nin dış politikasında manevra alanı açabilir. Fakat bunun gerçek anlamda "stratejik otonomiye" dönüşebilmesi için içeride güçlü kurumlara, öngörülebilir bir hukuk düzenine, liyakate dayalı yönetişime ve uzun vadeli planlamaya ihtiyaç var.

Ben burada Acemoğlu'nun "Kapsayıcı Kurumlar" vurgusunu önemli buluyorum. Kalkınma sadece büyük altyapı projeleriyle ya da "yerli ve milli" söylemiyle sağlanamaz. Kurumlar kapsayıcı, şeffaf ve hesap verebilir değilse; coğrafi avantaj da, genç nüfus da, enerji koridorları da beklenen sonucu üretmez.

Son dönemde Akdeniz Merkezi bünyesinde kritik mineraller ve tedarik zincirleri üzerine yürüttüğümüz çalışmada da benzer bir noktaya dikkat çekiyoruz. Türkiye'nin bor kaynakları, nadir toprak elementleri potansiyeli, lityum geri kazanım girişimleri, koridor coğrafyası ve sanayi altyapısı önemli avantajlar sunuyor. Ancak bunlar Türkiye'yi kendiliğinden stratejik bir aktör haline getirmi-

yor. Asıl mesele, bu avantajları işleme, rafinaj, teknoloji transferi, standartlara uyum, nitelikli finansman, kurumsal koordinasyon ve batarya, elektrikli araç, savunma sanayii, geri dönüşüm gibi alanlarla birleştirebilmek. Aksi halde Türkiye kritik minerallerde sadece transit ülke ya da hammadde sağlayıcısı olarak kalabilir.

Dolayısıyla, Türkiye'nin 2050'ye doğru önünde iki yol var: Ya coğrafi konumuna güvenip kısa vadeli jeopolitik manevralarla yetinecek ya da bu konumu kurumsal kalite, yeşil dönüşüm, teknoloji kapasitesi ve bölgesel iş birliğiyle gerçek bir stratejik değere dönüştürecek. Ben ikinci yolun Türkiye için çok daha sağlıklı olacağını düşünüyorum.

Ekonomik açıdan da temel mesele düşük katma değerli büyüme modelinden çıkmak. Yapay zekâ çağında nitelikli insan kaynağı yetiştirmek, üniversite-sanayi iş birliğini güçlendirmek, teknoloji üretmek ve yeşil dönüşümü sadece çevre politikası olarak değil, aynı zamanda sanayi politikası olarak görmek gerekiyor.

Kısacası, Türkiye'nin 2050'ye doğru başarılı olabilmesi için sadece diplomatik denge oyunu oynaması yetmez. Hukuk devleti, kapsayıcı kurumlar, nitelikli eğitim, yeşil sanayi ve teknoloji üretimi aynı stratejinin parçası haline gelmeli. Aksi halde "stratejik otonomi" güçlü bir vizyon olmaktan çok, kısa vadeli ve kırılgan bir denge politikasına dönüşebilir.

2050'ye giderken sizi en çok iyimser yapan gelişme nedir? Aynı açıdan kötümser gelişmeye de bakabiliriz...

Bence burada tek bir kesin gelecek senaryosundan söz etmek doğru olmaz. Kurallara dayalı liberal uluslararası düzen ciddi biçimde aşınıyor; ama yerine neyin geleceği henüz netleşmiş değil. Reece Jones'un işaret ettiği gibi, önümüzde birkaç ihtimal var:

En kötümser senaryo, güçlü devletlerin uluslararası hukuku ve çok taraflı kurumları fazla önemsemeden hareket ettiği sınırsız milliyetçi devletler düzeni. Bu, 19. yüzyıl güç siyasetine dönüş gibi olur. İkinci ihtimal, büyük teknoloji şirketlerinin ve sermayenin yapay

zekâdan veri yönetimine, güvenlik-ten lojistiğe kadar birçok alanda devlet benzeri roller üstlendiği bir şirket-devlet düzeni. Bu da demokratik denetim ve kamu yararı açısından ciddi riskler taşır. Daha olumlu ihtimal ise liberal ve çok taraflı düzenin daha dengeli biçimde yeniden inşa edilmesi. Ama eski düzene aynen dönmekten söz etmiyorum; orta güçlerin, bölgesel aktörlerin, üniversitelerin, şehirlerin ve sivil toplumun daha fazla rol aldığı yeni birçok taraflılık gerekir. En zor ama en gerekli seçenek ise iklim, yapay zekâ, salgınlar, göç ve eşitsizlikler gibi küresel sorunlara gerçekten küresel ölçekte yanıt verebilen bir yönetim düzenidir.

Benim olgulara yaklaşımım, Antonio Gramsci'ye referansla, "aklın kötümserliği, iradenin iyimserliği" olarak özetlenebilir. Gidişata bakınca iyimser olmak kolay değil; ama bu, elimiz kolumuz bağlı bekleyeceğimiz anlamına gelmiyor. Özellikle bölgesel düzeyde hâlâ yapılabilecek çok şey var.

Akdeniz Uygulama ve Araştırma Merkezi olarak bizim misyonumuz da burada anlam kazanıyor. Akdeniz'de iklim, enerji, göç, gıda güvenliği ve barış başlıkları iç içe geçmiş durumda. Merkez bünyesinde yaptığımız çalışmalarda da gördüğümüz gibi, devlet dışı aktörler, sivil toplum, üniversiteler ve bölgesel ağlar iklim yönetiminde önemli roller oynayabilir; ancak ortak bir bölgesel "koalisyon çerçevesi" oluşturma kapasitesi hâlâ sınırlı.

Bu yüzden, Akdeniz Merkezi'ni yalnızca akademik üretim yapan bir birim olarak değil, farklı aktörleri bir araya getirebilecek bir katalizör olarak görüyorum. 2050'ye giderken en gerçekçi umut da bence burada gizlidir: Küresel düzeydeki büyük belirsizliklere rağmen, yerel, ulusal ve bölgesel ölçekte daha somut, katılımcı ve uygulanabilir yönetim mekanizmaları kurabilmek.

Bu noktada, ESiAD gibi platformların da önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü 2050'ye giderken enerji dönüşümü, iklim uyumu ve bölgesel barış sadece devletlerin ya da üniversitelerin değil, iş dünyasının, sivil toplumun ve yerel aktörlerin de birlikte sahiplenmesi gereken konular olacak.

En kötümser senaryo, güçlü devletlerin uluslararası hukuku ve çok taraflı kurumları fazla önemsemeden hareket ettiği sınırsız milliyetçi devletler düzeni. Bu, 19. yüzyıl güç siyasetine dönüş gibi olur. İkinci ihtimal, büyük teknoloji şirketlerinin ve sermayenin yapay zekâdan veri yönetimine, güvenlik-ten lojistiğe kadar birçok alanda devlet benzeri roller üstlendiği bir şirket-devlet düzeni. Bu da demokratik denetim ve kamu yararı açısından ciddi riskler taşır.

Hacettepe Üniversitesi
Nüfus Etütleri Enstitüsü
Öğretim  yesi
Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü  ğretim  yesi
Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt:

“Dünya Sağlık  rg t ’ne göre Türkiye en yaşı nüfusa sahip ülkeler arasında”

İkibinlerin başında genç nüfusa sahip olmakla övünen bir Türkiye vardı.  eyrek asır sonra ise “Yaşı nüfusu artan İzmir’de çalışma hayatı nasıl şekillenecek” sorusuna cevap arıyoruz. Ancak bu sorun tüm metropollerde geçerli. İzmir de     nc  büyük şehir olarak bu meselenin ortasında duruyor. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Enstitüsü  ğretim  yesi Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt konuya ilişkin sorularımızı yanıtladı.

Öncelikle nüfus projeksiyonuna göre genel olarak hazırlıklı olmamız gereken konu başlıkları nelerdir?

Nüfus projeksiyonları gelecekte nüfusun hem büyüklüğünün hem de yaş yapısının nasıl değişeceği konusunda önemli bilgiler sağlıyorlar.  nemli bir demografik dönüşüm sürecinin içinde olan Türkiye’de nüfus büyüklüğü de nüfus yapısı da belirgin biçimde değişecek.

 ocuk nüfus oranı, genç nüfus oranı uzun süredir azalıyordu ama 2010’ların ikinci yarısında sayısal olarak da azalmaya başladı.

Bugün beş yaş altı  ocuk sayısı 1960’lı yıllardaki sayıya indi, daha da inecek gibi görünüyor. Bu kuşaklar kademe kademe okul  ağı nüfuslarına dahil olacak, yıldan yıla okul  ağı nüfuslarının azaldığına tanık olacağız.

Buna paralel olarak yaşı nüfus oranı artmaya devam ediyor. 2025 yılı Ekim ayı itibarı ile 65 yaş üzeri nüfus oranı yüzde 11’i geçmiş durumda.

Dünya Sağlık  rg t , yaşı nüfus oranı yüzde 10’un üzerinde olan ülkeleri en yaşı nüfuslar kategorisinde değerlendiriyor, Türkiye artık bu kategoriye girmiş durumda. Bu gelişmelere paralel olarak genç bağımlılık oranı azalırken, yaşı bağımlılık oranı hızla yükseliyor.

Doğum oranlarının yüksek olduğu dönemde nüfusa dahil olan kuşakların şu anda çalışma çağında bulunmaları nedeniyle çalışma çağı nüfusu şimdilik durağanlaşmış durumda, azalmayı biraz daha geç gözlemleyeceğiz ama çalışma çağı nüfusunun ortalama yaşı da artmaya devam ediyor.

Demografik dönüşüm sadece yaş yapısı ile sınırlı değil. Ortalama hanehalkı büyüklüğü azalmaya devam ediyor, tek kişilik hanelerin, tek ebeveynli hanelerin oranı artıyor. Bu durum, sosyal destek sistemlerinden konut politikalarına kadar pek çok alanda yeni düzenlemeleri gerekli kılıyor.

Bu gelişmeler nüfusun niteliğine ve teknolojik dönüşüme yatırım yapmanın önemini açıkça ortaya koyuyor. Bahsettiğimiz demografik dönüşüm, ileride karşılaşılabilecek geçici bir sorun değil; yaş yapısının geri dönülemez biçimde değiştiği, bugünden planlama gereken yapısal bir dönüşüm.

Türkiye çok düşük doğurganlık ülkesi konumuna geçti. Cumhuriyet tarihinin en düşük nüfus artış hızına tanık oluyoruz. İzmir’de oran nasıl? Bu durum ne gibi sorunlara yol açacak?

Haklısınız. Türkiye’de doğurganlık oranları, geçmiş nüfus projeksiyonlarında öngörülenden çok daha hızlı bir şekilde düştü. Gerek Birleşmiş Milletler gerekse TÜİK projeksiyonlarında bu ölçekte ve bu hızda bir düşüş öngörülemedi. Özellikle, 2017 yılında doğurganlığın yenilenme düzeyinin de altına düşmesi sonrasında doğurganlık oranlarındaki azalma eğilimi hız kazandı. En son açıklanan 2024 doğum istatistiklerine göre toplam doğurganlık hızı 1.48 seviyesine geriledi.

Nüfus artış hızımız, nüfusun yaş yapısının ortaya çıkardığı nüfus momentumu etkisi nedeniyle henüz negatife dönmüş değil ama 2023 yılında, Cumhuriyetimizin yüzüncü yıl dönümünde Cumhuriyet tarihinin en düşük nüfus artış hızı ile karşılaşmıştık, bir sonraki yıl da en düşük ikinci en düşük nüfus artış hızı ile.

İzmir, Türkiye genelindeki demografik dönüşümün daha erken başladığı illerimizden birisi. Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri böyle. Eğitim düzeyi Türkiye genelinden daha yüksek, kadın

istihdamı görece daha yüksek. Bu özellikler doğurganlık düzeyini de etkiliyor. Bugün İzmir’de doğum oranı Türkiye ortalamasının altına, 1.17 çocuğa kadar düşmüş durumda. TÜİK, kent-kır sınıflamasını üçlü bir sınıflama üzerinden yapmaya başladı. Yoğun kent, orta-yoğun kent ve kır şeklinde. İzmir’in yoğun kent olarak nitelenen yerleşim birimlerinde 1.11 çocuğa düştü toplam doğurganlık hızı.

Türkiye’de ortanca yaş 34.4’e yükseldiği için Türkiye’nin yaşlandığını konuşuyoruz. İzmir’de ortanca yaş 39. Dikili ilçesinde 50, Karaburun ilçesinde 52’ye ulaşmış durumda ortanca yaş. Türkiye’nin yaklaşık 10 yıl sonra yaşayacağı demografik yapıyı İzmir bugünden deneyimliyor. Bu nedenle İzmir, Türkiye için adeta bir demografik laboratuvar niteliği taşıyor.

Genç nüfusun azalması ve yaşlı nüfusun artması; eğitimden sağlığa, istihdamdan sosyal güvenliğe kadar hayatın tüm alanlarını etkileyecek. Bu dönüşümden en fazla etkilenecek alanların başında sağlık ve sosyal güvenlik sistemleri geliyor. Yaşlı nüfus oranının artmasına paralel olarak hastalık yükü değişecek; maliyeti yüksek kronik hastalıkların payı artacak. Sosyal güvenlik sisteminde ise aktif/pasif oranının giderek bozulması bekleniyor. Hâlihazırda sorunlu olan bu göstergenin, önümüzdeki dönemde daha da kritik hale gelmesi muhtemel. Bu nedenle demografik dönüşümün sonuçlarına çözüm üretmek konusunda da İzmir’in öncülük etmesine ihtiyaç var. Yaşlı bakımında kurumsal bakım modellerinin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması, yaşlı dostu bir kent oluşturulması, yaşlı emeğinden daha fazla istifade edilecek, tecrübe aktarımının yapılabileceği mekânların yaratılması önemli.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, mevcut düzeyi Türkiye için “varoluşsal tehdit” olarak nitelendiriyor; 2025 yılının aile yılı olarak ilan edilmesi de var. Bu konuda ne dersiniz?

Doğum oranlarındaki düşüş önemli, yok saymanın büyük yanlış olacağı, ciddiye alınması gereken bir mesele. Sayın Cumhurbaşkanı’nın kullandığı “varoluşsal tehdit” ifadesi de, kendi üslubu içinde, bu konunun önemini altını çiziyor.

İzmir, Türkiye genelindeki demografik dönüşümün daha erken başladığı illerimizden birisi. Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri böyle. Eğitim düzeyi Türkiye genelinden daha yüksek, kadın istihdamı görece daha yüksek. Bu özellikler doğurganlık düzeyini de etkiliyor. Bugün İzmir’de doğum oranı Türkiye ortalamasının altına, 1.17 çocuğa kadar düşmüş durumda. TÜİK, kent-kır sınıflamasını üçlü bir sınıflama üzerinden yapmaya başladı. Yoğun kent, orta-yoğun kent ve kır şeklinde. İzmir’in yoğun kent olarak nitelenen yerleşim birimlerinde 1.11 çocuğa düştü toplam doğurganlık hızı.

Avrupa  lkelerinin çoğunda bir yüzyılı bulan demografik geçiş süreci, Türkiye gibi ülkelerde ertelenmiş olarak ve daha kısa sürede yaşanan bir süreç oldu.

1950’li yıllarda ba layan yoğun i  g  , hızlı kentleşme, eğitim oranlarının ve sürelerinin uzaması gibi yapısal faktörler yüksek doğurganlık rejiminden düşük doğurganlık rejimine geçişin nedeni olarak ön plana çıkıyor.

2025 yılının “Aile Yılı” ilan edilmesini bu açıdan önemli buluyorum. 2026-2035 arasındaki 10 sene de “Aile ve Nüfus 10 Yılı” olarak ilan edilmiş durumda. Türkiye’de aile yapısında önemli değişimler yaşanıyor, her be  haneden birisi tek kişilik hane, tek ebeveynli hanelerin oranı yüzde 10’u geçmiş durumda, boşanma oranlarında önemli bir artış var, ilk evlilik ya ı her yıl daha ileri ya lara doğru kayıyor. Türkiye toplumu için aile önemli bir değer. Hepimizin ya kendi kurduğumuz ya da içine do du umuz bir ailesi oluyor. Tabi, aile yılında da “kadına yönelik aile içi şiddet” ile mücadeleyi ihmal etmemek, aile kavramını tek tiplenirici bir çerçevede değil, farklılıkları kapsayan bir kavram olarak ele almak önemli.

“Aile Yılı” kapsamında evlenecek gençlere verilen kredi desteği, doğum teşvikleri gibi uygulamalar önemli ama bunların barınma sorununun    lmesi,  ocuk bakım hizmetleri kapsamında kamunun daha çok sorumluluk üstlenmesi, kadınların iş-aile uyumuna yönelik politikaların hayata geçirilmesi gibi yapısal desteklerle tamamlanması önemli.

Doğum oranları bizden çok daha önce d  en ülkelerden edindiğimiz tecrübe gösteriyor ki, doğurganlık davranışı

sadece teşviklerle değil, yaşam koşulları ile  ekilleniyor. Bu nedenle kalıcı ve etkili politikalar, kısa vadeli teşviklerin ötesine geçen, toplumsal ve ekonomik koşulları birlikte ele alan bütüncül bir yaklaşımı gerektiriyor.

Türkiye’de değişim çok hızlı. Gelişmiş ülkelerde bu d     uzun zamana yayılırken, Türkiye’de çok kısa sürede gerçekleşti. Bunun nedeni nedir?

Avrupa  lkelerinin çoğunda bir yüzyılı bulan demografik geçiş süreci, Türkiye gibi ülkelerde ertelenmiş olarak ve daha kısa sürede yaşanan bir süreç oldu.

Örneğin İngiltere’de doğum oranlarının 6 çocuktan 3 çocuğa d  mesi yaklaşık bir asır sürüyor (1815-1910).    çocuktan 1,5 çocuğa d  mesi ise 20. yüzyılın büyük bölümüne yayılarak 112 yılda gerçekleşiyor (1910-2021). Türkiye’de ise ta 1960’lı yıllara kadar 6  ocuk seviyesinde olan doğum oranları o yıllardan itibaren d  meye ba lıyor ve 6 çocuktan 3 çocuğa d  mesi 27 yıl (1964-1991), 3 çocuktan 1,5 çocuğa d  mesi ise 32 yılda (1991-2023) gerçekleşti.

Tabi, bunun altından bir dizi neden yatıyor. 1950’li yıllarda ba layan yoğun i  g  , hızlı kentleşme, eğitim oranları

nın ve sürelerinin uzaması gibi yapısal faktörler yüksek doğurganlık rejiminden düşük doğurganlık rejimine geçişin nedeni olarak ön plana çıkıyor.

Bu yapısal dönüşümlerle birlikte bir yandan çocuğa duyulan talep, ihtiyaç azalıyor, çocuğun algılanan değerinde bir değişim yaşandı. Diğer yandan çocuk bakım maliyetleri hızla arttı. Günümüzde özellikle eğitim maliyetleri, özel okulların da yaygınlaşması ile birlikte iyice artmış durumda. Aileler kreşten başlayarak her eğitim kademesinde servet harcamak durumunda kalıyor.

Yapısal dönüşümlere eşlik eden bir diğer unsur ise değer ve normlardaki değişim. Geçmişte daha baskın olan aile odaklı yaklaşım, fedakârlık, özveri gibi kavramlar yerini; bireysellik, kişisel gelişim, özgürlük ve kendini gerçekleştirme gibi kavramlara bıraktı artık.

Bunlara ek olarak konut ve yaşam maliyetlerinin oldukça artmış olması, ekonomik belirsizliklerin, gelecek belirsizlik-

lerin, endişelerin artmış olması özellikle genç, bekar, çocuksuz çiftlerin evlenme ve çocuk sahibi olma konusunda çekimser davranmalarına ve doğurganlıktaki düşüşün ivme kazanmasına yol açmış görünüyor.

Bir taraftan da Suriyeli nüfus artıyor. Bu nüfusun önemli kısmı kayıtlı değil. Onlardaki doğurganlık hızı da yüksek. Bu oranlar hakkında konuşurken o nüfusu nasıl yorumlarıyoruz?

Evet, kamuoyunda Suriyeli nüfusun doğum oranlarının tartışılmasına yol açan araştırma bizim araştırma-mız. Hacettepe Üniversitesi olarak gerçekleştirdiğimiz 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nın Suriyeli göçmen örnekleminde Suriyelilerde toplam doğurganlık hızını, 5,3 olarak bulmuştuk. Bu değer, o dönemde Türkiye ortalamasının oldukça üzerindeydi.

Türkiye'de doğum oranlarının hızlı bir şekilde düşmesi ile birlikte bu rakam daha çok konuşulmaya başlandı. Ben bu durumu iç savaş koşulları nedeniyle

Konut ve yaşam maliyetlerinin oldukça artmış olması, ekonomik belirsizliklerin, gelecek belirsizliklerin, endişelerin artmış olması özellikle genç, bekar, çocuksuz çiftlerin evlenme ve çocuk sahibi olma konusunda çekimser davranmalarına ve doğurganlıktaki düşüşün ivme kazanmasına yol açmış görünüyor.

Yakın dönemde Türkiye'yi ve İzmir'i etkileyebilecek önemli bir gelişme, geçici koruma statüsündeki Suriyeli nüfusun ikamet iznine geçirilmesi ihtimali. Şu anda geçici koruma statüsündeki Suriyeli nüfus Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nde yer almıyor ve Türkiye nüfusuna dahil edilmiyor ama ikamet izni ile Türkiye'de bulunan yabancılar dahil ediliyorlar. Eğer Suriyeliler de bu kapsama alınırsa, başta doğum oranları olmak üzere, paydasında nüfusun yer aldığı pek çok göstergenin kısmen etkilenmesi söz konusu olacaktır.

ertelenmiş olan evliliklerin ve doğumların Türkiye'ye göç ettikten belli bir süre sonra gerçekleşmesiyle, kayıpların telafi edilmesi çabası ile açıklıyorum daha çok. Konjonktürel etkiler nedeniyle geçici olarak yüksek çıkan bir doğurganlık seviyesi olduğunu düşünüyorum. Tarihsel olarak dünyanın farklı bölgelerindeki göç deneyimlerine baktığımızda, göç sürecinin doğurganlık davranışı üzerinde kısa vadede bozucu etkiler yarattığını; ancak bu etkiler ortadan kalktıkça göçmenlerin doğurganlık davranışlarının da değiştiğini görüyoruz. Göçmenler, yetiştikleri ülkenin —bizim örnekte Suriye'nin— sosyalizasyon etkisiyle edindikleri doğurganlık normlarını zamanla terk edebiliyor; bunun yerine, yerleşilen ülkenin, yani Türkiye'nin doğurganlık normlarını adaptasyon etkisiyle benimsemeye başlıyorlar.

Şu anda yine Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Suriyeli Göçmen Örneklemi kapsamında ekiplerimiz sahada veri topluyor. Elde edilecek bulgular, bu değerlendirmelerimizin haklı olup olmadığını kısa süre sonra ortaya koyacak. Ama üç çocuğun altına düşmesini de beklemiyorum, yine Türkiye'nin 2 katından fazla bir oran olacaktır.

İzmir, hem Suriyeli göçmenlerin hem de uluslararası koruma statüsü kapsamında farklı ülkelerden gelen göçmenlerin yoğun olduğu kentlerimizden birisi. Kayıt dışı nüfus hakkında elimizde sağlıklı veriler olmadığı için bu konuda temkinli konuşmak gerekiyor. Ama Türkiye'de yaşam maliyetlerinin artmasına bağlı olarak tüm göçmen kategorilerinde sayısal bir azalma olduğunu görüyoruz.

Yakın dönemde Türkiye'yi ve İzmir'i etkileyebilecek önemli bir gelişme, geçici koruma statüsündeki Suriyeli nüfusun ikamet iznine geçirilmesi ihtimali. Şu anda geçici koruma statüsündeki Suriyeli nüfus Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nde yer almıyor ve Türkiye nüfusuna dahil edilmiyor ama ikamet izni ile Türkiye'de bulunan yabancılar dahil ediliyorlar. Eğer Suriyeliler de bu kapsama alınırsa, başta doğum oranları olmak üzere, paydasında nüfusun yer aldığı pek çok göstergenin kısmen etkilenmesi söz konusu olacaktır.

Bu yapıya göre hangi alanlarda ne gibi önlemler alınmalı? Örneğin ileri yaş için planlama yapılıyor mu? Daha kapsamlı, yaşam maliyetlerini ve bakım yükünü azaltan politikalar gerekmiyor mu?

Türkiye'nin hızla yaşlanan bir ülke olduğu tartışmasız. Bizden önce yaşlanan ülkelerde uzun bir zamana yayılan yaşlanma süreci bizde çok daha hızlı gerçekleşiyor. Dolayısı ile Türkiye'de önlemlerin daha hızlı alınması gerekiyor. Doğum oranlarının azalması ile birlikte çocuk ve genç nüfus oranının azalması, beraberinde hem fırsatları hem de riskleri getiriyor. Öncelikle, bu sürecin ilk aşamada getirdiği fırsatı değerlendirmemiz gerekiyor. Doğum oranlarının azaldığı nüfuslarda çocuk bağımlılık oranının azalması ve yaşlı nüfus oranının henüz yüksek seviyede olmaması nedeniyle ekonomik kalkınma açısından bir “demografik fırsat penceresi” açılıyor.

Türkiye 2005-2010 döneminden beri böyle bir sürecin içerisinde, 2030'ların ortasına kadar da fırsat penceresinin açık kalmasını bekliyoruz. Demografik fırsat penceresi tüm toplumlar için tarihte bir kez yaşanan bir süreç. Türkiye'nin bu süreci iyi değerlendirmesi, yaşlanmadan önce yeterince kalkınması, zenginleşmesi önem taşıyor, halen bunun için fırsat var.

Ekonomik açıdan kalkındıktan sonra doğum oranları düşen ülkeler teknoloji kullanımını devreye sokabiliyorlar ama zenginleşmeden doğum oranları düşen ülkelerde bu çözümün devreye sokulması daha zor. Bu tablo, sanayiciler ve iş dünyası açısından önemli mesajlar içeriyor. Bu süreçte kâr marjı yüksek, teknoloji yoğun sektörlere geçmek önem taşıyor.

Türkiye'de yaşlanma konusunda ilk ulusal eylem planı 2007 yılında hazırlanmış olsa da ne yazık ki uygulamaya geçiş beklenen hızda gerçekleşmedi. Bugün gelinen noktada en kritik risk alanları; sosyal güvenlik sisteminin uzun vadeli finansal sürdürülebilirliği ile yaşlı bakım altyapısındaki yetersizlikler olarak öne çıkıyor. Huzurevlerinin kapasitesinin artırılması, evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve bakım hizmetlerinin erişilebilirliğinin güçlendirilmesi acil ihtiyaçlar arasında yer alıyor.

Mevcut politikalarda “aktif yaşlanma” kavramı giderek daha fazla vurgulanı-

yor; ancak yaşlı istihdamı, yaşam boyu eğitim ve önleyici sağlık hizmetleri gibi başlıklar henüz yeterince kurumsallaşmış değil. Bu alanlarda zaman kaybetmemek büyük önem taşıyor.

Bu politikalar hayata geçirilirken ilgili tüm kamu kurumlarının, çalışma hayatındaki tüm aktörlerin, işçi ve işveren sendikalarının, sivil toplum kuruluşlarının eşgüdüm içerisinde çalışması zorunlu.

İzmir’de bir İleri Yaş Eylem Planı yapıldı ama yapılması gerekenler listesine merkezi hükümetin de destek vermesi gerektiği açık. Siz ne dersiniz?

İzmir’de “İleri Yaş Eylem Planı” yapılması önemli bir adım. Şu anda yüzde 13 seviyesinde olan yaşlı nüfus oranı kademe kademe artmaya devam edecek, bu nedenle yaşlı nüfusun rahat, konforlu bir yaşlılık dönemi geçirmelerini sağlamak için hayatın her alanında atılması gereken adımların bugünden planlanarak hayata geçirilmesi önem taşıyor.

Bu planlamanın gerektirdiği finansman, sosyal güvenlik, sağlık ve bakım hizmetleri alanlarındaki adımlar merkezi hükümetin desteği olmadan atılamaz. Kentlerimizi yaşlı dostu kentlere dönüştürürken yerel yönetimler öncü rol oynamalı ama bu dönüşüm merkezi destek olmadan sürdürülemez.

Aslında Türkiye, yaşlanma konusundaki planlama çalışmalarını erken bir aşamada başlatmıştı, 2007 yılında Devlet Planlama Teşkilatı “Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı”nı hazırlamıştı. Ama sonrasında atılması gereken adımlar, yeterli hızla atılmadı. Gerekli hazırlıkları yapmak için halen vaktimiz var, bu hazırlıkları yerel yönetimler ve merkezi hükümetin el ele yürütmesi süreci hızlandıracaktır. Yaşlanma yerelliklerde yaşanan ama ulusal düzeyde yönetilmesi gereken bir süreç.

Kayıt dışı nüfusun ülkeye etkileri konusunda ne dersiniz?

Kayıt dışı nüfus, planlama süreçlerinin en büyük düşmanı konumunda. Kayıt dışılığın artması; eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal politika alanlarında sağlıklı, hedefe yönelik ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesini ciddi biçimde zorlaştırıyor.

Demografide biz sayılarla çalışırız, bizim için de tüm planlama süreçleri için de kayıt dışılık belirsizliği büyütüyor, belirsizlik arttıkça, planlama kapasitesi zayıflayacak ve alınan kararların etkinliği azalacaktır.

Bu nedenle kayıt dışılıkla mücadele, yalnızca güvenlik ya da idari bir mesele değil; eğitimden sağlığa, sosyal politikadan kent planlamasına kadar uzanan çok boyutlu bir kalkınma meselesi olarak ele alınmalı.

Türkiye 2005-2010 döneminden beri böyle bir sürecin içerisinde, 2030’ların ortasına kadar da fırsat penceresinin açık kalmasını bekliyoruz. Demografik fırsat penceresi tüm toplumlar için tarihte bir kez yaşanan bir süreç. Türkiye’nin bu süreci iyi değerlendirmesi, yaşlanmadan önce yeterince kalkınması, zenginleşmesi önem taşıyor, halen bunun için fırsat var.

Pitigliano

■ İ.HAKKI KESİRLİ

Güney Toskana'da tuf bir tepe üzerinde kurulu Pitigliano'nun silüetini uzaktan gördüğünüzde onun büyüsunu hemen hissedeceksiniz.

Tipik bir Toskana kasabasının karakterini korurken, etrafı olağanüstü güzellikteki kırsal alanlarla çevrili olan Pitigliano, 1600'lerden İtalyan birleşmesine kadar burada yaşayan önemli bir Yahudi topluluğunun izlerini de barındırıyor.

Günümüzde "küçük Kudüs" olarak anılan Pitigliano'nun Yahudi topluluğu büyük ölçüde ortadan kaybolmuş olsa

da, eski getto, dar sokakları ve onları çevreleyen güzel binalarıyla tarihi merkezin ziyaret edilebilecek en ilgi çekici bölgelerinden biridir.

Maremma'nın kalbindeki konumu, kasabayı İtalya'nın bu bölgesini keşfeden herkes için kaçınılmaması gereken bir yer haline getiriyor. Pitigliano'yu konaklama yeri olarak kullanabilir ve iyice keşfettikten sonra, sadece 20 dakika uzaklıktaki Magliano in Toscana köyü veya Saturnia termal kaynakları gibi çevredeki güzel turistik yerlerin tadını çıkarabilirsiniz.

Pitigliano keşfine tarihi merkezin sokaklarında amaçsızca dolaşarak başlamak en doğrusu... Birbirinden güzel daracık ara sokakları keşfederken tipik Toskana evlerinin mimari güzelliklerine katılan pencere önlerindeki sardunyalardan renkleri, kapı girişlerindeki kocaman saksılardaki yaseminlerin kokuları sizi epiyi keyiflendirecek. Üstelik bu gizemli sokakların sonundaki seyir teraslarına ulaştığınızda önünüzde uzanan yemyeşil bir vadinin güzelliği de size, “İyi ki bu küçük kasabaya geldik” dedirtecek.

Şimdi, titizlikle korunan Pitigliano'nun anıtları ve simge yapıları hakkında biraz bilgi edinelim...

Pitigliano Katedrali

Resmi adıyla Aziz Petrus ve Pavlus Katedrali, 13. yüzyıldan kalma bir ortaçağ kilisesi... Yapımının 500 yıl sürdüğü söyleniyor ve bu nedenle tüm bina çeşitli mimari stillerin bir karışımı olarak tamamlanmış. Örneğin, cephesi barok tarzda ve 16. yüzyıldan kalma traverten bir kapı ve 18. yüzyıldan kalma bazı süslemeler içeriyor. Kapının solunda çan kulesi yer alırken, içeride çeşitli dönemlere ait gerçekten dikkat çekici bir dizi esere hayran kalabilirsiniz. 19. yüzyıldan kalma “Aziz Pavlus’un Vaazı” tablosu, 1609 tarihli Francesco Vanni’nin “Azizlerle Tesbihli Meryem Ana” tablosu ve ressam Pietro Aldi’nin 19. yüzyıldan kalma “Genç Hildebrand’ın Kaderi” ve “Canossa’daki IV. Henry” tabloları görülmeye değer. Ayrıca, 18. yüzyıldan kalma ahşap vaftiz havuzu ve kutsal sanat eserleri açısından zengin olan yan şapel de dikkat çekici...

Pitigliano Surları

Pitigliano surları, Orta Çağ’da Aldobrandeschi ailesi tarafından savunma amacıyla inşa edilmiş. Surlard farklı zamanlarda inşa edilmiş iki kapı var: Sovana Kapısı ve Kale Kapısı. Bununla birlikte, Pitigliano’nun Etrüsklere kadar uzanan en eski surları, bugün kuzeybatı kesiminde, Sovana Kapısı yakınlarında görülebiliyor.

Surların tamamıyla korunmuş durumda bulunan kısmı kasabanın merkezinde görülürken bazı bölümlerinde surlarla bütünleşen ve tamamlayıcı bir rol üstlenen binaların duvarları yer alıyor. Yıkılan bölümlerde ise panoramik seyir terasları oluşturulmuş.

Medici Su Kemerleri

Kasabaya su sağlamak için tasarlanmış olan Medici Su Kemerleri günümüzde de etkileyici yapısıyla varlığını sürdürüyor. Yapımına 16. yüzyılda başlanmış ve arazinin düzensizliği nedeniyle oldukça zor şartlarda 100 yılı aşkın bir süre sonunda tamamlanmış. Çevredeki ortamla mükemmel şekilde bütünleşen tuf kaplı su kemerleri bugün bile tüm ihtişamıyla hayranlıkla izleniyor.

Piazza della Repubblica

Cumhuriyet Meydanı tarihi merkezin giriş kapısı olarak tanımlanır ve birçok kişi burada harika fotoğraflar çekmek için oldukça fazla zaman harcar. Piazza della Repubblica’nın güneyinde, 16. yüzyıldan kalma anıtsal Yedi Fiskiyeli Çeşme (Fontana delle Sette Cannelle) bulunuyor. Su, çeşitli hayvan başlarını tasvir eden heykellerle süslenmiş fiskiyelerden akar. Burada ayrıca, tuf kaplı büyük kemerlerden oluşan Medici su kemerinin baş kısmını da bulacaksınız.

Palazzo Orsini

Pitigliano’daki Orsini Sarayı, aslında 12. yüzyıldan kalma bir manastırdır. Daha sonra Aldobrandeschi ailesi tarafından ikametgah olarak kullanılmak üzere bir kaleye dönüştürülmüştür. Saray adını, Aldobrandeschi ailesinin yerine geçen ve 1600 yılına kadar Pitigliano’yu yöneten Orsini ailesinden almaktadır. Bugün Palazzo Orsini Müzesi olarak bilinen piskoposluk kutsal sanatlar müzesi ve Pitigliano Arkeoloji Müzesi’ne ev sahipliği yapmaktadır. İlk müzede 18 odada bir dizi kutsal sanat başyapıtını sergilenirken, 6 odadan oluşan ikinci müzede, Poggio Buco bölgesinden ve antik Pitigliano yerleşiminden eserler yer almaktadır.

Sinagog ve Yahudi Müzesi

Kasabanın eski Yahudi gettosuna tanıklık eden sinagogu ve Yahudi Müzesi’ni ziyaret ederek Pitigliano’ya “küçük Kudüs” denmesinin bir sebebi hakkında geniş bilgi sahibi olabilirsiniz.

Sinagog 1598 yılında Romanesk tarzda inşa edilmiş, iç mekan mobilyalarının çoğunlukla 17. ve 18. yüzyıllara ait olup, yüzyıllar boyunca birçok restorasyondan geçmiş ve en sonuncusu 1995 yılında Pitigliano Belediyesi tarafından yapılmış. Yahudi müzesi ise, 1600’lerin başlarında kurulan gettoda yaşayan

*Pitigliano'nun
arması, bir tepenin
üzerinde gümüş
bir kaleyi tasvir
eden sarı bir
Samnit kalkanı
ve iki yanında
kırmızı aslanları
içermektedir.
Resmi arma
tanımı şöyledir:
"Altın zemin
üzerine, gümüş
renkli, mazgallı bir
kule, her birinin
tepesinde aynı
renkte bir gül
bulunan iki kırmızı
aslan tarafından
destekleniyor, hepsi
doğal bir tepenin
üzerinde."*

yerel Yahudi topluluğunun tüm yaşa-
mını gözlerinizin önüne sıralıyor. Sina-
gog ve müze Cumartesi hariç her gün
ziyaret edilebilir.

Madonna delle Grazie Kilisesi

Madonna delle Grazie Kilisesi, şehir merkezine girişten yaklaşık bir kilo-
metre uzaklıkta, bölgesel yol üzerinde
yer alıyor. Özellikle iç mekanında ince
sıva işçiliği hayranlıkla izleniyor. Ancak
Madonna delle Grazie Kilisesi'ni ziyaret
etmenin asıl nedeni, yol üzerindeki kes-
kin bir virajda bulunan olağanüstü man-
zaradır. Burada aracınızı güvenle park
edebilir ve tuf sırtına karşı silüeti görü-
nen Pitigliano'nun muhteşem panora-
masının tadını çıkarabilirsiniz.

Nerede kalınır?

Pitigliano'nun tarihi merkezi, kelimenin
tam anlamıyla her yerde bulabileceğiniz
apartmanlar ve pansiyonlarla doludur.
Bunların çoğu, tamamen yenilenmiş
ve turistlerin kullanımına sunulmuş eski
evlerdir. Bazıları modern tarzda döşen-
miş, bazıları ise kasabanın tuf ve ken-
dine özgü özelliklerini yansıtmaktadır.

Pitigliano'nun tadını tam anlamıyla
çıkarmak istiyorsanız, özellikle günübir-
lik ziyaretçilerin henüz gelmediği sabah
saatlerinde veya ayrıldıkları akşam saat-
lerinde, tarihi merkezde kalmayı tercih
edin.

Pitigliano merkezinde araba kullana-
mayacağınız, bu nedenle aracınızı mer-
kezin dışındaki otoparklara bırakmanız
gerektiği apaçık ortada değil mi? İşte
burada bir bagaj taşıma sorunu var ve
bunu çözmek için konaklama yerinizle
iletişime geçmeniz tavsiye ediliyor.

Merkezin dışında Toskana kırsalında
konaklamayı tercih ederseniz, sadece
birkaç kilometre ötede ve doğayla
içiçe çiftlik evleri bulabilirsiniz. Eski çift-
lik evlerinin neredeyse tamamı yeni-
lenmiş ve agroturizm hizmeti vermeye
başlamış. Burada üzüm bağları, yem-
yeşil tepelerle çevrili bir ortamda huzur
içinde konaklayabilirsiniz. Birçoğunun
kendi restoranları da bulunan çiftlik
evlerinde yerel lezzetleri keşfedebilirsi-
niz. Kırsal kesimde kalmanın dezavan-
tajı ise eğer iyi bir yürüyüşçü değilseniz,
Pitigliano'yu ziyaret etmek için araba
kullanmanız gerekecek olması...

Pitigliano ve çevresindeki kasabalara yapacağınız gezilerde sanki yüzlerce yıldır dokunulmamış kapıların basamaklarına, pencerelerin paslı demir parmaklıklarına rastlayacaksınız. Bir yeşil panjuru fotoğraflamak için sabah güneşini bile bekleyebilirsiniz. Çünkü bu kasabaların dört bir yanı güzelliklerle dolu.

Chianciano Terme

Montalcino

San Quirico d'Orcia

Pitigliano'de Michelin yıldızlı restoranlar bulunduğunu söylesek, sanırım şaşıracaksınız, ama var... Size iki öneri sunuyoruz, daha fazlasını bulmak size kalmış.

Il Tufo Allegro

Toscana'nın en muhteşem kasabasının kalbinde, Sinagog'a birkaç adım mesafede, tuf taşına oyulmuş küçük bir restoran yer alıyor. Il Tufo Allegro sevimli ortamı ve zengin bir şarap mahzeni ile size Michelin standartlarında hizmet sunuyor. Yerel malzemeler, örneğin sızma zeytinyağı, kurutulmuş etler ve çevreden özenle seçilmiş peynirler sayesinde her yemekte gelenek ve kalite bir araya geliyor. Gerçek lezzetler ve zamansız bir atmosferle tadını çıkarabileceğiniz bir deneyim yaşayabilirsiniz.

Locanda del Pozzo Antico

Pitigliano'nun labirent gibi sokaklarında, Locanda del Pozzo Antico, Toscana geleneklerinin öykülerini mutfak sanatıyla harmanlayarak özgünlüğün bir simgesi olarak ortaya çıkıyor.

Sarmaşıklarla kaplı duvarların arasında yer alan Locanda del Pozzo Antico, geçmişin sevilen bir Toscana hanına

bir bakış sunuyor. "Eski Kuyu Hanı" anlamına gelen adı, işletmenin zengin tarihine ve lezzet vaadine işaret ediyor. İçeri adım atan konukları, rustik ahşap kirşler, titreyen mum ışığı ve Toscana kırsalındaki bir evde aile toplantılarını anımsatan bir ortam karşılıyor. Menü, Toscana'nın çeşitli mutfak dokusuna bir övgü niteliğinde. Mükemmel bir şekilde pişirilmiş güçlü ribollita'dan, adaçayı aromalı tereyağında pişirilmiş ricotta ve ıspanak yastıkları olan hafif gnudi'ye kadar her lokma, yemek yiyenleri bölgenin güneşle yıkanmış tarlalarına ve üzüm bağlarına götürüyor. Locanda, bu gastronomik yolculuğa eşlik etmek üzere titizlikle seçilmiş bir şarap listesine sahip. Toscana'nın bağcılık mirasını kutlayan müşteriler, güçlü Vino Nobile di Montepulciano veya hoş kokulu Bianco di Pitigliano gibi şarapların inceliklerini tatmaya davet ediliyor.

Tatili küçük bir kasabada geçireceğinizi tabii ki düşünmüyoruz. Pitigliano yakınında keşfedilecek birçok köy bulunuyor. Montalcino, San Quirico d'Orcia, Bagno Vignoni, Montepulciano, Chianciano Terme bunlardan birkaçı...

Tatilin tadı her yerde aynı diyenlere itiraz ediyoruz. Pitigliano ve çevresi inanılmaz...

*İl Tufo Allegro'nun, yerel ürünler
kullanılarak oluşturulan lezzetlere
Michelin standartlarında dokunuşlar
yapan bir şefi var.*

*Locanda del Pozzo Antico,
sevimli ortamının yanı sıra
zengin bir menüye sahip.*

CEVHER JANT İCRA KURULU BAŞKAN YARDIMCISI

Cevher Özyavuz:

“İlk izlenim sizi masaya getirir, değeriniz ise orada tutar”

Üç kuşaktır sanayinin içinde yetişen Cevher Jant İcra Kurulu Başkan Yardımcısı Cevher Özyavuz, aile mirasını çağın vizyonuylay buluşturuyor. Avrupa Jant Üreticileri Birliğı'nde (EUWA) ilk kadın yönetim kurulu üyesi olan, ikinci dönem için yeniden seçilen Özyavuz, genç kadınlara “İlk izlenim sizi masaya getirir, değeriniz ise orada tutar” mesajını veriyor.

Sanayi dünyasında başarı artık yalnızca üretim kapasitesiyle değil; değışimi okuyabilen, teknolojiye yön veren ve farklı bakış açılarını kurumsal kültüre dönüştürebilen liderlerle ölçülüyor. Bu dönüşümün dikkat çeken isimlerinden biri olan Cevher Jant İcra Kurulu Başkan Yardımcısı Cevher Özyavuz, genç yaşına rağmen hem aile şirketinin köklü mirasını geleceğe taşıyan yönetici kimliğıyle hem de uluslararası sanayi platformlarında üstlendiğı görevlerle öne çıkıyor.

Avrupa Jant Üreticileri Birliğı'nin (EUWA) ilk kadın yönetim kurulu üyesi olan Özyavuz ile kurumsallaşmadan yapay zekâyay, küresel rekabetten girişimcilik ekosistemine kadar pek çok konuda söyleştik.

İzmir Kızlarağası Hanı'ndaki bir atölyede 1955 yılında temelleri atılan Cevher Grubu'nun üçüncü kuşak temsilcilerindensiniz. Bu köklü mirasın parçası olmak sizin için ne ifade ediyor? Aileden devralınan bir markayı yönetmek, size nasıl bir sorumluluk ve bakış açısı kazandırdı?

Hep söylediğim ve gerçekten inandığım bir şey var. Bugün bilimsel çalışmalar, sağlıklı 50 yaşını görmüş bir insanın 100 yaşına kadar yaşayabileceğini söylüyor. Dolayısıyla artık mesele “devir

teslim” değil, birlikte inşa edebilme kültürü. Şirketlerde kuşaklar artık birbirini beklemiyor; aynı masada birlikte değer üretiyor.

Ben çok şanslı bir kız çocuğuyum. Çünkü bana alan açan, güvenen ve aynı zamanda her gün yeni şeyler öğreten bir duayen olan babam gibi bir liderle çalışma fırsatı buldum. Babamın bana öğrettiğı en önemli şeylerden biri şu oldu: En iyi çelik bile bileğı taşı görmeden keskin bir bıçağı dönüşmez. Bu yüzden gelişimin ancak disiplin, emek ve sorumluluk alarak mümkün olduğuna inanıyorum.

Bugün aile şirketlerinin en büyük sınavı kurumsallaşma. Artık bu bir tercih değil, sürdürülebilirliğin ön şartı. Ben “devir” kelimesinden çok meritokrasiye inanıyorum. Şirketlerde görevler soyadına göre değil, yetkinliğe, sorumluluk alma kapasitesine ve değer üretme becerisine göre şekillenmeli.

Benim yolculuğumu da en iyi anlatan cümle bu. Nerede çalışırsam çalışayım, aile şirketimiz olsun ya da olmasın, aynı sorumluluk bilinciyle hareket edebilmek... Bence ebeveynlerin çocuklarına bırakabileceğı en büyük miras tam olarak bu zihniyet.

Şirket içindeki yolculuğunuz nasıl şekillendi? İlk başladığınız dönemden bugüne kadar sizi en çok dönüştüren deneyimler neler oldu?

Şirkete fiilen 2020'nin başında katıldım. Sanırım bizim neslin iş hayatına giriş zamanı tarihin en zor dönemlerinden biriydi. Pandemi, çip krizi, Rusya-Ukrayna Savaşı, enerji krizi, Kızıldeniz ve Hürmüz Boğazı'ndaki jeopolitik riskler, küresel tedarik zincirlerinin yeniden şekillenmesi, yükselen korumacılık politikaları ve Trump tarifeleriyle değışen küresel ticaret dengeleri... Son altı yılda dünya ekonomisinin neredeyse tüm ezberleri yeniden yazıldı. Bugün artık rekabet sadece daha düşük maliyetle üretmek değil; daha dirençli, daha esnek ve daha öngörülebilir üretim yapabilmek üzerinden şekilleniyor.

Eskiden küreselleşmeyi konuşuyorduk, bugün nearshoring'i, friend-shoring'i ve stratejik otonomiye konuşuyoruz. Türkiye'nin de bu yeni dünyada rekabetçi konumunu yeniden tanımlaması gerekiyor.

MBA yapmayı düşünüyordum ama geriye dönüp baktığımda yaşadığım altı yıl bana belki de en yoğun MBA programının öğretebileceğinden fazlasını öğretti. Bu süreç bana en çok yıl-

mazlığı öğretti. Düştüğünüz yerden bir avuç toprak alıp yeniden ayağa kalkabilmek... Bugün liderlik bence tam olarak bu.

Geçen gün Cem Boyner'in bir söyleşisinde çok sevdiğim bir sözü duydum. Babası ona "Türk milleti ancak mezarda huzurla uyur" dermiş. Biraz sert ama gerçek payı yüksek bir cümle. Bizim jenerasyonumuz için değişime direnmeden mücadele etmeyi öğrenmek artık bir tercih değil, zorunluluk.

Otomotiv ve ağır sanayi gibi erkek egemenliği yüksek bir sektörde kadın yönetici olmak nasıl bir deneyim? Bu alanda karşılaştığınız en büyük önyargılar ya da kırılma noktaları neler oldu?

İlk yıllarda hem yaşım hem de kadın olmam nedeniyle önyargıyla karşılaştığım oldu. Ama zamanla şunu gördüm; bilgi, hazırlık ve çalışma disiplini uzun vadede bütün önyargıların önüne geçiyor. Benim en büyük şansım, cinsiyetime değil ürettiğim değere bakan insanlarla çalışmış olmam. Akıllı insanların olduğu ortamlarda cinsiyet ikinci planda kalıyor. Bugün Avrupa'daki birçok yönetim kurulu toplantısında hala masadaki tek kadın oluyorum. Açıkçası bunun sadece dezavantajlarını yaşamadım. Evet, ilk anda dikkat çekiyorsunuz. Ama sonrasında sizi orada tutacak tek şey hazırlığınız, bilginiz ve ortaya koyduğunuz katkı oluyor.

Bu yüzden genç kadınlara hep şunu söylüyorum: O ilk dikkati avantaja çevirin. Çünkü ilk izlenim sizi masaya getirir, değeriniz ise sizi o masada tutar.

Sizce bugün Türkiye'de ve dünyada sanayide kadın liderlerin konumu yeterince güçlü mü? Hangi alanlarda hâlâ gelişime ihtiyaç var?

Hem Türkiye'de hem dünyada hala gidilecek önemli bir yol var. Ancak beni umutlandıran şey şu; bugün bu konuda gerçekten samimi çaba gösteren şirketlerin ve yöneticilerin sayısı geçmişe göre çok daha fazla. Asıl hedefimiz kadın liderliği konuşmak zorunda kalmadığımız günlere ulaşmak olmalı. Çünkü başarı cinsiyetle değil, yetkinlikle ölçülmeli. Türkiye'de dünya çapında işler yapan çok güçlü kadın sanayicilerimiz ve yöneticilerimiz var. Daha fazlası olacaktır. Ben bu konuda iyimserim.

Avrupa Jant Üreticileri Birliği'nde (EUWA) ilk kadın yönetim kurulu üyesi oldunuz. Bu görev sizin için ne ifade etti?

Hayatımdaki en önemli profesyonel dönüm noktalarından biri. EUWA, Avrupa otomotiv ekosisteminin en güçlü sektör birliklerinden biri. 1989'dan bu yana toplantılar "Dear Gentlemen" diye açılırken, son üç yıldır "Dear Young Lady and Gentlemen" diye açılıyor.

İlk kadın yönetim kurulu üyesi olmanın yanında, ikinci dönem için yeniden seçilmiş olmak benim için çok daha anlamlıydı. Çünkü bu artık sembolik bir temsil değil, güvenin ve katkının devam ettiğinin göstergesiydi. Bir Türk, 30 yaş altı bir kadın olarak Avrupa'nın en köklü sanayi platformlarından birinde ülkemi temsil etmek büyük bir gurur.

Uluslararası platformlar insana sadece anlatma değil, dinleme becerisi de kazandırıyor. Farklı ülkelerin bakış açılarını görmek kendi vizyonunuzu genişletiyor. Ben de aynı şekilde o masaya Türkiye'nin ve sektörümüzün ve gençliğin dinamizminin perspektifini taşımaya çalışıyorum.

Bugün üretim süreçlerinde veri, otomasyon ve yapay zekâ hangi noktada belirleyici hale geldi? Siz bu dönüşümde şirketinizin konumunu nasıl tanımlıyorsunuz?

Artık rekabet sadece kaliteli üretmek değil, öngörülebilir üretmek. Otomotiv sektöründe bugün teklif verdiğiniz bir ürünün seri üretimine çoğu zaman iki yıl sonra başlıyorsunuz. Dolayısıyla iki yıl sonraki maliyetlerinizi bugünden yönetebilmeniz gerekiyor. Böylesine yüksek enflasyonun, enerji dalgalanmalarının ve jeopolitik risklerin olduğu bir dünyada şirketlerin kontrol edebileceği en önemli unsur verimlilik. Otomasyon ve yapay zekâ tam da bu noktada devreye giriyor. Amaç insanın yerini almak değil; belirsizliği azaltmak, karar kalitesini artırmak ve veriyi rekabet avantajına dönüştürmek.

Biz bu dönüşüme sadece üretimde değil, kalite, satın alma, finans ve stratejik karar süreçlerinde de bakıyoruz. Çünkü dijitalleşme artık bir IT projesi değil, şirket stratejisinin kendisi. Türkiye'nin ise önümüzdeki dönemde küresel değer zincirindeki yerini netleştirmesi gerekiyor. Dünya yeniden şekil-

leniyor. Kimse taşların nereye oturacağını tam bilmiyor ama herkes daha rekabetçi olmaya çalışıyor. Bu belirsizlik dönemi sanayici için yorucu ama aynı zamanda doğru pozisyon alan ülkeler için büyük fırsatlar da barındırıyor.

Norm Holding ile birlikte hayata geçirilen Fark Labs iş birliği, İzmir'i bir inovasyon ve girişimcilik merkezine dönüştürme vizyonunun bir parçası. Bu ortaklık nasıl şekillendi?

Fark Labs'ın başlangıcında aslında çok kıymetli bir insan ilişkisi var. Ahu Sertter ile beni İcra Kurulu Başkanımız, sevgili Oğuz Özmen bey tanıştırdı. Ahu hanım benim profesyonel hayatımda en çok ilham aldığım liderlerden biri oldu. Büyük kararlarımın çoğunda fikirlerine başvurduğum, vizyonundan beslenmediğim çok değerli bir rol model. Onun girişimciliğe, teknolojiye ve geleceğin endüstrilerine bakışı benim değerlerimle çok örtüşüyor. Fark Labs da bu ortak vizyonun doğal bir sonucu oldu. Bugün artık şirketlerin yalnızca kendi Ar-Ge'siyle büyümesi yeterli değil. Start-up ekosistemiyle, üniversitelerle ve girişim sermayesiyle birlikte öğrenmek gerekiyor. Bizim amacımız sadece yatırım yapmak değil; yeni teknolojilere erken erişmek, farklı bakış açılarıyla beslenmek ve İzmir'i sanayi ile girişimciliğin birlikte büyüdüğü güçlü bir inovasyon merkezi haline getirmek. Çünkü gelecekte rekabet eden şirketler değil, ekosistemler olacak. Bu nedenle ortak akli büyümeyi en önemli yatırım olarak görüyorum.

İzmir'de otomotiv yan sanayide büyük kuruluşlardan bir tanesisiniz. 2025 ve 2026 yılına ilişkin sektör değerlendirmenizi de alabilir miyiz?

2025 ve 2026 yıllarını birlikte değerlendirdiğimizde, otomotiv sektörü Türkiye ekonomisinin en stratejik sektörlerinden biri olmaya devam ediyor. 2025 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı 273,4 milyar dolar ile Cumhuriyet tarihinin en yüksek seviyesine ulaştı. Otomotiv sektörü ise 41,5 milyar dolarlık ihracat ve yaklaşık %15'lik payıyla ihracatın lokomotifini olmayı sürdürdü. Bunun içinde otomotiv tedarik sanayi yaklaşık 16 milyar dolarlık ihracat ve %6 büyüme kaydederken, ana sanayi ise %12 büyüyerek yeni bir ihracat rekoruna ulaştı.

Ancak bu rakamları değerlendirirken önemli bir ayırım yapmak gerekiyor. Otomotiv sektöründe bugün açıklanan ihracat rakamları, bugünün değil geçmiş yıllarda kazanılmış projelerin sonucudur. Bir otomotiv projesinin devreye girmesi ve seri üretime ulaşması genellikle 2-3 yıllık bir süreç gerektirir. Dolayısıyla bugün kırılan ihracat rekorları, geçmişte kazanılan rekabetin bir yansımasıdır. Geleceği değerlendirmek istiyorsak bakmamız gereken esas gösterge, bugün kaç yeni proje ve yatırım kazanabildiğimizdir.

Maalesef son iki yılda bu konuda belirgin bir yavaşlama görüyoruz. Türkiye otomotiv sanayisi, özellikle tedarik sanayi tarafında Avrupa pazarına güçlü şekilde entegre olmuş durumda. Avrupa'da rekabetçi kaldığınız sürece büyümeniz mümkün. Ancak son dönemde enflasyon ile kur arasındaki makasın açılması, maliyet yapımızı önemli ölçüde değiştirdi ve yeni iş kazanma kabiliyetimizi olumsuz etkiledi.

Burada kastettiğimiz yalnızca kurun yükselmesi değil. Esas sorun; özellikle emek yoğun üretim yapan sektörlerde enflasyonun üzerinde gerçekleşen ücret artışlarının verimlilik artışıyla veya kur dengesiyle desteklenememesi. Bu durum doğrudan üretim maliyetlerine yansıyor. Bugün birçok ürün grubunda Türkiye'nin maliyet seviyesi Avrupa'daki bazı üretim ülkeleriyle, örneğin Portekiz ile benzer hale gelmiş durumda. Avrupa'nın kendi içindeki lojistik avantajı da düşünüldüğünde, Türkiye'nin uzun yıllardır sahip olduğu maliyet avantajı önemli ölçüde zayıfladı.

Öte yandan otomotiv sektöründe rekabet artık yalnızca kalite, teslimat performansı veya mühendislik kabiliyetiyle ölçülüyor. Özellikle Avrupalı OEM'lerin son dönemde en fazla odaklandığı konu cost competitiveness. Bunun yanında tedarikçinin finansal dayanıklılığı ve geleceğe yatırım yapabilme kapasitesi de satın alma kararlarında giderek daha belirleyici hale geliyor.

Bu nedenle üreticilerin en önemli gündem maddesi verimlilik yatırımları olmak zorunda. Biz Cevher Jant olarak yatırım yapmadığımızı düşündüğümüz yıllarda bile 5-6 milyon avroluk modernizasyon, otomasyon ve makine yenileme yatırımlarına devam ediyoruz.

“Önümüzdeki dönemde Avrupa’nın otomotiv sektöründe iki temel önceliği olacağını düşünüyorum. Birincisi maliyet rekabetçiliği (cost competitiveness). İkincisi ise tedarik zincirinin dayanıklılığı ve jeopolitik risklere karşı daha bölgesel bir yapıya kavuşması. Türkiye, doğru ekonomik politikalarla bu iki başlıkta da Avrupa’nın doğal çözüm ortağı olabilecek önemli avantajlara sahip. Güçlü mühendislik altyapımız, gelişmiş tedarik ekosistemimiz, üretim kabiliyetimiz ve Avrupa’ya yakınlığımız bunu destekliyor. Ancak bu avantajların kalıcı olabilmesi için rekabetçiliğimizi korumamız gerekiyor.”

Çünkü maliyet artışlarını sürdürülebilir şekilde yönetmenin tek yolu verimliliği artırmak. Ancak bu dönüşüm ciddi finansman gerektiriyor. Finansmana erişimin zorlaşması ve finansman maliyetlerinin yüksek seyretmesi ise bugün yalnızca otomotivi değil, genel olarak Türk imalat sanayisinin dönüşümünü yavaşlatan en önemli faktörlerden biri.

Önümüzdeki dönemde çıkış yolunun üç temel başlıkta olduğunu düşünüyorum. Birincisi, katma değeri ve teknolojiyi yüksek ürünlere yönelmek. İkincisi, Milli Teknoloji Hamlesi ile uyumlu alanlarda yetkinlik geliştirmek. Üçüncüsü ise yalnızca geleneksel otomotive bağlı kalmayıp, savunma, havacılık ve benzeri fiyat baskısının daha sınırlı olduğu stratejik sektörlerde daha güçlü şekilde yer almak.

Elbette bu dönüşüm kısa sürede gerçekleşmiyor. Yeni teknoloji geliştirmek, yeni sektörlerle girmek ve yeni müşteriler kazanmak zaman istiyor. Bu nedenle sanayimizin bugün en çok ihtiyaç duyduğu iki unsur; öngörülebilir bir ekonomik ortam ve bu dönüşümü finanse edebilecek uygun maliyetli kaynaklara erişim. Bunlar sağlandığında Türkiye’nin güçlü üretim altyapısı, mühendislik kabiliyeti ve Avrupa’ya yakınlığı sayesinde yeniden yeni yatırımlar çeken ve küresel rekabette avantaj sağlayan bir üretim üssü olacağına inanıyorum.

Sektör bazında Türkiye’nin durumunu değerlendirir misiniz?

Türkiye’nin otomotiv sektörü açısından en önemli gerçeklerden biri, Avrupa ile olan derin ekonomik entegrasyonudur. Zaman zaman “yeni pazarlara yönelelim”, “Çin’e veya farklı coğrafyalara açılalım” gibi söylemler öne çıkıyor. Elbette pazar çeşitlendirmesi stratejik olarak önemlidir; ancak mevcut tabloya baktığımızda bunun Avrupa’nın yerini kısa vadede alabilecek bir alternatif olmadığını görüyoruz.

2025 yılı itibarıyla Türkiye’nin toplam ihracatının yaklaşık %43’ü Avrupa Birliği’ne, Birleşik Krallık da dahil edildiğinde ise yaklaşık %48’i Avrupa pazarına gerçekleştiriliyor. Otomotiv sektöründe bu bağımlılık çok daha belirgin. Yaklaşık 41,5 milyar dolarlık otomotiv ihracatının 29 milyar doları, yani yaklaşık %70’i Avrupa Birliği ülkelerine yapıyor.

Bu nedenle Avrupa’da yaşanan her gelişme; büyüme hızından faiz politikalarına, enerji maliyetlerinden çevre regülasyonlarına kadar doğrudan Türkiye otomotiv sektörünü etkiliyor. Biz aslında Avrupa’nın tedarik zincirinin bir parçasıyız. Dolayısıyla Avrupa’nın rekabet gücü arttığında biz de büyüyüyoruz; Avrupa yavaşladığında ise bunu en hızlı hisseden ülkelerden biri oluyoruz.

Önümüzdeki dönemde Avrupa’nın otomotiv sektöründe iki temel önceliği olacağını düşünüyorum. Birincisi maliyet rekabetçiliği (cost competitiveness). İkincisi ise tedarik zincirinin dayanıklılığı ve jeopolitik risklere karşı daha bölgesel bir yapıya kavuşması. Türkiye, doğru ekonomik politikalarla bu iki başlıkta da Avrupa’nın doğal çözüm ortağı olabilecek önemli avantajlara sahip. Güçlü mühendislik altyapımız, gelişmiş tedarik ekosistemimiz, üretim kabiliyetimiz ve Avrupa’ya yakınlığımız bunu destekliyor. Ancak bu avantajların kalıcı olabilmesi için rekabetçiliğimizi korumamız gerekiyor. Maliyet yapımızın öngörülebilir olması, verimlilik yatırımlarının desteklenmesi, yeşil dönüşümün hızlandırılması ve finansmana erişimin güçlendirilmesi kritik önemde. Çünkü Avrupa artık kaliteli üretim yapan tedarikçileri değil, aynı zamanda uzun vadede rekabetçi kalabilecek ve yatırım yapmaya devam edebilecek iş ortaklarını tercih ediyor.

Bu nedenle ben Türkiye’nin stratejisinin Avrupa’dan uzaklaşmak değil, Avrupa ile entegrasyonunu daha da derinleştirirken aynı zamanda yeni pazarlarda ve yüksek katma değerli sektörlerde varlığını artırmak olması gerektiğini düşünüyorum. Birini diğerinin alternatifi olarak görmek yerine, Avrupa’daki güçlü konumumuzu koruyarak yeni büyüme alanları yaratmak çok daha gerçekçi ve sürdürülebilir bir yaklaşım olacaktır.

Made in Europe konusundan biraz söz edebilir miyiz? Türkiye sisteme dahil oldu ancak sizin çekinceleriniz vardı. Bundan da söz eder misiniz?

Made in Europe yaklaşımını yalnızca bir sanayi politikası olarak değerlendirmek gerekiyor. Bence bu yaklaşım, dünyanın giderek daha korumacı bir ticaret düzenine evrilmesinin ve küre-

sel güç dengelerinin yeniden şekillenmesinin bir sonucu. Özellikle ABD ile Çin arasındaki stratejik rekabet, ülkeleri yalnızca üretimi değil; teknolojiyi, fikri mülkiyeti, kritik hammaddeleri ve know-how'ı kendi ekosistemleri içinde tutmaya yöneltiyor. Son yıllarda yaşanan gelişmeler, küreselleşmenin tamamen ortadan kalktığını değil; güvenilir ortaklar arasında yeniden şekillendiğini gösteriyor. Artık maliyet optimizasyonundan çok, güvenilir ve dirençli tedarik zincirleri ön plana çıkıyor.

Avrupa açısından baktığımızda ise bu dönüşüm; pandemi, enerji krizi, Rusya-Ukrayna savaşı, jeopolitik gerilimler ve tedarik zinciri kırılganlıklarıyla daha da hızlandı. Avrupa, son yıllarda yaşadığı bu tecrübelerden önemli bir ders çıkardı: Verimlilik kadar tedarik güvenliği ve stratejik dayanıklılık da artık en az maliyet kadar önemli. Made in Europe yaklaşımı da aslında bu ihtiyaca verilen bir cevap.

Bu çerçevede Avrupa'nın üretimi mümkün olduğunca kendi ekosistemi içinde tutma isteğini anlayabiliyoruz. Türkiye'nin de bu yaklaşımın dışında bırakılmayarak sisteme dahil edilmesi, hem Avrupa'nın tedarik güvenliği hem de Türkiye'nin sanayi geleceği açısından son derece önemli. Ancak benim en başından beri dile getirdiğim nokta, Made in Europe anlayışının coğrafi değil, objektif kriterlere dayanması gerektiği yönündeydi.

Eğer bu yaklaşım yalnızca siyasi sınırlar üzerinden tanımlanırsa, Avrupa'nın rekabet gücünü artırmak yerine maliyetlerini yükseltme riski taşır. Oysa Avrupa'nın ihtiyacı olan; aynı regülasyon standartlarında üretim yapan, güçlü mühendislik altyapısına sahip, güvenilir, sürdürülebilir ve rekabetçi tedarikçileri ekosistemin içinde tutabilmektir. Türkiye, otomotiv sektöründe onlarca yıldır Avrupa'nın üretim zincirinin ayrılmaz bir parçası. Dolayısıyla belirleyici kriter pasaport değil; kalite, teknoloji, karbon performansı, sürdürülebilirlik ve rekabetçilik olmalıdır.

Aslında bu tartışma bizi doğrudan Gümrük Birliği'nin güncellenmesi konusuna götürüyor. Avrupa ile mevcut ticari ilişkimizi değerlendirirken yalnızca bugünkü

rakamlara bakmamak gerekiyor. Yaklaşık otuz yıl önce, 1995 yılında Gümrük Birliği imzalandığında Türkiye'nin otomotiv ihracatı yaklaşık 690 milyon dolar seviyesindeydi. Bugün ise yalnızca Avrupa Birliği'ne yaptığımız otomotiv ihracatı 29 milyar dolar seviyesine ulaştı. Bu yaklaşık 42 katlık bir büyüme anlamına geliyor. Dolayısıyla Gümrük Birliği sadece bir ticaret anlaşması değil; Türk otomotiv sanayisinin küresel değer zincirlerine entegrasyonunu sağlayan ve rekabet gücünü artıran yapısal bir reform niteliği taşıdı.

Ancak dünya artık 1995'in dünyası değil. Yapay zekâ, dijitalleşme, karbon düzenlemeleri, kritik hammaddeler, yeni ticaret blokları ve jeopolitik riskler küresel ticaretin kurallarını yeniden yazıyor. Bugün statükoyu korumak bile fiilen geride kalmak anlamına geliyor. Bu nedenle Gümrük Birliği'nin güncellenmesini yalnızca Türkiye'nin değil,

Avrupa'nın da ortak çıkarı olarak görüyorum. Daha entegre, daha rekabetçi ve daha dirençli bir üretim ekosistemi oluşturabilmek için bu güncelleme artık bir tercih değil, bir ihtiyaç.

Bunun devamında ise iş dünyasının hareket kabiliyetini artıracak vize kolaylıkları ve uzun vadede Avrupa Birliği üyelik perspektifinin yeniden güçlendirilmesi de bu ekonomik entegrasyonun doğal tamamlayıcıları olacaktır.

Sonuçta Avrupa'nın önceliği rekabet gücünü yeniden kazanmak, Türkiye'nin önceliği ise küresel değer zincirlerinde daha yüksek katma değerli bir konuma yükselmek. Bu iki hedef birbirinin alternatifi değil; tam tersine birbirini tamamlıyor. Doğru kriterlerle tasarlanmış bir Made in Europe yaklaşımı, Avrupa'nın rekabet gücünü artırırken Türkiye'nin de bu ekosistemde stratejik üretim ortağı konumunu daha da güçlendirecektir.

Bilge Kalpaklıoğlu Eyilik: “Geleceği veri, yapay zekâ ve teknoloji şekillendirecek”

Pınar Et Dijital Dönüşüm ve E-Ticaret Direktörü Bilge Kalpaklıoğlu Eyilik, dördüncü kuşak bir yönetici olarak inovasyondan dijital dönüşüme, girişimcilikten kadın liderliğine uzanan yolculuğunu anlattı. Bilge Kalpaklıoğlu Eyilik, “Bugün şirketlerin geleceğini şekillendirecek en önemli alanların veri yönetimi, yapay zekâ, dijital altyapılar ve teknoloji odaklı karar mekanizmaları olduğuna inanıyorum. Bu nedenle son yıllarda odağımı, şirketlerimizi bu yeni döneme hazırlayacak dönüşüm projelerine yönelttim” ifadelerini kullanıyor.

Aile şirketinin köklü değerlerini geleceğin iş modelleriyle buluşturan Bilge Kalpaklıoğlu Eyilik, iş dünyasında yalnızca yöneten değil, dönüşüme yön veren kadın liderlerden biri olarak öne çıkıyor. Gıda sektöründe başladığı kariyerini inovasyon, dijital dönüşüm ve girişimcilik odağında şekillendiren Eyilik, bugün hem Yaşar Holding’de yürüttüğü projeler hem de iş dünyasındaki aktif çalışmalarıyla şirketlerin geleceğine ışık tutuyor.

Gıda ve içecek sektöründeki yaklaşık 15 yıllık kariyeriniz boyunca sizi en çok motive eden unsur ne oldu?

Gıda sektörüyle bağım aslında profesyonel kariyerimden çok daha önce başladı. Ailem sayesinde çocukluğumdan itibaren bu dünyanın içinde büyüdüm. Farklı ürünleri tatmak, yeni lezzetler keşfetmek, farklı mutfakları ve trendleri takip etmek her zaman en büyük ilgi alanlarımdan biri oldu. Kurucumuz, dedemiz Selçuk Yaşar’ın gıda ve içecek sektöründeki öncü yaklaşımını küçük yaşlardan itibaren yakından göz-

lemleme şansım oldu. Eve getirdiği yeni ürünler, dünyadan örnekler ve yenilikler beni her zaman çok heyecanlandırırdı. O yıllarda sadece gözlemci olduğum bu dünyanın, çalışma hayatına başladığımda üretici ve geliştirici tarafına geçebilmek benim için büyük bir mutluluk oldu.

Kariyerim boyunca beni en çok motive eden şey ise, henüz keşfedilmemiş bir ihtiyacı ya da kimsenin görmediği bir içgörüyü yakalayabilmek oldu. Yurt dışındaki fuarlar, farklı ülkelerdeki marketler, değişen tüketici alışkanlıkları ve yeni trendler bana her zaman ilham verdi. Bu gözlemleri somut ürünlere, yeni kategorilere veya farklı iş modellerine dönüştürebilmek en büyük motivasyon kaynağım oldu.

Inovasyon benim için yalnızca yeni bir ürün geliştirmek değil; insanların hayatına gerçekten değer katacak, onları heyecanlandıracak yeni bir deneyim oluşturabilmek demek. Ben bir fikrin beni heyecanlandığı anda, aynı heyecanın

canın tüketicide de karşılık bulabileceğine inanıyorum. Bu nedenle kariyerim boyunca beni en çok besleyen unsur; yeni şeyler öğrenmek, bilinmeyeni keşfetmek, cesaret gerektiren alanlara adım atmak ve yenilikçi fikirleri hayata geçirerek değer yaratmak oldu. Sanırım bugün hâlâ aynı heyecanla çalışmamı sağlayan en önemli motivasyon da bu.

Koç Üniversitesi İşletme eğitiminizin ardından Galatasaray Üniversitesi’nde Ekonomi Hukuku üzerine yüksek lisans yaptınız. Bu eğitim yolculuğu hedeflerinizi nasıl şekillendirdi?

Üniversite tercihim yaparken aklımda aslında iki bölüm vardı: İşletme ve Hukuk. Küçüklüğümden beri zor problemleri çözmeyi, farklı bakış açıları geliştirmeyi ve karmaşık konuları analiz etmeyi sevdiğim için hukuk bana her zaman çok ilgi çekici geliyordu. Diğer taraftan matematiğe olan ilgim ve analitik düşünme yapım nedeniyle işletmenin bana daha uygun olduğuna karar verdim.

Dördüncü kuşak olarak devraldığımız yapı çok güçlü ve köklü bir mirasa sahip. Bu nedenle benim hedefim, geçmişte yapılan başarılı işleri tekrar etmekten çok, şirketi geleceğe hazırlayacak yeni yetkinlikleri kazandırmak oldu. Dijital dönüşüm, teknoloji, inovasyon, yeni iş modelleri ve girişimcilik ekosistemi gibi alanlara odaklanmamın temel nedeni de bu. Bugün de çalışmalarımı, şirketimizin gelecekteki büyüme alanlarını oluşturacak teknolojilere, dijitalleşmeye ve yeni nesil iş modellerine odaklayarak sürdürüyorum.

Koç Üniversitesi'nde işletme eğitimi alırken gördüğüm hukuk dersleri ise beni bu alana yeniden yaklaştırdı. Galatasaray Üniversitesi'nde Ekonomi Hukuku yüksek lisansını keşfettiğimde, bunun işletmeyi çok güçlü şekilde tamamlayan bir alan olduğunu düşündüm. İş Hukuku, Ticaret Hukuku, sözleşmeler, vergi ve kurumsal yönetim gibi iş hayatının merkezinde yer alan konular, yöneticilik bakış açımı önemli ölçüde geliştirdi.

Kariyerime başlarken ise aklımdaki en büyük sorulardan biri, aile şirketine mi yoksa farklı bir şirkete mi başlamam gerektiği idi. Bu konuda herkes için geçerli tek bir doğru olduğuna inanmıyorum. Her şirketin dinamiği ve her ailenin yapısı farklı. Ben kendi yolculuğumda şirketi en temelden öğrenmeyi tercih ettim. Farklı departmanlarda çalışarak şirketin işleyişini yakından tanımaya odaklandım. Bunun yanında sivil toplum kuruluşlarında aktif görevler alarak, farklı sektörlerden profesyonellerle çalışarak ve mentörlerden destek alarak kendimi şirketin dışındaki bakış açılarıyla da beslemeye özen gösterdim.

Dördüncü kuşak olarak devraldığımız yapı çok güçlü ve köklü bir mirasa sahip. Bu nedenle benim hedefim, geçmişte yapılan başarılı işleri tekrar etmekten çok, şirketi geleceğe hazırlayacak yeni yetkinlikleri kazandırmak oldu. Dijital dönüşüm, teknoloji, inovasyon, yeni iş modelleri ve girişimcilik ekosistemi gibi alanlara odaklanmamın temel nedeni de bu. Bugün de çalışmalarımı, şirketimizin gelecekteki büyüme alanlarını oluşturacak teknolojilere, dijitalleşmeye ve yeni nesil iş modellerine odaklayarak sürdürüyorum. Benim için dördüncü kuşak olmanın anlamı, güçlü bir mirası korurken onu çağın ihtiyaçlarına göre dönüştürmek ve gelecek nesillere daha da güçlenmiş bir yapı bırakabilmek.

Ar-Ge çalışmaları ve ürün geliştirme süreçlerinin ardından teknolojiye ilginiz dijital dönüşüme nasıl evrildi?

Aslında bunların hepsinin ortak noktası inovasyon. Ben inovasyonu sadece yeni bir ürün geliştirmek olarak görmüyorum. Bana göre inovasyon; yapılmamış bir şeyi yapmak, pazardaki boşluğu görmek, değişen ihtiyaçları doğru okumak ve fırsatları herkesten önce yakalayabilmek demek.

Kariyerim boyunca beni en çok heyecanlandıran konu hep bu oldu. Yeni bir kategori oluşturmak, yeni bir iş modeli geliştirmek ya da insanların henüz fark etmediği bir ihtiyaca çözüm üretmek... Bence inovasyonun özü tam olarak burada yatıyor.

Zaman içinde iş dünyasının dönüşümüne baktığımda ise şirketlerin rekabet avantajını artık yalnızca ürünlerle değil, teknolojiyle ve veriyi kullanma becerisiyle oluşturduğunu gördüm. Dijital dönüşüm de benim için bu yüzden inovasyonun doğal bir devamı oldu.

Bugün şirketlerin geleceğini şekillendirecek en önemli alanların veri yönetimi, yapay zekâ, dijital altyapılar ve teknoloji odaklı karar mekanizmaları olduğuna inanıyorum. Bu nedenle son yıllarda odağımı, şirketlerimizi bu yeni döneme hazırlayacak dönüşüm projelerine yönelttim.

Yaşar Holding bünyesinde yürüttüğümüz dijital dönüşüm çalışmalarıyla, üretimden lojistiğe, planlamadan veri yönetimine kadar birçok süreci daha verimli hale getirecek projeler geliştiriyoruz. Aynı zamanda yapay zekâ destekli uygulamalarla hem operasyonel verimliliği artırmayı hem de tüketiciyi çok daha iyi anlayan, veriye dayalı kararlar alabilen bir organizasyon yapısı oluşturmayı hedefliyoruz.

Diğer taraftan tüketici tarafında da Pınar Online gibi dijital platformlarla, müşterilerimizi daha yakından tanıyabildiğimiz, kişiselleştirilmiş deneyimler sunabildiğimiz ve teknolojiyle desteklenen yeni iş modelleri geliştiriyoruz.

Ben dijital dönüşümü, teknolojiyi şirketlere adapte etmekten çok daha fazlası olarak görüyorum. Asıl hedefimiz; teknolojiyi doğru kullanarak daha çevik, daha verimli ve geleceğin ihtiyaçlarına bugünden hazır organizasyonlar oluşturabilmek.

PınarOnline'ı kurma fikri nasıl ortaya çıktı?

PınarOnline fikri aslında 2019 yılında şekillenmeye başladı. O dönemde yeni nesil liderlik, dijital dönüşüm ve geleceğin iş modelleri üzerine birçok eğitim ve uluslararası programı takip ediyordum. Dünyada şirketlerin nasıl dönüştüğünü incelerken çok net gördüğüm bir konu vardı: Gelecekte en büyük rekabet avantajını, kendi verisini yönetebilen şirketler elde edecekti.

O yıllarda şirketler için veriyi tek merkezde toplamak ve yönetmek bugünkü kadar yaygın değildi. Ancak biz bunun yalnızca bir teknoloji yatırımı değil, gelecekte geliştirilecek tüm hizmetlerin ve yapay zekâ uygulamalarının temelini oluşturacağını öngördük. Çünkü güçlü bir veri altyapısı, müşteriyi daha iyi anlamanın, kişiselleştirilmiş deneyimler sunmanın ve yeni servisler geliştirmenin en önemli şartıydı.

Bunun yanında işin ticari tarafında da çözmek istediğimiz önemli ihtiyaçlar vardı. Çok geniş bir ürün portföyüne sahibiz ancak perakende raflarının fiziksel sınırları nedeniyle tüm ürünlerimizi tüketicilerle buluşturmak her zaman mümkün olmuyor. Biz ise bütün portföyümüzü tek bir platformda sunabileceğimiz, müşterimizle doğrudan iletişim kurabileceğimiz ve ürünlerimizi eksiksiz sergileyebileceğimiz bir yapı kurmak istedik. Aynı zamanda inovasyon kültürümüzü de bu platforma taşıdık. Bugün yalnızca PınarOnline'da satışa sunulan, özellikle Pınar Kasap, Pınar Hindi ve farklı özel ürün gruplarından oluşan birçok ürünümüz bulunuyor. Böylece tüketicilerimize başka hiçbir satış kanalında bulamayacakları ürünleri sunabiliyoruz. Ancak PınarOnline'ı hiçbir zaman yalnızca bir e-ticaret platformu olarak kurgulamadık. Amacımız; yıllardır oluşturduğumuz bilgi birikimini de dijital ortama taşımaktı. Beslenme, sağlık, çocuk gelişimi, tarifler ve uzman içerikleriyle ürün deneyimini bilgiyle birleştiren bir ekosistem oluşturmayı hedefledik.

Bugün PınarOnline'ı bir satış kanalından çok, veriyle beslenen, tüketicisini yakından tanıyan ve gelecekte yapay zekâ destekli hizmetlerle gelişmeye devam edecek bir FoodTech platformu olarak görüyoruz. Bizim için burası, şirketimizin geleceğe açılan en önemli yatırım alanlarından biri.

TÜSiAD bünyesinde yürüttüğünüz girişimcilik çalışmaları neler? Bu alanda nasıl bir katkı sağlamayı hedefliyorsunuz?

TÜSiAD bünyesinde Kurumlarda Girişimcilik Çalışma Grubu'na başkanlık ediyorum. Bu platformda temel amacımız, şirketlerin değişen dünyada girişimcilik kültürünü nasıl geliştirebileceklerini ve bunu kurumsal yapılarının bir

parçası haline nasıl getirebileceklerini birlikte değerlendirmek.

Bugün girişimcilik artık yalnızca start-up kurmak anlamına gelmiyor. Aynı zamanda kurumların çalışanlarının fikirlerini ortaya çıkarabilmesi, onları geliştirebilmesi ve girişimci bakış açısını şirket kültürünün bir parçası haline getirebilmesi anlamına geliyor. Kurum içi girişimcilik de tam olarak bu dönüşümün önemli bir ayağını oluşturuyor.

Ben de kendi şirketimizde yürüttüğümüz dijital dönüşüm ve PınarOnline gibi projeleri, kurum içi girişimciliğin başarılı örneklerinden biri olarak görüyorum. Çalışanların yeni fikirler üretmesini teşvik eden, yeniliği destekleyen ve farklı iş modellerini hayata geçirebilen organizasyonların gelecekte çok daha güçlü olacağına inanıyorum.

TÜSiAD'daki çalışmalarımızda ise şirketlerin kendi kültürlerine en uygun girişimcilik modellerini birlikte değerlendiriyoruz. Bazı kurumlar kurum içi girişimcilik programlarına odaklanırken, bazıları açık inovasyon modellerini benimsiyor, bazıları ise kurumsal girişim sermayesi (Corporate Venture Capital - CVC) yapılarıyla girişim ekosistemine yatırım yapıyor. Biz de farklı örnekleri ve başarılı uygulamaları paylaşarak kurumların kendi yol haritalarını oluşturmalarına katkı sağlamaya çalışıyoruz.

Bu çalışmaların en önemli çıktısı ise şirketlerde yenilikçi düşünce kültürünü güçlendirmek. Çünkü günümüz rekabetinde sürdürülebilir fark yaratmanın yolu, sadece mevcut işi iyi yapmaktan değil; yeni fırsatları görebilen, değişime hızlı uyum sağlayabilen ve girişimci bakış açısını kurum kültürünün ayrılmaz bir parçası haline getirebilen organizasyonlar oluşturmaktan geçiyor.

Dijital dönüşüm ve e-ticaret alanında şirketlerin başarılı olabilmesi için sizce en kritik unsurlar nelerdir?

Dijital dönüşüm aslında tek başına bir teknoloji yatırımı değil; şirketin tamamını etkileyen uzun soluklu bir değişim yolculuğu. Bu nedenle başarıyı belirleyen en önemli unsur, teknolojiden önce bu dönüşüme nasıl yaklaşıldığıdır.

Bugün dijital doğan şirketler bu dönüşüme çok daha hızlı adapte olabiliyor. Çünkü altyapıları, süreçleri ve organizasyon yapıları buna göre tasarlanmış durumda. Köklü şirketlerde ise dijital dönüşüm yalnızca sistemleri değiştir-

mekten ibaret değil; aynı zamanda insan kaynağını, çalışma biçimlerini ve kurum kültürünü de dönüştürmeyi gerektiriyor.

Bu yüzden dijital dönüşümün kısa vadeli bir proje değil, uzun vadeli bir strateji olarak ele alınması gerektiğine inanıyorum.

Şirketler öncelikle kendi önceliklerini belirlemeli ve hızlı değer yaratabilecek alanları doğru tespit etmeli. Verinin tek merkezde yönetilmesi, üretim süreçlerinin dijitalleştirilmesi, izlenebilirlik sistemleri, dijital ikiz uygulamaları, planlama ve lojistik süreçlerinin veriye dayalı yönetimi ya da müşteri verilerinin analiz edilerek kişiselleştirilmiş deneyimler sunulması gibi alanlar önemli fırsatlar yaratıyor.

Ben başarılı bir dijital dönüşüm için üç temel unsur görüyorum.

İlki, şirketin uzun vadeli ve gerçekçi bir dijital dönüşüm stratejisine sahip olması. Teknoloji yatırımlarının birbirinden bağımsız değil, ortak bir vizyon doğrultusunda ilerlemesi gerekiyor.

İkincisi, kurum kültürünün bu dönüşümü desteklemesi. Dijital dönüşüm ancak çalışanların değişime inanması, yeni yetkinlikler kazanması ve organizasyonun bu kültürü benimsemesiyle sürdürülebilir hale geliyor.

Üçüncüsü ise doğru liderlik ve doğru ekipler. Bu dönüşüme liderlik edecek, konunun uzmanı ekiplerin oluşturulması, sadece projeleri hayata geçirmek için değil, aynı zamanda ilerlemeyi sürekli ölçmek, geliştirmek ve organizasyonun tamamını bu süreçte dahil etmek açısından büyük önem taşıyor.

Sonuçta dijital dönüşümün başarısı, kullanılan teknolojiden çok; strateji, kültür ve insanı aynı hedef doğrultusunda buluşturabilen şirketlerde ortaya çıkıyor.

Önümüzdeki beş yılda gıda sektörünün nasıl dönüşeceğini öngörüyorsunuz?

Gıda sektörü bugün hâlâ büyük ölçüde fiziksel perakende ağırlıklı ilerliyor. Ancak önümüzdeki beş yılda özellikle yeni nesil tüketicilerin alışkanlıklarıyla birlikte dijital ve online kanalların çok daha hızlı büyüyeceğini düşünüyorum. Yeni kuşak yalnızca alışverişini online yapmıyor; araştırıyor, karşılaştırıyor, karar veriyor ve artık yapay zekâdan da destek alıyor. Bu nedenle tüketici yolculuğunun büyük bölümü diji-

Biz yapay zekâyı hem müşteri tarafında hem de şirket içinde farklı alanlarda kullanıyoruz. Pazarlama tarafında tüketiciyi daha iyi anlamak, kişiselleştirilmiş analizler yapmak ve daha doğru kararlar almak için faydalanıyoruz. Şirket içinde ise bilgi havuzumuzu daha erişilebilir hale getirerek kurumsal hafızayı güçlendirmeyi hedefliyoruz.

tal ortamda gerçekleşmeye başladı. Bu değişim, gıda şirketlerinin de dijital varlıklarını çok daha stratejik şekilde yönetmelerini zorunlu kılıyor.

Elbette fiziksel mağazalar ve geleneksel perakende önemini korumaya devam edecek. Ancak artık rekabet sadece iyi ürün üretmekle sınırlı değil. Asıl farkı yaratacak olan, tüketiciyi doğru zamanda anlayabilmek, ihtiyaçlarını öngörebilmek ve ona kişiselleştirilmiş bir deneyim sunabilmek olacak.

Önümüzdeki dönemde yapay zekânın alışveriş süreçlerinde çok daha etkin rol alacağını düşünüyorum. Bugün tüketici kendi araştırmasını yapıyor; gelecekte ise bu araştırmaların önemli bir kısmını yapay zekâ destekli dijital asistanlar gerçekleştirecek. Hatta birçok satın alma kararında önerileri yapay zekâ oluşturacak, tüketici ise yalnızca son onayı verecek.

Bu nedenle şirketlerin yalnızca tüketicilere değil, yapay zekâ destekli arama ve öneri motorlarına da görünür olabilecek şekilde dijital altyapılarını geliştirmeleri gerekecek. Ürün bilgilerinin doğruluğu, veri kalitesi, içerik yönetimi ve dijital görünürlük her zamankinden daha kritik hale gelecek.

Ben geleceğin gıda sektörünü; veriyi doğru kullanan, yapay zekâyı süreçle-

rine entegre eden, tüketicisini çok iyi tanıyan ve kişiselleştirilmiş deneyimler sunabilen şirketlerin şekillendireceğine inanıyorum. Bu dönüşüme bugünden hazırlanan kurumlar, önümüzdeki dönemin kazananları olacak.

Yapay zekâ çok hızlı bir gelişim gösteriyor. Gıda sektörü açısından bu dönüşümü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yapay zekâ bugün iş dünyasının en hızlı gelişen alanlarından biri. Neredeyse her gün yeni bir teknoloji, yeni bir kullanım alanı ya da iş yapış biçimlerini değiştirecek yeni bir uygulamayla karşılaşıyoruz. Bu nedenle şirketlerin bu dönüşümü dışardan izlemek yerine aktif olarak yönetmesi gerektiğine inanıyorum.

Bence her kurumun yapay zekâyı yalnızca bir teknoloji yatırımı olarak değil, stratejik bir dönüşüm alanı olarak ele alması gerekiyor. Bunun için de şirket içinde bu konuyu sürekli takip edecek, yeni kullanım alanlarını değerlendirecek ve öncelikleri belirleyecek ekiplerin oluşturulması büyük önem taşıyor.

Bugün artık yalnızca üretken yapay zekâdan değil, belirli görevleri yerine getirebilen yapay zekâ ajanlarından (AI Agents) da söz ediyoruz. Kişiselleştirilmiş dijital çalışma arkadaşları oluş-

turabiliyor, farklı süreçleri onlar adına yönetebiliyoruz. Burada önemli olan teknolojiye sahip olmak değil; onu şirket stratejisine nasıl entegre edeceğinizi bilmek.

Ben yapay zekâyı, geçmişte hayatımıza giren ERP sistemleri, SAP veya Microsoft platformları gibi yeni nesil bir iş aracı olarak görüyorum. Ancak bu kez etkisi çok daha büyük. Çünkü yalnızca süreçleri dijitalleştiriyor; aynı zamanda düşünme, analiz etme ve karar alma biçimlerimizi de dönüştürüyor.

Bu nedenle çalışanların da sürekli öğrenme kültürünü benimsemesi gerekiyor. Yapay zekâ öyle hızlı geliyor ki bunu yalnızca eğitim programlarıyla takip etmek mümkün değil. Kişilerin kendi kendine öğrenmesi, yeni araçları denemesi ve sürekli kendini geliştirmesi giderek daha önemli hale geliyor. Hatta gelecekte işe alımlarda, yapay zekâyı etkin kullanan ve kendi kendine öğrenme becerisi yüksek adayların önemli bir avantaj sağlayacağını düşünüyorum.

Biz de yapay zekâyı hem müşteri tarafında hem de şirket içinde farklı alanlarda kullanıyoruz. Pazarlama tarafında tüketiciyi daha iyi anlamak, kişiselleştirilmiş analizler yapmak ve daha doğru kararlar almak için faydalıyoruz. Şirket içinde ise bilgi havuzumuzu daha erişilebilir hale getirerek kurumsal hafızayı güçlendirmeyi hedefliyoruz. Böylece çalışanlarımız ihtiyaç duydukları bilgiye çok daha hızlı ulaşabiliyor. Bunun yanında veri analitiği, üretim süreçleri, planlama, verilerin senkronizasyonu ve operasyonel verimlilik gibi alanlarda da yapay zekânın çok büyük fırsatlar sunduğunu görüyoruz. Ben önümüzdeki dönemde başarılı olacak şirketlerin, yapay zekâyı en fazla kullananlar değil; onu doğru alanlarda, stratejik önceliklerle ve ölçülebilir değer yaratacak şekilde kullananlar olacağına inanıyorum. Bu nedenle bugünden, gerekli altyapıyı kurmak, ekipleri geliştirmek ve organizasyonu bu dönüşüme hazırlamak her zamankinden daha kritik.

Dijital dönüşüm ve girişimcilik alanında yürüttüğünüz çalışmalar şirketlerin dönüşümüne nasıl katkı sağlıyor?

Son dönemde en çok önem verdiği konulardan biri, şirketimizde hayata geçirdiğimiz Yaşar Idea Kurum İçi Giri-

şimcilik Programı oldu. Bu programı yalnızca bir fikir platformu olarak değil, şirketimizin gelecekteki büyüme alanlarını besleyen stratejik bir yapı olarak görüyoruz.

İlk etapta kurum içi girişimcilik modeliyle başladık. Amacımız, çalışanlarımızın günlük operasyonların içinde çoğu zaman hayata geçirme fırsatı bulamadıkları değerli fikirleri ortaya çıkarmak, geliştirmek ve uygulanabilir projelere dönüştürmekti. Çünkü inanıyorum ki, kurumların en büyük inovasyon potansiyeli, kendi çalışanlarının bilgi birikimi ve deneyiminde saklı.

Bugün Yaşar Idea'nın ikinci dönemini yürütüyoruz. Bunun yanında yalnızca belirli dönemlerde açılan programlarla değil, yıl boyunca ortaya çıkan fikirleri de değerlendirebileceğimiz sürdürülebilir bir yapı oluşturuyoruz. Böylece çalışanlarımızın yenilikçi fikirlerini her zaman destekleyebilen bir sistem kurmayı hedefliyoruz.

Ancak bizim vizyonumuz kurum içi girişimcilikle sınırlı değil. Bunu açık inovasyon modelleriyle desteklemeyi, girişim ekosistemiyle daha fazla iş birliği yapmayı ve uzun vadede uygun alanlarda kurumsal girişim sermayesi (CVC) modellerini de değerlendirmeyi planlıyoruz.

Çünkü günümüz rekabetinde artık hiçbir şirket tüm yenilikleri tek başına üretmiyor. En başarılı kurumlar, kendi bilgi birikimlerini dış ekosistemdeki girişimlerin çevikliği ve teknolojik yetkinlikleriyle bir araya getirebilen kurumlar olacak.

Bu nedenle hem şirket içindeki ekiplerimizle hem de girişimler, teknoloji şirketleri, üniversiteler ve diğer paydaşlarla ortak üretim kültürünü geliştirmeye odaklanıyoruz. Amacımız yalnızca mevcut işlerimizi daha verimli hale getirmek değil; gelecekte ortaya çıkacak yeni iş alanlarını bugünden birlikte inşa edebilmek.

Önümüzdeki dönemde büyümenin yalnızca mevcut üretim kapasitesini artırarak değil; yeni teknolojilere, farklı iş modellerine ve stratejik iş birliklerine yatırım yaparak gerçekleşeceğine inanıyorum. Bu nedenle dijital dönüşüm, kurum içi girişimcilik, açık inovasyon ve girişim ekosistemiyle iş birliklerini birbirini tamamlayan tek bir dönüşüm yolculuğunun parçaları olarak görüyoruz.

Biz, bu dönüşümün yalnızca takipçisi olmayı değil, ona yön veren kurumlar

arasında yer almayı hedefliyoruz.

Dijital dönüşüm ve e-ticaret konusunda İzmir'deki şirketlerin gelişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

İzmir'deki şirketlerin son yıllarda dijital dönüşüm ve e-ticaret alanında önemli bir farkındalık kazandığını görüyorum. Özellikle yapay zekâ, veri yönetimi ve dijitalleşme konularında birçok kurumun bu dönüşümü sahiplenmeye başladığını ve geleceğe hazırlanmak için ciddi adımlar attığını gözlemliyorum.

Elbette her şirketin bulunduğu nokta ve dönüşüm hızı farklı. Ancak önemli olan, dijital dönüşümü belirli bir proje ya da kısa vadeli bir yatırım olarak görmek yerine, şirketin sürekli gelişen bir yetkinliği olarak konumlandırabilmek.

Bence dijital dönüşüm artık bir başlangıç ve bitiş tarihi olan bir süreç değil; şirketlerin DNA'sının bir parçası haline gelmesi gereken sürekli bir yolculuk. Bu nedenle kurumların bu dönüşümü "always on" bir yaklaşım ile yönetmesi gerekiyor.

Bu bakış açısı yalnızca teknoloji yatırımlarını değil; insan kaynağını, iş yapış biçimlerini, performans göstergelerini ve kurum kültürünü de kapsıyor. Dijitalleşmenin organizasyonun tamamına yayılması ve herkesin bu dönüşümün bir parçası olması büyük önem taşıyor. İzmir'in güçlü sanayi altyapısı, köklü kurumları ve girişimcilik ekosistemi düşünüldüğünde, bu dönüşüm için önemli bir potansiyele sahip olduğuna inanıyorum. Bu potansiyelin doğru stratejilerle desteklenmesi halinde, İzmir'den dijital dönüşüm konusunda çok başarılı örneklerin çıkmaya devam edeceğini düşünüyorum.

TÜSİAD bünyesinde yürüttüğünüz Kurumlarda Girişimcilik çalışmaları kapsamında hangi konulara odaklandınız?

TÜSİAD Kurumlarda Girişimcilik Çalışma Grubu olarak bu yıl en önemli odak alanlarımızdan biri, kurumlarla girişimler arasındaki iş birliği modellerini daha yakından incelemek oldu.

Bugün birçok kurum girişimcilik ekosistemiyle çalışmak istiyor. Ancak, fikir aşamasından teknik olarak uygulanıp uygulanmadığını doğrulayan Proof of Concept (PoC) süreçlerine, ticari iş birliklerinden yatırım kararlarına kadar uzanan yolculukta hâlâ aşılması gereken

Bir diğer önemli konu ise cesaret. Belirsizliklerin arttığı bir dünyada, her zaman tüm cevaplara sahip olmayı bekleyemeyiz. Bazen öğrenmenin en iyi yolu, cesaretle ilk adımı atmak oluyor. Artık gelişim yalnızca sınıflarda veya eğitim programlarında gerçekleşmiyor. Doğru kaynakları takip eden, kendi kendine öğrenmeyi alışkanlık haline getiren kişiler çok daha hızlı ilerleyebiliyor. Ben gençlere her zaman hayal kurmalarını tavsiye ediyorum. Çünkü hedefinizi ve hayalinizi netleştirdiğinizde, o hedefe giden yolu çizmek de çok daha kolay oluyor. Kendimize sık sık şu soruyu sormalıyız: "Beni gerçekten ne motive ediyor? Hangi işi yaparken kendimi güçlü ve mutlu hissediyorum?" Bu soruların cevabı, kariyer yolculuğumuzun yönünü belirliyor.

önemli engeller olduğunu görüyoruz. Biz de bu süreçte kurumlarla girişimlerin neden daha fazla birlikte çalışmadığını, hangi noktalarda zorlandıklarını ve bu iş birliklerinin nasıl güçlendirilebileceğini anlamaya odaklandık. Bu kapsamda, PwC Türkiye ile birlikte hazırladığımız araştırmada yaklaşık kırk kurum ve girişim ekosistemi paydaşıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirdik. Bu görüşmeler sayesinde her iki tarafın beklentilerini, karşılaştıkları zorlukları ve iş birliğini hızlandırabilecek fırsat alanlarını kapsamlı şekilde analiz ettik. Araştırmamızın temel amacı, kurumların mevcut sorunlarını ortaya koymalarının yanı sıra, kendi yapılarına ve kültürlerine en uygun girişimcilik modellerini belirlemelerine yardımcı olacak somut öneriler geliştirmektir. Çünkü her kurumun dönüşüm yolculuğu farklı ve tek bir doğru model bulunmuyor. Hazırladığımız raporda da kurumlarla girişimler arasındaki güvenin güçlendirilmesi, iş birliklerinin hızlandırılması, PoC süreçlerinin daha etkin yönetilmesi ve uzun vadeli ortaklıkların geliştirilmesi için uygulanabilir önerilere yer verdik. Bizim hedefimiz, Türkiye’de kurumsal girişimcilik ekosisteminin daha da güçlenmesine katkı sağlamak ve kurumların girişimlerle birlikte daha fazla değer üreten, daha fazla yatırım yapan ve inovasyonu birlikte geliştiren yapılar haline gelmesini desteklemek. Çünkü gelecekte sürdürülebilir rekabet avantajının, güçlü kurumlarla çevik girişimlerin birlikte üretebildiği ekosistemlerden doğacağına inanıyorum.

Bugün bulunduğunuz görevde en büyük hedefiniz nedir?

Bugün bulunduğum rolde en büyük hedefim, geleceğin teknolojilerini bugünden doğru okuyabilmek ve şirketimizi bu dönüşüme hazırlamak. Ben zamanımın önemli bir bölümünü, önümüzdeki yıllarda hangi teknolojilerin hayatımızı değiştireceğini ve şirketlerin rekabet avantajını koruyabilmesi için hangi alanlarda dönüşmesi gerektiğini anlamaya ayırıyorum. Özellikle e-ticaret tarafında artık yeni bir döneme girdiğimize inanıyorum. Bugün konuştuğumuz konu yalnızca dijital ticaret değil; agentic commerce, yani yapay zekâ destekli ticaret. Gelecekte sistemler, müşterilerin davranışlarını analiz ederek ihtiyaçlarını onlar söy-

lemeden tahmin edebilecek, en doğru önerileri sunabilecek ve satın alma süreçlerinin önemli bir kısmını yönetebilecek.

Bu nedenle artık sadece kişiselleştirme yeterli değil. Geçmişte müşteriyi yaptığı alışverişlerden sonra tanıyor ve ona özel deneyimler sunuyorduk. Yeni dönemde ise müşteriyi önceden anlayabilmek, ihtiyaçlarını öngörebilmek ve proaktif öneriler geliştirebilmek en önemli rekabet avantajı olacak.

Bunun için de tüm verilerin tek merkezde yönetilmesi, müşteriyi bütünsel olarak tanıyabilmek ve yapay zekâyı karar süreçlerine entegre etmek gerekiyor. Biz de PinarOnline’da bu dönüşümü hayata geçirmek için çalışıyoruz. Yapay zekâ destekli öneri sistemlerinden, yeni nesil arama teknolojilerine kadar birçok alanda altyapımızı bu geleceğe göre hazırlıyoruz.

Önümüzdeki dönemde markaların yalnızca dijitalde görünür olması da yeterli olmayacak. Yapay zekâ destekli arama motorlarının ve dijital asistanların markaları doğru şekilde anlayabilmesi için ürün bilgilerinin eksiksiz, güvenilir ve güncel olması gerekecek. Üretim bilgileri, içerikler, stok durumu, kullanıcı yorumları ve ürün verilerinin doğruluğu, markaların dijital görünürliğünde kritik rol oynayacak. Diğer taraftan teknoloji yatırımlarımızı her zaman sürdürülebilirlik hedeflerimizle birlikte değerlendiriyoruz. Daha verimli lojistik süreçleri, daha düşük karbon ayak izi, daha iyi izlenebilirlik sistemleri ve kaynak kullanımını optimize eden dijital çözümler üzerinde çalışıyoruz. Çünkü dijital dönüşümün operasyonel verimlilikle birlikte sürdürülebilir büyüme de sağlaması gerektiğine inanıyoruz.

Benim hedefim, yalnızca ürün satan bir platform oluşturmak değil; tüketicisini gerçekten tanıyan, ona doğru zamanda doğru öneriler sunan, hayatını kolaylaştıran ve güven duyduğu bir dijital ekosistem oluşturmak. İnsanların yanında, alışveriş yaptıkları, yaşamlarını kolaylaştıran, ilham veren ve ihtiyaç duydukları her anda değer üreten bir yol arkadaşı olarak konumlanmak istiyorum.

Bence geleceğin rekabeti, en çok ürün satan markalar arasında değil; tüketicisini en iyi anlayan, teknolojiyle en doğru deneyimi sunan ve güven ilişkisini en güçlü kurabilen markalar arasında yaşanacak.

Bir kadın yönetici ve iş insanı olarak, özellikle kadın girişimcilere ve genç profesyonellere ne tavsiye edersiniz?

Bugün en büyük avantajımız da en büyük zorluğumuz da bilgiye sınırsız erişim. Artık o kadar fazla bilgi var ki, bazen insanlar nereden başlayacağını, neyi takip edeceğini veya hangi alana odaklanacağını bilemiyor. Bu nedenle bence günümüzün en önemli yetkinliklerinden biri doğru bilgiye ulaşabilmek ve onu doğru şekilde yorumlayabilmek. Ben herkese önce kendi ilgi alanını ve gerçekten merak ettiği konuları keşfetmesini öneriyorum. Çünkü insan ancak merak ettiği bir konuda sürekli öğrenmeye devam edebilir. Dünya çok hızlı değişiyor ve artık öğrenme hiçbir zaman bitmiyor. Bu yüzden sürekli kendini geliştirmek, yeni teknolojileri takip etmek ve değişime açık olmak büyük önem taşıyor.

Bir diğer önemli konu ise cesaret. Belirsizliklerin arttığı bir dünyada, her zaman tüm cevaplara sahip olmayı bekleyemeyiz. Bazen öğrenmenin en iyi yolu, cesaretle ilk adımı atmak oluyor. Artık gelişim yalnızca sınıflarda veya eğitim programlarında gerçekleşmiyor. Doğru kaynakları takip eden, kendi kendine öğrenmeyi alışkanlık haline getiren kişiler çok daha hızlı ilerleyebiliyor.

Ben gençlere her zaman hayal kurmalarını tavsiye ediyorum. Çünkü hedefinizi ve hayalinizi netleştirdiğinizde, o hedefe giden yolu çizmek de çok daha kolay oluyor. Kendimize sık sık şu soruyu sormalıyız: “Beni gerçekten ne motive ediyor? Hangi işi yaparken kendimi güçlü ve mutlu hissediyorum?” Bu soruların cevabı, kariyer yolculuğumuzun yönünü belirliyor.

Kendi deneyimim bana gösterdi ki insanlar en başarılı oldukları alanlarda genellikle en çok keyif aldıkları işleri yapıyorlar. Ben de inovasyon, girişimcilik ve yeni fikirler geliştirmekten büyük heyecan duyuyorum. Bu tutkuyu keşfetmem, kariyerimde aldığım birçok kararı da şekillendirdi.

Kadınlar açısından baktığımda ise, iş hayatında kadın temsiline ve kadın liderlerin artmasını çok değerli buluyorum. Farklı bakış açıları kurumları güçlendiriyor, daha kapsayıcı ve daha yaratıcı kararlar alınmasını sağlıyor. Aynı zamanda aile içinde de kadının rolünün toplumun geleceğini şekillendiren çok

önemli bir unsur olduğuna inanıyorum. Bu nedenle kadınların hem iş hayatında hem de girişimcilik ekosisteminde daha fazla yer almasını desteklemek gerektiğini düşünüyorum. Çünkü her kadının içinde keşfedilmeyi bekleyen büyük bir potansiyel var. Önemli olan, o potansiyele inanmak, cesaretle harekete geçmek ve kendi yolculuğunu kararlılıkla inşa etmek.

Kariyeriniz boyunca “İyi ki yapmışım” dediğiniz bir karar ya da proje var mı?

Aslında kariyerimin henüz başındayım. Önümüzdeki yıllarda çok daha büyük başarılarla ve farklı projelere imza atmayı umut ediyorum. Bu yüzden “en büyük başarıım” demek için erken olduğunu düşünüyorum.

Ancak geriye dönüp baktığımda, en doğru kararlardan birinin kariyerime aile şirketimizde başlamış olmak olduğunu söyleyebilirim. Bu süreç bana yalnızca iş hayatını değil, şirketin kültürünü, üretimi, pazarlamayı, operasyonu ve farklı fonksiyonların nasıl birlikte çalıştığını en yakından öğrenme fırsatı verdi. Bu deneyim, bugün aldığım birçok kararda bana güçlü bir bakış açısı kazandırdı.

Bir diğer önemli dönüm noktası ise kariyerime inovasyon ve ürün geliştirme tarafında başlamam oldu. Bir ürünü fikir aşamasından tüketiciyle buluştuğu ana kadar tüm süreçleri deneyimlemek, tüketiciyi anlamayı ve değer yaratmanın temelini öğrenmemi sağladı.

Sonraki yıllarda ise dijital dönüşüm ve PınarOnline projesi benim için çok önemli bir öğrenme alanı oldu. Burada yalnızca bir e-ticaret platformu kurmadık; tüketiciyi daha yakından tanıyabileceğimiz, veriyi merkeze alan ve geleceğin iş modellerine hazırlanan yeni bir yapı inşa ettik. Bugün bunun şirketimiz için önemli bir büyüme alanı olduğuna inanıyorum.

Belki ortak nokta şu: Kariyerim boyunca beni en çok geliştiren işler, yeni olanı denemekten çekinmediğimiz ve geleceğe yatırım yaptığımız projeler oldu. Teknolojiyi, inovasyonu ve yeni iş modellerini işimizin bir parçası haline getirmekten hiçbir zaman çekinmedik. Bu yüzden, ‘iyi ki yapmışım’ dediğim şey tek bir proje değil; değişime açık olmayı, sürekli öğrenmeyi ve geleceğe

yatırım yapmayı bir çalışma biçimi haline getirmiş olmamızdır, diyebilirim. Bence bundan sonraki en heyecan verici projelerimiz ise henüz önümüzde duruyor.

Türkiye’de üst düzey yönetimde kadın olmanın sizce en büyük avantajı ve en büyük zorluğu nedir?

Kadın liderlerin kurumlara çok önemli bir değer kattığını düşünüyorum. Kendi gözlemime göre kadınlar çoğu zaman detaylara hâkim olma, farklı bakış açılarını bir araya getirme ve problem çözme konusunda güçlü bir yaklaşım sergiliyor.

Ben her zaman problem üretmekten değil, problem çözmekten yana oldum. İş hayatında da en büyük katma değerin, karşılaşılan sorunları doğru analiz edip çözüm üretebilmek olduğuna inanıyorum. Bu yaklaşımın kadın liderlerde sıklıkla gördüğümüz önemli güçlü yönlerden biri olduğunu düşünüyorum.

Diğer taraftan, anne olmak da bana liderlik konusunda farklı bir bakış açısı kazandırdı. İş ve özel yaşam arasında denge kurmaya çalışırken zaman yönetimi, önceliklendirme, empati ve hızlı karar alma gibi becerilerin daha da geliştiğini deneyimledim. Bu özelliklerin yöneticilik rolüne de önemli katkılar sağladığına inanıyorum.

Kadın liderlerin ekipleri bir araya getirme, farklı paydaşları ortak bir hedef etrafında buluşturma ve uzun vadeli planlama konularında da güçlü katkılar sunduğunu gözlemliyorum.

Zorluklara baktığımızda ise son yıllarda önemli ilerlemeler kaydedilmiş olsa da bazı sektörlerde ve kurumlarda fırsat eşitliği konusunda hâlâ gelişim alanları olduğunu düşünüyorum. Kadınların yalnızca yönetim masasında yer alması değil; fikirlerinin eşit şekilde dinlenmesi, karar süreçlerine aktif olarak katılması ve potansiyellerini ortaya koyabilecekleri ortamların oluşturulması büyük önem taşıyor.

Ben geleceğe bu konuda oldukça umutla bakıyorum. Kadın liderlerin sayısının artmasının yalnızca kadınlar için değil, kurumlar ve ülkemiz için de önemli bir kazanım olduğuna inanıyorum. Farklı bakış açılarının bir araya geldiği, çeşitliliğin desteklendiği organizasyonların çok daha yenilikçi, sürdürülebilir ve başarılı olacağını düşünüyorum.

Teknolojiyle insani değerleri dengeleyebilen bir kent modeli

2035 yılında görmek istediğim İzmir; yalnızca güzel yaşayan insanların şehri değil, aynı zamanda geleceği tasarlayan bir Akdeniz metropolü olmalı. Tarihi, kültürü, denizi ve yaşam kalitesiyle zaten güçlü bir kimliğe sahip olan İzmir'in artık yeni bir dönüşüm hikâyesi yazması gerektiğine inanıyorum.

Bugün gelişmekte olan gastronomi kimliği, İzmir'in dünyaya açılan en güçlü yüzlerinden biri haline geliyor. Ancak bu kimliğin yanında şehrin sanatçı yetiştiren bir merkez olması da büyük önem taşıyor. Müzisyenlerin, tasarımcıların, ressamların, sahne sanatçıların ve yaratıcı gençlerin üretmek için yaşamak istediği bir İzmir hayal ediyorum. Sanatın yalnızca festivallerde değil; sokakta, meydanda, kıyıda ve günlük yaşamın içinde olduğu bir şehir...

2035'in İzmir'i aynı zamanda estetik bir şehir olmalı. Özellikle Kordon ve sahil hattında bulunan tüm yapıların ortak bir mimari anlayışla yeniden ele alındığı, tabela kirliliğinin ortadan kaldırıldığı, restoran cephelerinden yazı karakterlerine kadar bütün detayların şehir estetiğine katkı sunduğu bir düzen hayal ediyorum. Akdeniz ruhunu taşıyan sade, modern ve zamansız bir mimari dil İzmir'e çok yakışacaktır.

Deprem gerçeğiyle yaşayan bir coğrafyada olduğumuzu unutmadan; hafif, sürdürülebilir ve depreme dayanıklı yapı teknolojilerinin yaygınlaştığı bir kent vizyonu da artık bir tercih değil zorunluluk. Daha güvenli ama aynı zamanda çevreci ve yenilikçi yapılarla geleceğin şehircilik anlayışına öncülük eden bir İzmir mümkün.

Ulaşımda ise dünyaya örnek olacak bir dönüşüm görmek isterim. Magnetik levitasyonlu hızlı trenlerin İzmir'i Türkiye'nin ve Avrupa'nın önemli merkezlerine bağladığı, şehir içi ulaşımın hızlı, sessiz ve çevreci sistemlerle desteklendiği bir gelecek artık hayal değil. Zamandan tasarruf eden, karbon ayak izini azaltan bu teknolojiler İzmir'in modern kent kimliğini güçlendirecektir.

AHU SALGAR

AGS A.Ş.
Yönetim Kurulu Üyesi

Benim 2035 İzmir'im; estetiği önemseyen, sanat üreten, güvenli yaşayan, teknolojiyi hayat kalitesine dönüştüren ve Akdenizli ruhunu koruyan bir dünya şehri. Çünkü İzmir'in potansiyeli yalnızca Türkiye'nin değil, geleceğin örnek şehirlerinden biri olmaya yeter.

Murat Çay Lojistik'ten Dev atak Depolama ve Dağıtım Merkezi

Her mevsimde, Her koşulda Sağlıklı bir taşıma için gerekli olan her şey Murat Çay Lojistik'te

10,000m2 Alanda 5000m2 Kapalı olarak Depolama ve Dağıtım Merkezi

Murat Çay Lojistik Depolama hizmeti ile İZMİR, Bölgesinin Lojistik üssüne Dönüştürdü

En Üst Seviyede Müşteri Memnuniyeti

MURAT ÇAY LOJİSTİK

Yolda buralarız.

Merkez: Ege Mah. 5108 Sok. No: 51 / 45. İskent / İZMİR. Tel: (0232) 436 42 23 - 436 43 26 - 436 44 35 - 436 44 36 Fax: 436 43 22.
İstanbul Şube: Yalı Köprüsü Cd. Mühürade Han K3 No: 217 / Şirkeci / İSTANBUL. Tel: (0212) 514 00 36 - 514 00 37 Fax: 514 00 38
Burmese Şube: Kazan Karadöğür Cnd. No: 51 K3 D332. Burmese / İZMİR. Tel: (0232) 308 55 06 - 308 55 06 Fax: (0232) 308 10 50
Geltze Şube: Barış Mah. Köprüyolu Cad. Marmara Nöklüçler Garajı G Blok. G82E. Tel: (0262) 642 01 19 Fax: (0262) 642 07 19
Murat Çay Lojistik Garajı: 7004 Sokak. Pınarbaşı / Burmese - İZMİR. Tel: (0232) 436 40 23
Murat Çay Lojistik Çarşı: Hidrağa Mah. Çarşadöy yolu Üzeri KİME Evler A Blok No: 4
Taş. Koop. Kamyon Garajı / TEKİRDAĞ. Tel: (0282) 676 43 00 Fax: (0282) 676 40 46 <http://www.muratcaylojistik.com.tr>

MURAT ÇAY LOJİSTİK

- 7 gün 24 saat kesintisiz hizmet
- Komple taşımacılık • Liman transferleri
- Şehir içi mikro taşımacılık
- Firmaya özel proje taşımacılığı
- Depolama hizmetleri

Ege Mah. 5108 Sk. No: 51/45. İskent / İZMİR
Tel: (232) 436 44 35 PBX Fax: 436 43 22

www.muratcaylojistik.com.tr

■ **Av. ALİ TOPÇU**
TOPÇU Hukuk Bürosu

İnsan hayatında bazı şehirler vardır; doğarsınız, yaşarsınız ve bir gün ayrılırsınız. Bazı şehirler ise yalnızca yaşadığınız coğrafya değil, karakterinizi şekillendiren, düşünce dünyanızı besleyen ve kimliğinizin ayrılmaz parçası hâline gelen sessiz bir öğretmendir. Benim için İzmir, işte böyle bir şehirdir.

Yedi Temmuz'da 60 yaşına gireceğim. Hayatımın neredeyse tamamı bu kadim şehrin sokaklarında geçti. Çocukluğumun ilk adımlarını burada attım; ilkokulu, ortaokulu, liseyi ve üniversiteyi burada okudum. Gençlik yıllarımı, meslek hayatımın ilk sorumluluklarını ve en kıymetli dostluklarımı yine bu şehirde yaşadım. İzmir benim için yalnızca doğduğum yer değil; hafızamın, karakterimin ve dünya görüşümün mayalandığı şehirdir. Bu nedenle İzmir üzerine kurduğum her cümle, dışarıdan yapılmış bir gözlemin değil; altmış yıla yaklaşan bir tanıklığın ürünüdür. Çocukluğumun İzmir'ini düşündüğümde aklıma önce binalar değil, insanlar geliyor.

Sabahın ilk saatlerinde vapura, otobüse, dolmuşa yetişmeye çalışan memurlar, Kemeraltı'nda kepenklerini açan esnaf, Kültürpark'ta düzenlenen fuarların şehre kattığı heyecan, Körfezden yükselen iyot kokusuna karışan martı sesleri, gün batımında Kordon boyunca yürüyen insanlar; Bütün bunlar bana bir şehrin gerçek değerinin betonunda değil, gündelik hayatın zarafetinde saklı olduğunu öğretti.

2035'te hayal ettiğim İzmir

Gözlerimi kapatıyor ve dokuz yıl sonrasını hayal ediyorum. Takvimler 2035'i gösteriyor. Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte Kadifekale'den Körfez'e bakıyorum. Aynı deniz, aynı rüzgâr, aynı güneş... Fakat bambaşka bir şehir... İlk dikkatimi çeken şey binalar değil; düzen oluyor. İnsan odaklı planlanmış bir şehir karşılıyor beni.

Kaldırımlar yalnızca yürümek için değil, yaşamı paylaşmak için tasarlanmış.

Hukukun üstünlüğünü, üretimi, bilimi, kültürü, sanatı ve çevre bilincini aynı potada buluşturmuş bir şehir

Meydanlar insanların birbirinden uzaklaştığı değil, buluştuğu mekânlara dönüşmüş. Körfez kıyısında çocuk sesleri martıların çığlıklarına karışıyor; yaşlılar gölgeli parklarda huzur içinde dinleniyor, gençler ise geleceklerini başka şehirlerde değil, kendi kentle-

rinde kurabileceklerine inanıyor. Artık hiçbir kurum günü kurtarmaya çalışmıyor. Şehir, beş yıllık seçim dönemlerinin değil, elli yıllık kalkınma vizyonunun rehberliğinde yönetiliyor. Yerel yönetimler, merkezi idare, üniversiteler, meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları birbirini rakip değil, aynı hedefe yürüyen paydaşlar olarak görüyor. Çünkü güçlü şehirler rekabet ederek değil, ortak akıl üreterek büyüyor.

Benim hayalimdeki İzmir'de hukuk yalnızca adliye binalarında değil, şehir hayatının her alanında hissediliyor. Yatırımcı geleceğini öngörebiliyor. Genç girişimci fikir üretmekten çekinmiyor. Kentliler yaşadığı şehrin adaletle yönetildiğine güveniyor. Çünkü güvenin olmadığı yerde kalkınma; kalkınmanın olmadığı yerde ise kalıcı refah mümkün değildir.

2035 yılında İzmir'in en büyük sermayesi limanı değil, yetişmiş insan kaynağı olmuş. Üniversiteler artık yalnızca diploma veren kurumlar değil; bilgi üreten, teknoloji geliştiren ve dünyanın dört bir yanından araştırmacıları kendine çeken bilim merkezlerine dönüşmüş.

Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İzmir Bakırçay Üniversitesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi ve diğer yükseköğretim kurumları, sanayiyle aynı masada geleceğin teknolojilerini tasarlıyor.

Körfez kıyısındaki araştırma merkezlerinde geliştirilen bilgi ve teknolojiler Ali-ağa'daki üretim tesislerine, Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi'ne ve dünyanın farklı ülkelerine ulaşıyor. İzmir artık yalnızca üreten değil; bilgi, teknoloji ve

inovasyon ihraç eden küresel bir şehir hâline gelmiş. Limanlara yanaşan gemiler yalnızca yük değil; yüksek teknoloji ürünlerini, mühendislik bilgisini ve yenilikçi fikirleri de dünyaya taşıyor.

Sanayi de dönüşmüş. Artık bacaların sayısı değil, katma değerın büyüklüğü konuşuluyor. Yeşil dönüşüm tamamlanmış. Temiz enerji yatırımları sanayinin uluslararası rekabet gücünü artırmış. Rüzgâr enerjisi, güneş teknolojileri, biyoteknoloji, yazılım, yapay zekâ ve ileri üretim teknolojileri İzmir ekonomisinin temel taşı hâline gelmiş.

2035 yılında İzmir'in sokaklarında yürürken insanların yüzünde telaş değil, güven görüyorum. Bu güven yalnızca ekonomik refahtan kaynaklanmıyor. İnsanlar yaşadıkları şehre, komşularına, kurumlarına güveniyor. İşte gerçek medeniyet tam da budur: Bir toplumun yeniden birbirine güvenebilmesi.

Şehirlerin karakteri meydanlarında okunur. Benim hayalimdeki İzmir'in meydanları artık yalnızca resmî törenlere ev sahipliği yapmıyor. Konserler düzenleniyor, kitap fuarları açılıyor, bilim festivaleri gerçekleştiriliyor. Gençler özgürce tartışıyor, çocukların kahkahaları meydanlara hayat veriyor.

Kemeraltı artık yalnızca geçmişin hatırası değil; yaşayan bir kültür merkezi. Agora Ören Yeri yalnızca turistlerin gezdiği bir arkeolojik alan değil; kentin medeniyet hafızasının canlı bir parçası. Kültürpark yeniden adına yakışır büyük bir kültür merkezi olmuş. İzmir Enternasyonal Fuarı ise yalnızca bir ticaret fuarı değil; Akdeniz'in en önemli fikir, teknoloji ve kültür buluşmalarından biri hâline gelmiş. Çünkü şehirler yalnızca ekonomiyle büyümmez. Kültür olmadan refah eksik kalır. Sanat olmadan estetik gelişmez. Bilim olmadan üretim sürdürülemez. Hukuk olmadan ise bunların hiçbirisi kalıcı olamaz.

İşte benim 2035 İzmir hayalim de tam olarak budur; hukukun üstünlüğünü, üretimi, bilimi, kültürü, sanatı ve çevre bilincini aynı potada buluşturmuş bir şehir.

■ AYŞEN KABAOĞLU

NAK Kargo Yönetim Kurulu
Başkan Yardımcısı**İzmir, potansiyelinin
çok daha üzerinde
bir başarı hikâyesi
yazabilir**

İzmir, benim için geleceğine inandığım, potansiyeline güvendiğim ve her geçen gün daha da gelişmesini görmek istediğim çok özel bir kent.

Nasıl bir İzmir hayal ettiğim sorulduğunda aklıma ilk olarak; yaşam kalitesi yüksek, üretim gücü kuvvetli, dünyayla entegre, gençlerine umut veren bir şehir geliyor. İnsanların sadece yaşamak için değil, yatırım yapmak, üretmek, eğitim almak ve geleceğini kurmak için tercih ettiği bir İzmir'den söz ediyorum.

İzmir'in en büyük avantajı, ekonomik dinamizmi ile Akdenizli yaşam kültürünü aynı potada eritebilmesi. Özgürlükçü yapısı, nitelikli insan kaynağı, güçlü sanayi altyapısı, tarımsal zenginliği, limanları, turizm potansiyeli ve köklü üniversiteleriyle Türkiye'nin en güçlü kentlerinden biri. Doğru stratejilerle İzmir'in yalnızca Türkiye'de değil, küresel ölçekte öne çıkan yıldız şehirlerden biri olacağına yürekten inanıyorum.

Ekonomik açıdan bakıldığında İzmir'in çok daha güçlü bir üretim, ihracat ve lojistik merkezi haline gelmesi

gerektiğini düşünüyorum. Aliğa'dan Kemalpaşa'ya, Torbalı'dan Tire'ye kadar uzanan sanayi kuşağı son derece önemli bir değer yaratıyor. Organize sanayi bölgeleri, serbest bölgeler ve liman altyapısı doğru planlandığında İzmir, Doğu Akdeniz'in en güçlü ticaret merkezlerinden biri olabilir. Liman yatırımlarının tamamlanması, Alsancak Limanı'nın güçlendirilmesi, demiryolu bağlantılarının artırılması ve lojistik merkezlerin geliştirilmesi, kentin rekabet gücünü belirleyecek temel unsurlar olacaktır.

Benim için en önemli başlıklardan biri de gençler. İzmir'in, gençlerin gitmek değil kalmak istediği bir kent olması gerektiğine inanıyorum. Gençlerin iyi eğitim alabildiği, nitelikli iş bulabildiği, girişim kurabildiği ve özgürce kendini ifade edebildiği bir şehir yaratmalıyız. Teknoloji, tasarım, yaratıcı endüstriler, yeşil ekonomi ve girişimcilik alanlarında kurulacak güçlü bir ekosistem, gençlerimizin geleceklerini bu şehirde kurmalarını sağlayacaktır.

Çevre ve yaşam kalitesi açısından ise Körfez'in özel bir yeri var. Bana göre Körfez, İzmir'in aynasıdır. Körfez'in temizlenmesi, deniz ekosisteminin korunması ve kıyı yaşamının güçlendirilmesi, kentin kimliği açısından stratejik öneme sahip.

Bunun yanında su kaynaklarının verimli kullanılması, yenilenebilir enerji yatırımları, atık yönetimi ve iklim değişikliğine uyum politikaları İzmir'in geleceğini şekillendirecek temel alanlardır. Sürdürülebilirlik artık hepimiz için bir zorunluluk.

İzmir'in kültür ve sanat alanındaki gücünün de daha görünür hale gelmesini istiyorum. Uluslararası etkinlikler, binalar, festivaller, gastronomi ve tasarım organizasyonları bu şehrin marka değerini daha da yukarı taşıyacaktır. Kültür ve sanat yalnızca sosyal yaşamı zenginleştirmekle kalmaz; aynı zamanda turizmi, yatırımı ve nitelikli insan kaynağını da doğrudan etkiler.

Benim İzmir için en büyük hayalim; gençlerin ayrılmak istemediği, yatırımcıların güvenle tercih ettiği, sanatın, bilimin ve üretimin iç içe geçtiği örnek bir dünya kenti olmasıdır. Akdeniz'in yaşam kalitesini, Avrupa'nın kurumsal yapısını ve Anadolu'nun üretim gücünü bir araya getiren bir İzmir...

Ortak akıl, kararlılık ve vizyonla hareket ettiğimiz sürece İzmir'in potansiyelinin çok daha üzerinde bir başarı hikâyesi yazacağına gönülden inanıyorum.

■ DR. FATİH MEHMET SANCAK

Dikkan Group A.Ş.
CEO – İcra Kurulu Başkanı

İzmir' in geleceği: Güçlü bir hikaye, güçlü bir marka

Bugün İzmir; sanayisi, ticareti, limanları, tarımı, turizmi, üniversiteleri ve yaşam kalitesiyle Türkiye'nin en önemli şehirlerinden biridir. Ancak bütün bu güçlü yönlerle rağmen İzmir'in dünyaya anlattığı tek ve net bir hikâyesi henüz yeterince güçlü değildir.

İşim gereği dünyanın birçok farklı şehrini ziyaret etme ve inceleme fırsatı buluyorum. Her ziyaretimde dikkatimi çeken ortak bir nokta var: Dünyada öne çıkan şehirlerin tamamının güçlü bir kimliği, net bir hikâyesi ve kendine özgü bir iddiası bulunuyor.

Peki 2035 yılında İzmir nasıl bir şehir olmalıdır?

2035 yılında görmek istediğim İzmir, yalnızca büyüyen değil; kimliği belirlenmiş, marka değeri yükselmiş ve uluslararası ölçekte daha fazla konuşulan bir şehir olmalıdır.

Bana göre İzmir'in en önemli ihtiyacı, sahip olduğu değerleri daha görünür hale getirecek ve şehri uluslararası ölçekte farklılaştıracak güçlü bir vizyon ortaya koymaktır.

Monaco dendiğinde yatçılık ve prestij, Barcelona denildiğinde tasarım, mimari ve şehir kültürü, Silikon Vadisi denildiğinde teknoloji ve girişimcilik akla geliyor. Chicago'da bulunan ve şehrin simgelerinden biri haline gelen "Bean" heykeli, milyonlarca insanın ziyaret ettiği ve fotoğraf çekmek için sıraya girdiği bir çekim noktası oluşturuyor. Bu şehirlerin ortak özelliği yalnızca gelişmiş olmaları değil; dünyaya kendilerini anlatan güçlü bir marka kimliğine sahip olmalarıdır.

Bu dönüşümün temelinde teknoloji ve inovasyonun yer alması gerektiğine inanıyorum.

İzmir; güçlü üniversiteleri, teknoparkları, araştırma merkezleri ve nitelikli insan kaynağıyla Türkiye'nin teknoloji geliştiren şehirlerinden biri olmaya adaydır. Ancak bunun için yalnızca üretim yapan değil, bilgi üreten, patent geliştiren, girişimciliği destekleyen ve dünya çapında yetenekleri kendisine çekebi-len bir ekosistem oluşturulmalıdır.

Nasıl ki Silikon Vadisi yalnızca bir coğrafi bölge değil aynı zamanda bir düşünce ve üretim merkeziyse, İzmir de Akdeniz'in teknoloji ve inovasyon merkezi olma hedefini önüne koymalıdır.

Bunun yanında şehirlerin hafızalarda yer etmesini sağlayan simgesel değerler de büyük önem taşımaktadır.

Dünyanın birçok şehrinde ziyaretçileri kendisine çeken yapılar, sanat eserleri, etkinlikler veya kültürel merkezler bulunmaktadır. İzmir'in de kendi hikâyesini anlatan, dünya çapında bilinen ve şehre değer katan simge projelere ihtiyacı vardır.

İzmir'in sahip olduğu tarih, kültür, deniz, iklim ve yaşam kalitesi düşünüldüğünde bu potansiyelin fazlasıyla mevcut olduğunu görüyoruz. Önemli olan, bu değerleri ortak bir vizyon etrafında birleştirebilmektir.

Aynı zamanda sanayi, teknoloji, turizm ve eğitim alanlarının birbirini desteklediği bir kalkınma modeli oluşturulmalıdır. Üniversiteler, özel sektör, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ortak hedefler etrafında buluşabilmelidir. Çünkü şehirlerin geleceği yalnızca yatırımlarla değil, ortak akılla şekillenir.

2035 yılında hayal ettiğim İzmir; üreten, geliştiren, teknolojiye yön veren, gençlerin yaşamak ve çalışmak istediği, yatırımcıların tercih ettiği, turistlerin merak ettiği ve dünya ölçeğinde daha görünür hale gelmiş bir şehir olacaktır.

İzmir'in potansiyeli çok yüksek. Sahip olduğumuz tüm avantajları doğru bir vizyonla birleştirebilirsek, önümüzdeki on yıl içerisinde yalnızca Türkiye'nin değil, Akdeniz coğrafyasının da en dikkat çekici şehirlerinden biri olabiliriz. Çünkü şehirler de şirketler gibidir. Başarılı olmak için yalnızca güçlü olmak yetmez; farklılaşmak, değer üretmek ve bir iddia ortaya koymak gerekir.

Benim 2035 İzmir hayalim; güçlü bir kimliği, net bir vizyonu ve dünyaya anlatacak büyük bir hikâyesi olan marka şehir İzmir'dir.

■ HAYDAR ATILGAN

Kastaş Sızdırmazlık Teknolojileri A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı

Ürettiği değerle, yetiştirdiği insanla ve sunduğu yaşam kalitesiyle öne çıkan bir şehir

İzmir; üretimi, ihracatı ve girişimci kültürüyle Türkiye'nin lokomotif şehirlerinden biridir. Bir kentin geleceğini doğru okuyabilmek için, onu bugün ayakta tutan değerlerden yola çıkmak gerekir. Ben 2035'in İzmir'ini; en kalabalık şehir olarak değil, ürettiği değerle, yetiştirdiği insanla ve sunduğu yaşam kalitesiyle öne çıkan bir şehir olarak hayal ediyorum. Çünkü sanayide olduğu gibi şehirlerde de başarının asıl ölçüsü büyüklük değil, tercih edilebilirliktir.

Üreten ve katma değer üreten bir İzmir

2035'in İzmir'i, bir "katma değer kenti" olmalıdır. Bugün ülkemizin ihracatında kilogram başına düşen değer, olması gereken yerin hala altındadır. Oysa İzmir; organize sanayi bölgeleri, köklü üretim kültürü ve Ege'nin girişimci ruhuyla bu denklemin değiştirebilecek birkaç şehirden biridir. Önümüzdeki on yılda OSB'ler yalnızca üretim alanları olmaktan çıkmalı; tasarımın, Ar-Ge'nin, ileri malzemenin ve dijital üretimin iç içe geçtiği teknoloji üslerine dönüşmelidir. Benim hayalimdeki İzmir, ihraç ettiği ürünün ağırlığını değil, içine kattığı akıllı konuşan bir İzmir'dir.

Dünyaya bağlanan bir İzmir

Katma değerli üretim, ancak güçlü bir lojistik omurgayla anlam kazanır. 2035'te Ankara-İzmir hızlı tren hattı tamamlanmış; şehri, ülkenin üretim ve karar merkezlerine saatler değil dakikalar mesafesine getirmiş olmalıdır. Aynı şekilde Çandarlı, yalnızca bir konteyner limanı olarak değil, Ege'nin dünyaya açılan ana kapısı olarak hak ettiği ölçeğe ulaştırılmalıdır. İhracatçının en büyük maliyet kalemlerinden biri lojistik; bir sanayici olarak, onu hafifleten bir İzmir'in kendiliğinden daha rekabetçi olacağını çok iyi biliyorum. Şehir içinde ise tamamlanmış

metro ağı, raylı sistemler ve körfez bağlantılarıyla, insanın zamanını trafikte değil üretimde ve yaşamında değerlendirebildiği bir İzmir görmeyi dilerim.

Enerjisini geleceğe göre kuran bir İzmir

Önümüzdeki on yılın en belirleyici başlığı yeşil dönüşüm olacaktır. Avrupa pazarına üretim yapan her sanayici bunu bugünden hissetmektedir; sınırda karbon düzenlemesi artık bir öngörü değil, bir gerçekliktir. Beni umutlandıran şu ki İzmir bu yarışa önde başlıyor. Rüzgar enerjisi ekipmanları alanında İzmir, yalnızca Türkiye'nin değil Avrupa'nın

da önemli bir üretim üssü haline geldi. 2035'te bu liderliğin deniz üstü rüzgar ve yeşil hidrojenle de sürmesini; Çandarlı ve çevresinin temiz enerjinin üretim ve tedarik merkezi olarak tasarlanmasını; enerjisini kendi rüzgarından ve güneşinden üreten bir İzmir'i içtenlikle diliyorum.

İnsanını ve gençlerini tutan bir İzmir

Bir şehrin en değerli unsurlarından biri de yetişmiş insandır. Açıkçası beni en çok düşündüren başlıklardan biri de budur. Bugün önümüzdeki en önemli risklerden biri, iyi yetiştirdiğimiz gençlerin bu şehirden, hatta bu ülkeden ayrılmasıdır. Biz sanayiciler olarak genç yetenekleri yetiştirmek ve onlara bu topraklarda bir gelecek kurmak için emek veriyoruz; ama bu çabanın bir şehrin ortak çabasına dönüşmesi gerekir. Mesleki eğitimin sanayile iç içe geçtiği, üniversite ile fabrikanın aynı masada bulunduğu, beyin göçünü tersine çevirmiş, dünyada yetişen yeteneğini yeniden kendine çağırabilen bir İzmir. Benim en büyük temennilerimden biri de budur.

Dirençli ve sağlıklı bir İzmir

2020'de yaşadığımız deprem, kentlerin afete hazırlığının ertelenemez bir öncelik olduğunu hepimize gösterdi. 2035'in İzmir'i, kentsel dönüşümünü tamamlamış, her yapısı güvenli, afete karşı dirençli bir kent olmalıdır. Körfezini temizlemiş, Akdeniz'in en yaşanabilir kıyı kentlerinden biri olmayı hak etmiş bir İzmir'i yürekten diliyorum. Bu noktada, 2027'de ev sahipliği yapacağımız EXPO'nun "Tek Sağlık" teması bana çok anlamlı geliyor: İnsanın, doğanın ve ekonominin sağlığı birbirinden ayrı düşünülemez. Bir sanayici olarak ben de buna inanıyorum; üretim, doğaya rağmen değil, doğayla birlikte sürdürülebildiğinde kalıcı olur. EXPO 2027'yi bir etkinlik olarak değil, İzmir'e bırakacağımız kalıcı bir miras olarak görmek isterim.

Bütün bunları "temenni" olarak anlatıyorum; ama yıllar önce öğrendiğim bir şey var: Temenni, plana dönüşmediği sürece hayal olarak kalır. 2035'in İzmir'i bugünden kurulacak; yerel yönetimin, merkezi yönetimin, sanayicinin, üniversitenin ve sivil toplumun aynı değer zincirinin birbirinden kopmaması gereken halkaları olduğunu kabul etmesiyle inşa edilecektir.

■ HALİL NADAS

Mali Müşavir / Bağımsız Denetçi
Aktif Danışmanlık Ltd.

Bir şehir hayal etmek

Nasıl bir İzmir'de yaşamak isterdim? Bu soruyu yıllardır kendime soruyorum. Raflar dolusu rapor, strateji belgesi okudum; paneller, atölyelere katıldım çokça konuşmacı dinledim. Ama bir şehri hayal etmek; okuduklarının toplamından fazlası, o şehri yüreğinde hissetmek, sokaklarında yürüdüğünü düşlemek, komşularının yüzüne bakıp gülümsemek demek. Gelgelelim, hayal kurmanın da bir zemini var. O zemin, adalet.

Geçenlerde İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı'nın verdiği rakamları duydum. 2025 yılında İzmir'den tam 951 milyar TL vergi toplanmış. Peki, devletin İzmir'e yaptığı yatırım ne kadar? Sadece 32 milyar TL. İzmir, yatırım bakımından 81 il arasında 77. sırada. Topladığının otuzda birini bile geri alamayan bir şehir.

Ulaşım

Bugün sınırlarımızı yıpratın, ömrümüzü trafikte tüketen o keşmekeşin tamamen bittiğini düşünüyorum. Raylı sistem ağları şehrin en ücra mahallesine kadar uzanmış. Aktarmalar o kadar akıllıca tasarlanmış ki, insanlar özel araçlarına ihtiyaç duymadan evlerine varıyor. Bisiklet yolları şehrin her noktasını birbirine bağlıyor; geniş, güvenli, gölgelikli. Sahil şeridi yürüyen, koşan, pedallayan insanlarla dolu. Ama bunların hiçbirisi kendiliğinden olmadı. Çünkü artık İzmir, ürettiği verginin hakkını alan bir şehir. Yatırım sıralamasında 77. değil, hak ettiği yerde. Denizaltından iki yakayı birbirine bağlayan o tüp geçit raylı sistem hatları, o bisiklet yolları, o akıllı kavşaklar, yeraltı otoparkları işte o adil bütçeyle döşendi.

Gözümü Körfez'e çeviriyorum

Otuz yıl sonra, bugün limanın olduğu yerde kocaman bir marina hayal ediyorum. O koca konteyner yığınlarının, gürültünün, pasın yerini yelkenliler, ahşap iskeleler, ıslık ıslık kafeler almış. Liman elbette çalışıyor ama şehir dışına, planlı bir lojistik merkeze taşınmış. Kör-

fez artık ticaretin değil, yaşamın kalbi. Sabah serinliğinde denize giren insanlar, akşamüstü marınada buluşan dostlar... Hepsi gerçek.

Peki, ya beton?

En hassas olduğum konu. Ben İzmir'in bir gökdelenler kenti olmasını çokta içime sindiremedim galiba. Bugün içimizi sızlatan o çarpık kentleşme, plansız yapılaşma, apartman mezarlıkları tamamen tarihe karışmış. Deprem riski, kimseyi evinden, komşusundan koparmadan, yerinde ve güvenli bir dönüşümle çözülmüş. Her mahallenin, bir yeşil buluşma alanı, parkları, eğlence alanları bir pazar yeri var. Ama bu dönüşüm de öyle lafla olmadı. Kent planlaması ciddi bir bütçe işi. O bütçe de artık İzmir'in hakkı olduğu için geliyor.

Şehir dünyaya açılıyor

Ama köklerini unutmadan. Kemeraltı hanlarında, Agora taşlarında, Levanten köşklarinin gölgesinde hayat capcanlı. İzmir, Akdeniz'in Gerçek bir kültür başkenti olma yolunda. Çünkü belediye artık hizmeti herkese eşit mesafede değil, ihtiyacı olana biraz daha yakın sunuyor. Yokuşlu mahalledeki yaşlı teyzenin pazar filesi kapısına taşıyor, engelli genç konser salonuna kimse'nin yardımına ihtiyaç duymadan giriyor. Kimse doğduğu mahalle yüzünden iyi eğitimden mahrum kalmıyor.

Ve asıl mesele: Bütün o ulaşım hayalleri, kentsel dönüşüm projeleri, ulaşım, çevre yatırımları neyle yapılacak? İşte bu yüzden, benim otuz yıl sonrası İzmir hayalim, önce bu haksızlığın bittiği bir yerden başlıyor.

Ve yönetim...

Benim İzmir'imde şeffaflık bir slogan değil, bir refleks. Mahalle meclisleri, kent konseyleri karar alma süreçlerinin ayrılmaz parçası. Toplanan her kuruşun, harcanan her liranın hesabı soruluyor. "Biz hangi ülkenin şehriyiz" sorusu artık sorulmuyor, çünkü cevap belli: Alın terinin, verginin, emeğin karşılığını alan bir ülkenin şehri burası; kendi ayakları üzerinde duran, onurlu bir şehir.

En can alıcı halka

Bütün bu farklılıkların, "İzmirli" olmanın o kadim ve sıcak örtüsü altında buluşması. Kimsenin "öteki" olmadığı, herkesin sadece "komşu" olduğu bir şehir. Göçmeniyle, yerlisiyle, zenginiyle, yoksulluyla... 30- 40 Yıl öncesi gibi Mahalle fırınındaki o kısıcak ama sıcak teması çoğaltan sokak festivalleri, kuşaklararası dayanışma atölyeleri, ortak kent botanik bahçeleri... Birbirini tanıyan, hassasiyetini bilen insanlar hiçbir ayrıştırmacı rüzgara kapılmıyor.

İşte böyle bir İzmir

Sabah yürüyüşünde deniz kokusunu içine çeken, komşusuna gülümseyen, akşam bisikletiyle dönerken Körfez'deki marinaya uğrayıp soluklanan, mahallesinin parkında oturan, yönetimine güvenen insanların şehri. Ama her şeyden önce, verdiği verginin karşılığını alan, alın terinin sömürülmediği, hak ettiği yatırımı gören bir şehir. Otuz yıl az bir zaman değil; yeter ki önce adalet, sonra hayal diyelim. Çünkü bir şehri değiştirmenin ilk adımı, onu önce zihinde, sonra gönülde, en çok da birlikte ve hakça kurmaktan geçer.

Son söz Mimar Cengiz Bektaş'tan;

"İnsan, insan içinde insan olur. İnsan, nerede insanlarla yaşamın çeşitliliğinde birlikte olabilir? Kentte! İnsanları birbirleriyle buluşturan, söyleştiren kentte... Kent buluşma demektir. Kent paylaşma demektir.

Peki kenti kim yapar? Nasıl kent olur bir yerleşme? İnsanlar yapar kenti. Ona bir şeyler, kendi çağından, insanlaşma yolunda bir şeyler katabilen insanlar yapar... Kendileri... Bu işi başkalarına bıraktı mı, kent onların olur çıkar."

Doğayla barışık daha fazla yeşilin ve mavinin görünür, ulaşılabilir olduğu bir kent bilinci

■ FADIL SIVRI

ESİAD Yüksek İstişare Konseyi Üyesi

5000 yıllık kadim tarihiyle, her anlamda birçok potansiyeli taşıyan İzmir, daha fazla ilgiyi daha fazla projeyi ve yatırımı hak ediyor. Aynı zamanda, ortak akılla hazırlanacak güncel ve kapsamlı bir stratejik plana her zamankinden daha çok ihtiyaç duyuyor.

Günümüz dünyasının teknoloji ve kültür alanındaki gerçekleriyle birlikte, şehirdeki günlük yaşamı doğrudan etkileyecek perspektifi yeniden sorgulayıp, yeni bir vizyonla üzerinde hemfikir olunacak bir tasarıma olan ihtiyacımız her zamankinden daha fazla.

Şehirler, sadece binalar altyapılar ve yollardan ibaret yerleşimler değil artık. Birçok alanda birbirini destekleyen, çok yönlü bir bakış açısı ile insanı önce eğiten, küçük yaşlardan itibaren çağdaş bir kent kültürü kazandıran, daha sonra da yarattığı sosyal ağlar ve kamusal yapı üzerinden bilgi ve fikir üretebilen, ürettiği bilgiyi katma değere çevirebilen, çevresel altyapıyı geliştirirken; bir yandan da daha fazla içerik üretebilen bir İzmir'e ihtiyacımız var. Bilimi, sanatı ve teknolojiyi bir araya getiren, bu alanlarda söz sahibi olacak yetkin insan gücünü yetiştiren bir ekosistemi oluşturmayı hedefleyen sürdürülebilir, yenilikçi, doğayla barışık daha fazla yeşilin ve mavinin görünür ve ulaşılabilir olduğu bir kent bilinci, aynı zamanda daha yüksek standartlarda insanların yetişmesine ve kentte kalabilmesine imkân verecektir. İlgili tüm kurumların, belli bir plan dâhilinde işbirliği yapabildiği ve kucaklaştığı bir İzmir hayalim var.

Bireyin yaratıcılığını ve verimliliğini arttıran, ilham veren, inovasyona temel girdi teşkil eden, her türlü yaratıcılık getiren kaynağa erişimin mümkün ve kolay olduğu kentler daha ön plana çıkmakta. Çeşitli alanlarda inovasyon ve tasarım temelli üretimin sağlanabilmesi için, kültürel üretime ve sosyal gelişime katkı sağlayan projelerin üzerinde daha fazla düşünülmesi gerekiyor. İçerikten, este-

tikten yoksun binalar ve yapılar topluluğu olmak bir çağdaş kent olmaya yetmiyor. İzmir bir liman şehridir. Liman şehirlerinin bir ortak özelliği: çeşitli kültürleri bir araya getiren, üzerinden geçen trafikten ve farklı bakış açılarından fayda sağlayarak daha hoşgörülü ve açık görüşlü olmalarıdır.

İzmir'in öncelikle geçmişine, tarihine ve bu topraklarda üretilmiş olan kadim birikime daha fazla sahip çıkması, bunları görünür, tartışılır ve paylaşılar kılması gerekiyor.

Diğer Akdeniz kentleriyle işbirliği ve iletişimin geliştirilmesi, hem teknoloji geliştirme alanında, hem de tarihi mirasın bilgi ve estetik anlayışın genç kuşaklara aktarılması, sahip olduğumuz değerleri görünür ve sürekli bir paylaşıma koyması için; yeni bir uluslararası ve şehirlerarası aksiyona ihtiyaç duyulduğunu söylemek isterim.

İzmir, Teknoparkların son derece üretken ve örnek seviyede gelişmiş olduğu, iyi yönetildiği bir kent. Fakat bu alanlarda üretilen inovatif girişimler, ne kadar küresel boyuta taşınabiliyor, ne kadar sanayiye ve ihracata katkı sağlıyor? Bunu incelemek bize daha fazla yol gösterecektir.

Tüm bu fikirlerim doğrultusunda: Kısa ve orta vadede, İzmir'e yakıştırdığım, hayal ettiğim başlıkları paylaşmak isterim.

■ Körfezin temizlemesi çalışmalarına hız verilmesi ve mavi sulara kavuşma hayalimizin gerçekleşmesi için daha fazla çaba harcanması. Ayrıca sel sularının kirli sudan ayrılarak, yeniden kullanımının ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde tamamlanması,

■ İzmir'in özellikle Alsancak, Konak, Kemeraltı, Agora gibi kilit bölgelerinin yaşadığı otopark sorunlarının, uygun

noktalara (gerekirse yeraltına) büyük otoparklar inşa edilerek, kent içerisindeki ticari aktivitenin artmasının sağlanması,

* Acilen ikinci çevre yolunun hayata geçirilmesi için gereken adımların atılması. Bayraklı Bölgesi'ndeki yoğun yapılaşma bölgelerini Kent Merkezi'ne bağlayan yolların yetersizliği tüm İzmirli endişelendirmekte, bu konuda yapılması gereken adımların acilen ele alınması ile daha fazla yer altı geçişlerinin ya da çok katlı transit yolların planlanarak hayata geçirilmesi,

■ Kültür ve sanat alanındaki faaliyetlerin artması, Atina, İskenderiye, Hatay ve Gaziantep gibi şehirlerde hayata geçmiş örneklerde olduğu gibi, dünya çapında yeni ve çağdaş bir arkeoloji müzesinin projelendirilmesi,

■ Tasarım, mimari ve plastik sanatlarda, genç kuşaklara ilham verecek, şehrin marka değerini arttıracak bir modern sanat müze ve sergi kompleksinin hayata geçirilmesi,

■ Opera, tiyatro ve konser gibi etkinlikler için dünya standartlarında bir salonun tez zamanda hayata geçirilmesi,

■ Şehrin merkezi bölgelerinde, daha fazla yeşil alanların, botanik bahçelerinin oluşturulması ve günlük hayatın kalitesini doğayla beraber arttıracak büyük yeşilin İzmir'e kazandırılması,

■ Teknoloji ve İnovasyonu destekleyecek Kent Laboratuvarı (City Lab) projelerinin sayısının artması, tüm iş dünyası kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak hayata geçirilmesi,

■ Öncelikle İzmir'in diğer Avrupa ve Akdeniz Metropolitelerindeki marka tanınırlığının artması ve kent koalisyonları konseptiyle işbirliğinin sağlanması ortak etkinliklerin düzenlenmesi,

■ Sanayi bölgelerinin sayısının ve teknolojik niteliğinin artması ve daha geniş parsellerin yatırımcının ilgisine sunulması, bu yeni bölgelerin limanlarla, teknoparklarla hem lojistik, hem de üretim tabanlı işbirliğinin ve iletişiminin artmasının sağlanması,

■ Urla, Seferihisar, Alaçatı, Birgi ve Foça gibi; şehire nefes aldırıcı ilçelerin ve köylerin daha ciddi bir planlamayla tarihi dokunun ve doğal güzelliklerinin korunması, niteliğinin artırılması yoluyla; bu gibi bölgelerde yozlaşmanın sınırlandırılması,

Tüm bunlar; güzel İzmir'imiz, yuvamız için en büyük hayallerim ve en acil ihtiyaçlarımızdır. Sevgi ve Saygılarımla,

Kitap satırlarında ekonomi dünyası

■ Kent Ekonomisi • Bölgesel Kalkınma-Analiz-Politikalar

■ İsmet Kılınçaslan ■ Ninova Yayınları

Kentler; gücün, zenginliğin ve yeniliğin olduğu kadar yoksulluğun ve ümitsizliğin de merkezleridir. Kent ve bölge ekonomisi ulusal kalkınma, toplumsal gelişme açısından çok önemlidir. Kitapta bölgesel gelişme/kalkınma kuramları; sektörlerin tarihsel gelişimi, kentleşme süreci ve toplumsal, teknolojik evrimlerle ilişkili olarak incelenmekte; az gelişmişlik olgusu, farklılaşan ekonomik yapılar ve kentsel formlarla birlikte ele alınmaktadır. İkinci baskıda dışsalılıklar ve küme yerleş-

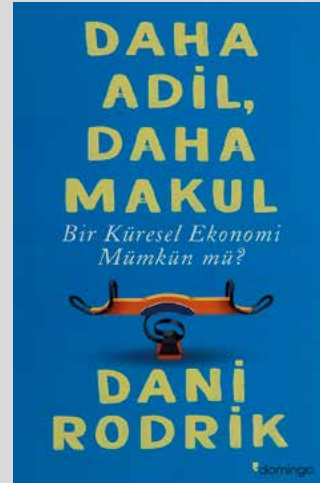
meler konuları genişletilmiş, güncel ekonomik coğrafya yaklaşımlarına yer verilmiştir. Türkiye'ye özgü analizler ve kentsel, bölgesel gelişme politikaları yeni bölümde incelenmiştir. Yayın öncelikle kent planlama ve iktisat lisans eğitimine yönelik olmasına karşın, içerdiği konular ve örnekler itibarıyla kamu yöneticilerine ve araştırmacı kişi ve kuruluşlara kaynak sağlayıcıdır. Kitap metni, açıklayıcı şemalar, grafikler gibi okumayı kolaylaştırıcı çok sayıda görselle desteklenmiştir.

■ Mustafa Kemal Döneminde Ekonomi • Büyük Devletler ve Türkiye
■ Prof. Dr. Bilsay Kuruç
■ Editör: Kansu Şarman
■ T.İş Bankası Yayınları

Yeni Türkiye'deki Cumhuriyetçi projenin o dönemin uluslararası tablosu önünde taşıdığı bazı özellikleri dikkat çekicidir. Cumhuriyet bir orta sınıf rejimidir. Kurucu orta sınıf, rejime önce (1920'lerde) siyasal içeriği ile, sonra (1930'larda) ekonomik inşaa ile damga vurmuştur. Prof. Dr. Bilsay Kuruç, Mustafa Kemal

Döneminde Ekonomi, Büyük Devletler ve Türkiye adlı eserinde, 19. yüzyıldan devralınan iktisadi tablodan başlayarak İkinci Dünya Savaşı'na kadar geçen dönemde dünya siyasetinde söz sahibi büyük devletlerin durumunu ve Türkiye'de Cumhuriyet'in doğup büyüdüğü yıllarda ülke ekonomisinin seyrini, yeni devletin sanayileşme ve bağımsızlık arzusuyla ülkedeki yeniyetme kapitalizmin ibretlik çekişmelerini anlatıyor. Her biri deneme niteliğinde iç içe geçmiş bu "iktisat öyküleri"nde, dönemin siyasi aktörleri ile tarihin akışını değiştiren kararlara dair anekdotlar da yer alıyor. Kitabını hazırlarken takip ettiği yol haritasını "Tarihin malzemesini değerlendirmek fakat iktisatçı yaklaşımı içinde kalabilmek için püf noktasıdır" sözleriyle açıklayan Kuruç, 1920'li ve 1930'lu yılların iktisat dünyasını aydınlatırken, özellikle kapitalizmin bugününe ve yarınına ışık tutuyor.

■ Daha Adil, Daha Makul
■ Dani Rodrik
■ Çev. A.Emre Pilgir, Mahmut Tekçe
■ Domingo Yayınları

Ulus devlet anlayışı, yakın zamana kadar küreselleşme dalgasının altında kalıp tüm etkisini yitirmeye mahkum görünüyordu. Şimdi ise tüm dünyadan yükselen popülizm rüzgarını arkasına alarak geri döndü. Dünyanın önde gelen iktisatçılarından Dani Rodrik, denetlenmeyen bir küreselleşmenin ekonomik ve

siyasi riskleri konusunda uzun yıllardır uyarılarda bulunuyordu. Başta Trump'ın politikaları ve Brexit olmak üzere yakın dönemde dünyayı saran popülist dalga, bu uyarıların haklılığını kanıtlar nitelikte. Şimdi Rodrik, hem iktisat biliminin temel ilkelelerini göz ardı ederek sorgusuz sualsiz bir şekilde küreselleşmenin bayraktarlığını yapan meslektaşlarını eleştiriyor hem de teknokratik elitlerin "hiperküreselleşme" konusundaki saplantılarının neden ulus devletlerin ekonomik refah, finansal istikrar ve eşitlik gibi meşru hedeflere ulaşmalarını zorlaştırdığını gösteriyor.

Dani Rodrik, sınırların kapatılması ya da Trump tarzı bir korumacılık yerine, ulusal ve küresel yönetim arasında nasıl ihtiyatlı bir denge kurulabileceğine ve sonuç olarak nasıl daha adil, daha makul bir küresel ekonomiye ulaşabileceğimize dair uygulanabilir bir yol haritası çiziyor.

Körfezin en güzel süsü yarışan tekneler olmalı

■ İ. HAKKI KESİRLİ

Bir körfezin kıyılarına kurulmuş kentin insanlarının deniz tutkunu olduğunu, zaman buldukça kıylara koşup denizle buluştuğunu düşünürüm her zaman... Gelgelelim İzmir için durum böyle değil. İzmirli-lerin kıyılarda dolaşmayı sevdiği söylenebilir ama giderek denizden uzaklaştıkları da bir gerçek.

Eski fotoğraflarda körfezde sandalla dolaşan aileler görüyoruz. Karşıyaka ve Bayraklı sahillerinde küçük barınaklarda bir sürü kayak, Güzelyalı kıyılarında bulunan evlerin özel kayıkhaneleri var. İnciraltı her zaman balıkçıların mekanı... Ahşap kayıklarda küçük yelken direkleri var. Limana yanaşmayan büyük gemilerden yolcu ve malların kayıklarla kıyıya taşındığı hep anlatılır. Diyeceğim o ki; eskiden İzmirli-lerin denizle daha barışık bir yaşamı vardı.

İzmir körfezinde böyle bir yarış manzarası görsek ne kadar keyifli olur.

Yeniden denizle barışmak için yelken sporu teşvik edilmeli

Rahmetli Piriştina ile küçük bir hayalimiz vardı. İzmirli işinsanlarından da destek alarak Konak Pier'in iç liman tarafına 10 yelkenli tekne bağlayacaktık. Tekneler ortak kullanıma açık olacak şekilde bir şirket tarafından yönetilecekti. Belediyenin de destekleri ile her teknenin bakım ve idaresinden sorumlu personeli olacak, günün belirli saatlerinde çok düşük ücretler ile halka açık körfez gezileri, yelken eğitimleri düzenlenecekti.

Bu küçük hayalin gerisinde iç limanın marina olarak düzenlenmesi yatıyordu. İzmir'in merkezinde büyük gezi tekneleri yerine küçük ve yelken sporu yapılabilecek teknelerin barınacağı bir marinanın körfezi şenlendireceğini düşünüyorduk. Göztepe, Bosanlı ve Bayraklı vapur iskelelerine bağlı olarak küçük cep marinalarının bir ihtiyacı olduğu da ortadaydı. Ancak, sevgili Piriştina'nın ömrü bu düşünceleri gerçekleştirmeye yetmedi.

Kentte deniz sevgisini yükseltmek kabul edelim ki kolay bir iş değil. Ben yelken sporcusu sayısının yükselmesinin büyük katkı yapacağına inanıyorum. Şimdi gelin biz yelken sporuna ilişkin bilgilerle devam edelim.

Küçük yelkenli, büyük keyif...

Çocuklar 7 yaşında optimist tekneleri ile yelken sporuna başlayabiliyor. Eski günlerde Göztepe ve Karşıyaka'da optimist yapan çocukların tekneleri hoş görüntüler oluştururdu. Gençlerin Laser ya da finn sınıfı tekneler ile yaptıkları yarışları kıydan izlerdik. Körfezdeki kirlenme ile birlikte yelken sporu ile ilgili faaliyetler ve eğitimler Urla, Çeşme, Karaburun, Foça gibi ilçelere kaydı. Yelken sporu, öncelikle doğayla iç içe, özgürlük ve keşiflerle dolu bir macera sunar. Rüzgarla denizde yol almak ve deniz yaşamının tadını çıkarmak unutulmaz bir deneyim olabilir.

*Gençlerin laser tekneleri
yanı sıra her yaştan insan
küçük teknelerle yelken
sporunu yapabilir.*

Neler yapabiliriz?

Öncelikle "Biz denizci kentiyiz" diyebiliriz. Bizim için elele vermemiz gerekiyor. Kamu kurumları yanı sıra özel kuruluşların da katılacağı bir "İzmir Yelken Platformu" oluşturulması ve bu platformun çizeceği planlı bir yol izlenmeli.

Halen faaliyette bulunan yelken kulüpleri ve eğitim kuruluşlarının sorunları ve ihtiyaçları konularında çözümler üretilmeli.

İzmirli şirketlerin yelken sporuna sponsor olmaları için çalışma yapan bir "Sponsorluk Komitesi" de oluşturulmalı.

Kentlilerin konuya odaklanması için körfezde sıklıkla yarışlar düzenlenmeli. Her hafta sonu yarış düzenlenmesi ne kadar zor olabilir. Her yarışa sponsor olacak 52 kuruluş bulunamaz mı bu kentte? Tabii ki bulunur...

Deniz sevgisinin yükselmesi için "Körfez temizliği"nin gerçekleşmesi gerektiğini hepimiz biliyoruz. Ancak öncelikle kirlenmenin önlenmesi için de katkı koymalıyız. Gediz ve diğerlerinden gelen kirliliğin önlenmesi için Belediye çalışıyor. Kentliler olarak bizlerin de gönüllü gruplar oluşturarak "Temiz Körfez" etkinliklerini ısrarla sürdürmeliyiz.

"Haydi çocuklar, yelkene" diyerek yola çıkalım da gersi rüzgarla gelsin!

Olimpik Yelken Sınıfları

- **Soling:** 8,2 m. 3 erkek/3 kadın veya karışık
- **Star:** 6,92 m. 2 erkek/2 kadın veya karışık
- **Tornado:** 6,09 m. 2 erkek/2 kadın veya karışık
- **49er:** 8,2 m. 2 erkek/2 kadın veya karışık
- **Finn:** 4,5 m. 1 erkek
- **Laser:** 4,23 m. 1 erkek/1kadın
- **Mistral:** 3,7 m. 1 erkek veya 1 kadın
- **Europe:** 3,35 m. 1 kadın
- **470:** 4,7 m. 2 erkek veya 2 kadın

*Vapur iskelelerinin
yanlarında portatif cep
marinaları yapılabilir*

Kadın güzelliğinin
temsillerini altüst eden
feminist ressam

Jenny Saville

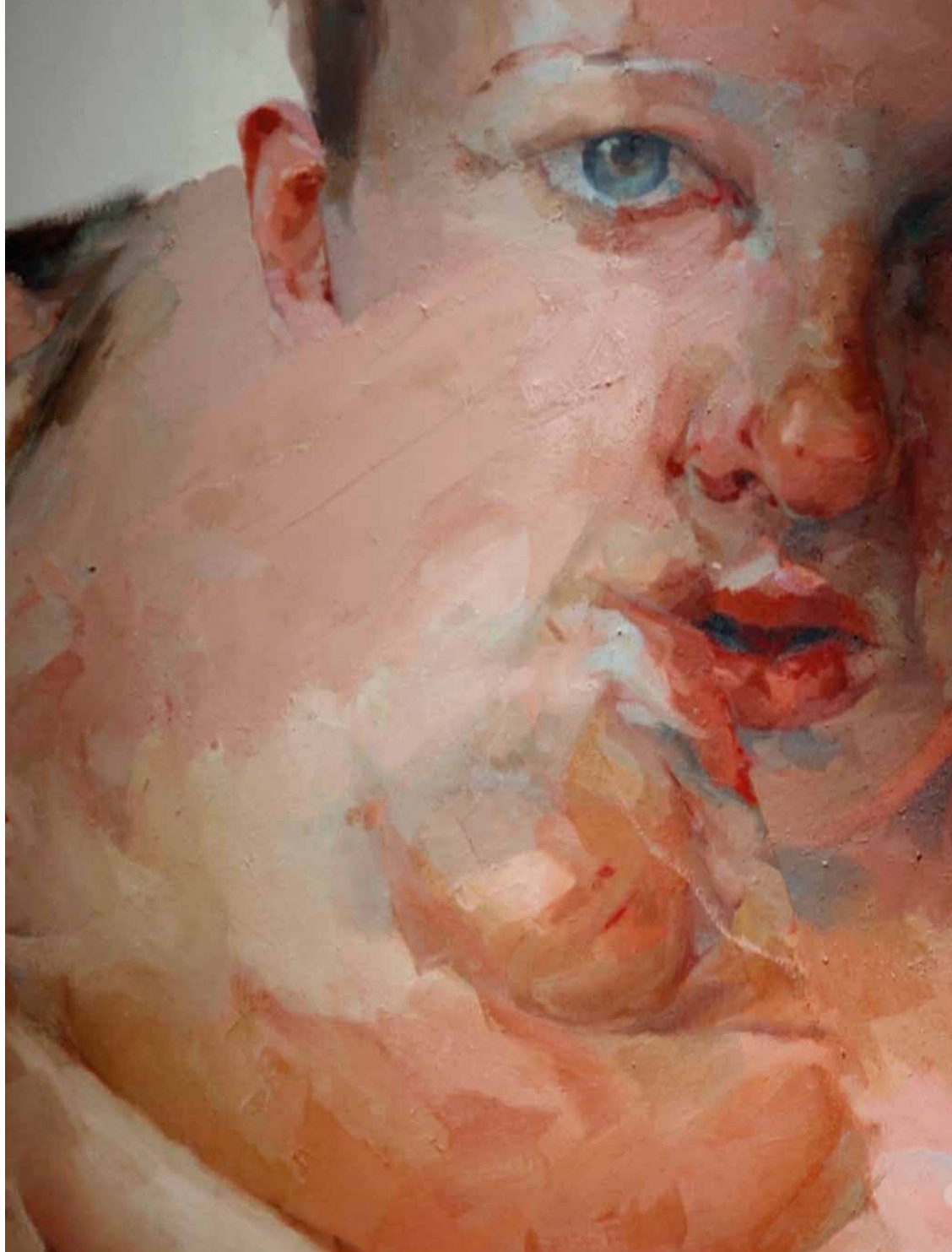

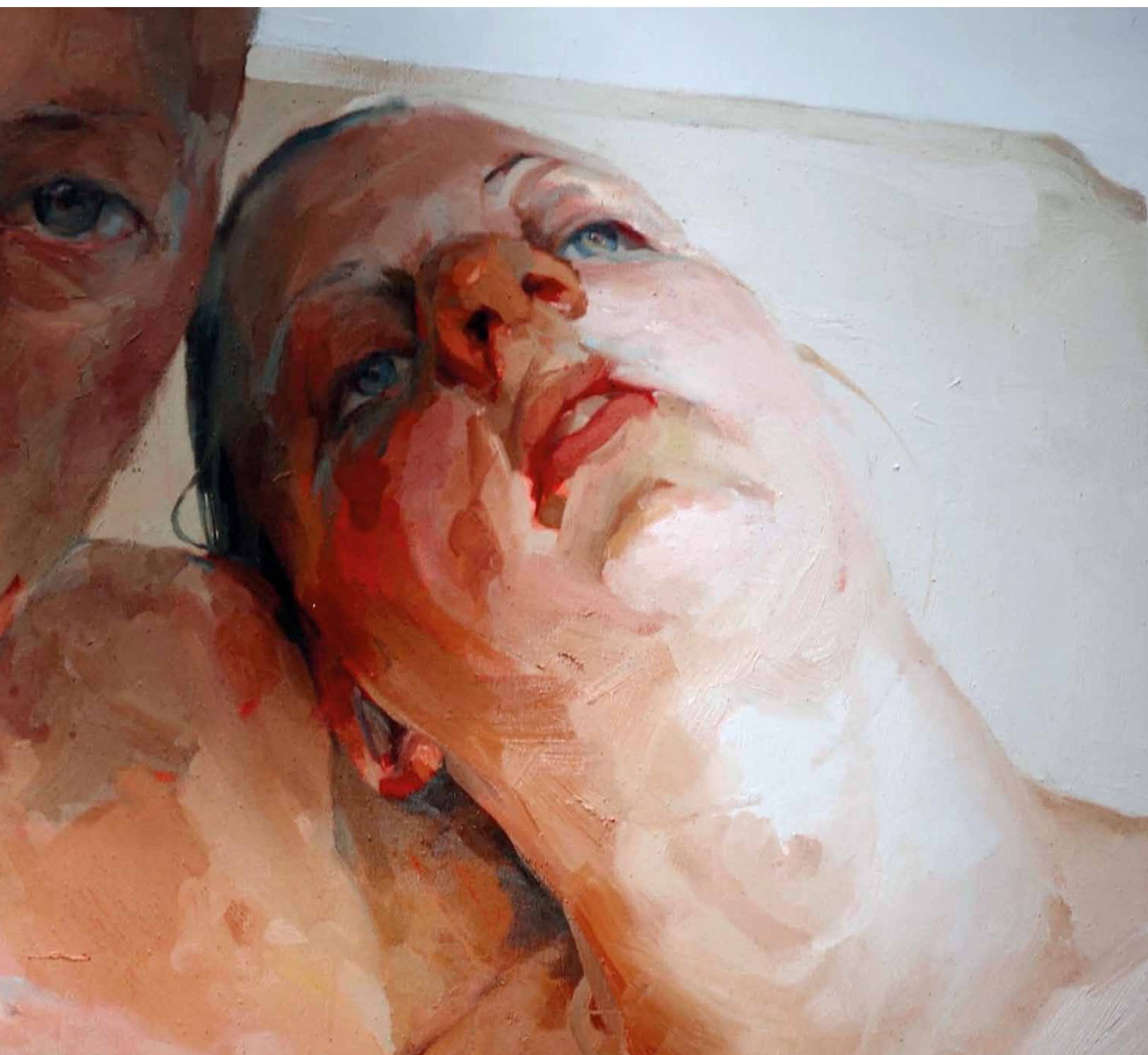
■ RAŞEL RAKELLA ASAL

Tarih boyunca sanat dünyası erkeklerin egemenliği altında kalmış ve genellikle kadın sanatçılar ikinci sınıf olarak kabul edilmiştir. Sanat tarihçileri toplumsal cinsiyet eleştirisini tüm sanatsal uygulamalarda sorgulamışlardır. Bu sorgulama, sanatsal temsilde kadına ve erkeklere hangi rollerin verildiği, sanatçıların cinsiyet ve kimliğe ilişkin eleştirel bakış açılarını nasıl geliştirdiklerini içerir.

Bugünün dünyasında kadınlar sanat çevresinde eşit bir biçimde temsil için mücadeleye devam ediyor. Feminist sanat, bu çalışmalar doğrultusunda büyük bir öneme sahip. Feminist sanatçılar, kadın bedenini güçlendirmeyi ve yüceltmeyi amaçlarken sanatta cinsiyet, güç ve temsil hakkında önemli soruları gündeme getiriyorlar.

Çağdaş sanatın en etkileyici figüratif ressamlarından biri olan Jenny Saville'in eserleri, kadın güzelliğinin yerleşik temsillerini altüst eden beden algısı üzerine yapılan çalışmalardır. Saville, insan bedenini idealize eden Yunan heykeltıraşların aksine bedeni tüm doğallığı, ağırlığı ve kırılganlığıyla eserlerine taşır.

Gerek sinema sektöründe gerek reklamlarda kadın bedeni ince, narin, alımlı görünen seks objesi olarak gösterilmiştir. Kadınlar, televizyon, reklam, dergiler aracılığı ile gerçekçi olmayan kadın imgelerine maruz bırakılmaktadır. Bu da onları bedenleri ve değerleri üzerine düşünmeye zorlar. Kilolu kadınlar kendilerini kusurlu olarak algılar, görünüşleri ve nasıl görünmeleri gerektiği konusunda endişelenir ve toplumun ısrarla onlara dayattığı standartlara bağlı kalmaya çalışırken estetik ameliyatlar gibi türlü çarelere başvurmak durumunda kalırlar. Düzensiz beslenme, zararlı diyetler ve estetik ameliyatların benimsendiği, beden algısındaki obsesif davranışlar nedeniyle yaşanan travmaların kanıksandığı günümüzde Saville'in eserleri bedene dayalı baskı sistemlerini gözler önüne serer.

Sanata ve insan bedenini ele alış şekliyle dikkat çeken 1970 doğumlu İngiliz ressam Jenny Saville, Glasgow School of Art'ta eğitim aldıktan sonra sanat dünyasında hızla dikkat çekti. 1990'larda sanat sahnesini sarsan Young British Artists (YBA) grubunun önemli temsilcilerinden biri olan Saville, henüz kariyerinin başında ürettiği dev boyutlu çıplak figür resimleri ile sanat dünyasında güçlü bir yer edindi.

1992'de açtığı sergide İngiltere'nin önde gelen sanat koleksiyoncusu Charles Saatchi, sanatçının tüm çalışmalarını satın alır. Çalışmalarına hayranlık besleyen Saatchi, Saville'ye bir anlaşma teklif ederek tüm yeni çalışmalarını kendi galerisinde sergileyeceğini söyler. Saville'in yükselişi ve adını duyurması Saatchi'nin bu teklifiyle zirve yapar.

2018 yılında Saville'in bir eseri rekor fiyata satıldı. Bu durum, figüratif resmin günümüzde hâlâ ne kadar güçlü bir ifade biçimi olduğunu gösterdi. Saville'in sanatını farklı kılan şey, "kusursuzluk" fikrini reddetmesiydi. Onun tuvallerinde beden, güzellik sembolü olarak algılanmaz, izleyiciyi rahatsız edici bir şekilde gerçek haliyle karşımıza çıkar. İşte bu yüzden sarsıcıdır ve sarsıcı olduğu kadar da etkileyicidir. Bedeni ele alışı serttir ve çağdaş bir yüzleşme içerir. Özellikle Propped (1992) adlı eseri, kadın bedenine yönelik toplumsal bakışı sorgulayan güçlü bir manifesto gibidir.

Bu tabloda Saville çıplak vücudunu fallik bir taburenin üstünde tasvir eder. Elleri uyluklarını zorla kavrar ve kolları göğüslerini birbirine bastırır. İdealleştirilmiş bir kadın formunu tasvir eden resimlerin aksine Saville'in otoportresi; et, yağ ve kasın yüceltilmemiş bir görüntüsüdür. Dev boyutlu resmedilen kadında, cildin dokusunu ve figürün ağırlığını vurgulamak için güçlü pigmentler ve ağır fırça darbeleri ile lekeler de büyütülmüştür. Vücudun kusurlarını kucaklayan bu tabloya izleyici ancak başını yukarı kaldırdığına bakabilir. Bu yerleştirme şekliyle tablo izleyici üzerinde hakimiyet kurmuş olur.

Propped tablosunda kadın figürü idealize edilmemiştir. Kadın çıplaklığı erotik bir gösteriye dönüşmez. Figür doğrudan izleyiciye bakarak pasif bir nesne olmayı reddeder. Bu nedenle birçok feminist eleştirmen, resmi erkek bakışına karşı direnç olarak yorumlamıştır.

Batı resim tarihinde kadın bedeni çoğunlukla ince, kusursuz, yumuşak ve çekici olarak resmedilmiştir. Saville ise deri kıvrımlarını, ağırlığı, etin hacmini, basıncı, fiziksel gerçekliği gizlemez. Bu nedenle eser, kadın bedenini tüketilecek bir görüntü olmaktan çıkarıp yaşayan, maddi bir varlık olarak sunar.

Bu sayede Saville, toplumun kadın şişmanlığı ve cinselliği konusundaki rahatsızlığına meydan okur ve kadın öznesinin yalnızca kısıtlayıcı güzellik standartlarına uyması değil, aynı zamanda itaatkâr olması gerektiği fikrini de kırmış olur. Propped tablosu kadın güzelliğinin temsillerini altüst etmesiyle batı sanat tarihinde önemli bir yere yerleşmiştir.

Gerek sinema sektöründe gerek reklamlarda kadın bedeni ince, narin, alımlı bir seks objesi olarak gösterilmiştir. Kadınlar, televizyon, reklam, dergiler aracılığı ile gerçekçi olmayan kadın imgelerine maruz bırakılmaktadır. Bu da onları bedenleri ve değerleri üzerine düşünmeye zorlar. Kilolu kadınlar kendilerini kusurlu olarak algılar, görünüşleri ve nasıl görünmeleri gerektiği konusunda endişelenir ve toplumun ısrarla onlara dayattığı standartlara bağlı kalmaya çalışırken estetik ameliyatlar gibi türlü çarelere başvurmak duru-

munda kalırlar. Düzensiz beslenme, zararlı diyetler ve estetik ameliyatlara benimsendiği, beden algısındaki obsesif davranışlar nedeniyle yaşanan travmaların kanıksandığı günümüzde Saville'in eserleri bedene dayalı baskı sistemlerini gözler önüne serer. Çağdaş yaşamın ve cerrahi müdahalelerin sarsıcı travmalarını görünür kılmak peşindedir. İşte Saville tam burada karşı duruş sergilerken, kadın bedenini tüm kusurlarıyla tuvaline yansıtır.

Jenny Saville, hem feminist filozof Luce Irigaray'ın kadını bağımsız bir varlık olarak değil, erkeğin eksik bir versiyonu, kendi arzu nesnesi veya kendi kimliğini kanıtlamak için kullandığı bir ayna olarak yorumlayan düşüncesinden hareket eder hem de feminist film kuram-

cısı Laura Mulvey'nin geliştirdiği "erkek bakışı" kavramından hareketle, kadın bedeninin sanat ve medyada çoğunlukla erkek izleyici için estetik bir nesneye dönüştürüldüğünü ileri sürer. Ona göre erkek bakışı, kadının özgün varlığını yok sayarak onu tek tip bir erkek egemen sistemine hapsedmiştir. Aynı zamanda feminist filozof Simone de Beauvoir'ın kadının tarih boyunca "öteki" olarak kurulduğu düşüncesini takip eder. Saville'in figürü başkasının arzusu için poz veren bir beden değildir; kendi ağırlığını taşıyan, mekân kaplayan, izleyiciyle yüzleşen bir öznedir.

Çalışmalarındaki kadınlar en görülmek istenilmeyen halleriyle savunmasız bir şekilde yer alır. Erkek beğenisi kadına "kusursuz ol ya da kusurlarını gizle-

Saville'nin en önemli konusu insan bedeni ve ettir. İnsan boyutunu geçen büyüklükteki tablolarında tasvir ettiği bedeni yaralar, kıllar ve et katmanlarıyla kaplar. Deriyi sıkışık, kıvrılmış, gerilmiş, kızarmış olarak verir. Bu ayrıntılar özellikle bedeni görünür kılar. Amacı ideal güzelliği değil, bedenin gerçekliğini resmetmektir. Bu noktada Walter Benjamin'in "tarih meleği" kuramı ile örtüşür. Benjamin tarihi kusursuz bir ilerleme olarak görmez. Tarihi yıkıntılarda, bedenlerdeki yara izlerinde, sakatlanmış bedenlerde, kesik kol ve bacaklarda, kör edilmiş gözlerde görür.

ki değer gör" algısı, toplumun tamamına yerleşmiştir. Resimlerinde tüm bu algıyı yerle bir etmektedir. Onun kadına dayatılan 'güzel olmalısın' kavramı ile sorunu vardır. Kadını süs eşyası konumunda görmek onu rahatsız etmektedir. Toplumda kilolu, iri bedenli kadınlar varken bu sektörler bu tip kadınları görmezden gelmiştir. Eril iktidarın bu tutumuna sanatıyla karşı gelir. Eserleri kadın bedenindeki güzellik algısının erkeğin fantezilerine göre algılayan eril bakışa bir protestodur. Bu görüşünü şu sözlerle ifade etmiştir: "İnsanın beden algısı o kadar keskin ve bilgilidir ki, bir bedene dair en ufak bir ipucu onu tanımayı tetikleyebilir."

Saville'in yapıtları, toplumsal ve cinsiyet eleştirisi açısından, erkek bakışını alt üst etmiş, sanat tarihinde kadının nesneleştirilmesine karşı ortaya koyduğu eleştirel yaklaşım nedeniyle eserleri değer kazanmıştır. Ayrıca eserleri aracılığıyla bir yaranın, ameliyat izinin, sivilcenin, rastgele damarların, bir etin katmanının dahi bir anlamda güzelleşebileceğini göstermiştir. Devasa boyutlarda kadınları sivilceleriyle, vücutlarından taşan

beyaz etlerinin ağırlığıyla resmeder. Kadın modelleriyle birlikte transseksüel modelleri de dikkat çekicidir. Ve yine sanatının aracılığıyla toplumun görmediği transseksüel bireylerin gerçekliğine değinmekten çekinmez.

Saville'nin en önemli konusu insan bedeni ve ettir. İnsan boyutunu geçen büyüklükteki tablolarında tasvir ettiği bedeni yaralar, kıllar ve et katmanlarıyla kaplar. Deriyi sıkışık, kıvrılmış, gerilmiş, kızarmış olarak verir. Bu ayrıntılar özellikle bedeni görünür kılar. Amacı ideal güzelliği değil, bedenin gerçekliğini resmetmektir. Bu noktada Walter Benjamin'in "tarih meleği" kuramı ile örtüşür. Benjamin tarihi kusursuz bir ilerleme olarak görmez. Tarihi yıkıntılarda, bedenlerdeki yara izlerinde, sakatlanmış bedenlerde, kesik kol ve bacaklarda, kör edilmiş gözlerde görür. Saville'nin modelleri de yaşanmışlığın izlerini taşır. Benjamin'in "tarih meleği" nasıl geçmişin enkazına bakıyorsa, Saville'nin figürleri de bize kültürel normların bedende bıraktığı izleri gösterir. Beden burada yalnızca biyolojik değil; tarihsel, toplumsal ve politik bir kayıt alanına dönüşür.

Saville fırçasında boya katmanları ete dönüşür. Bu noktada felsefeci Maurice Merleau-Ponty'nin dediği gibi beden yalnızca görülen değildir. Beden dünyayı algılayan canlı bir organdır. Çağdaş yaşamın ve cerrahi müdahalelerin sarı travmalarını görünür kılmak peşindedir.

Saville'nin resmi de tam bunu yapar. Pembe, mor, mavi, yeşilimsi renkler damarların değişimini gösteren, bedenin canlı oluşuna ve değişmekte olduğuna dair bir algı yaratır. Bu yüzden figür neredeyse nefes alıyormuş gibi görünür. Propped eserinin en güçlü yanı, izleyiciyi yalnızca bir kadın bedenine baktırmaması, bakmanın kendisini sorgulatmasıdır. Kadın çıplaklığının geleneksel sanatsal temsiline meydan okuyarak, aşırı erkek egemen bir sanat dünyasında sesini duyurur. Resim şu soruları peş peşe açar: Güzel olan nedir? Normal beden diye bir şey var mıdır? Bir bedene kim bakar? Bedeni kim tanımlar? Tarih bedende nasıl iz bırakır? Görmek ile yargılamak arasındaki ilişki nedir? Bu yüzden Propped, tek bir kuramın içine sığmaz. Feminist teori, fenomenoloji, psikanaliz, beden politikaları, Benjamin'in tarih felsefesi, Maurice Merleau-Ponty'nin beden felsefesi bu eserde birbirine temas eder.

Sanatçı bu yöndeki çalışmalarını yaparken insan bedeninin görünümüne dair derin incelemeler yapmış, incelediği sanat yapıtlarının yanı sıra Amerika'da okuduğu dönem doktorların yaptığı cerrahi operasyonları canlı izleme fırsatı yakalamıştır. Amerika'da uzun süre cerrahi operasyonları gözlemlemesinin yanı sıra vücut anatomisi, vücut kasları konusu üzerine Michelangelo'yu da incelediğini ve çalışmalarını tıbbi kitaplar, dergiler, filmler gibi günlük yaşamda karşımıza çıkan her olaydan faydalandığını, resim tekniği açısından Rembrandt ve Valezquez'u referans aldığını söylemiştir.

Resimlerinin çoğunda yağlıboya tekniği kullanmasının yanı sıra grafiti, sulu boya, fotoğraf ve pleksiglas üzerine monte edilmiş baskı teknikleri de görülür. Kısaca sanatçı çevresinde gördüğü veya etkilendiği her şeyi sanatına kendi üslubuyla yansıtabilmiştir.

Figürleri çoğunlukla amorf, şekilsiz, biçimsiz bedenlerdir. Beden ve kim-

lik arasındaki ilişkiyi vurgulayarak, fiziksel görünümün bireylerin toplumda nasıl algılandıklarını ve onlara nasıl davranıldığını gözler önüne sermek ister. Boyayı insan eti rengi haline getirip bir tür macuna benzeterek bol ve kütsel kullanır. Terli eti daha dolgun resmedebilmek için boyaya bol yağ katar. Bu yöntemle çalışmaları gerçekçiliğe yaklaşır. Bedenleri genellikle çeşitli soyunma hallerinde ham ve filtresiz tasvir eder.

Saville'in çalışmalarındaki ana temalardan biri, fiziksel savunmasızlık fikridir. Resimlerinde sık sık yara bere içinde olan kadınlar vardır. Bedenleri çıplak ve savunmasızdır. Kadınları bu şekilde resmederek vücutlarının nasıl görünmesi ve davranması gerektiğine dair kültürel ve sosyal beklentilere direnen kadınların dayanıklılığını ve gücünü göstermeyi amaçlar. "İğrenç büyük kadınları resmetmiyorum. Büyük ve iğrenç olduklarına inandırılan kadınları resmediyorum" sözleriyle iğrenmenin sadece içgüdüsel bir tepki değil, kültürel olarak inşa edilmiş bir tepki olduğunu vurgular. 2011 yılından sonra anne olduktan sonra annelik temasını, çoğu zaman kendini, kendi bedenini betimleyerek ortaya koymuş, "anne veya sanatçı olmak" gibi ifade edilen toplumun annelik durumuna olan bakışı değiştirmeye amaçlamıştır.

Saville'in çalışmaları, genel geçer güzellik kavramına meydan okuduğu için toplumsal cinsiyet eleştirisi bağlamında önemlidir. Basmakalıp güzellik normlarından sapan bedenler sunarak, kadınların maruz kaldığı keyfi ve baskıcı standartları teşhir eder. Eserleri çağdaş sanatta kadın imajına benzersiz ve güçlendirici bir bakış açısı sunar. "Benim kadınlarım kendi bireyselliklerinde güzeldir" der.

Kaynakça

- Cansu Çelebi Erol. *Şiddet Temalı Kadın İmgesinin Çağdaş Sanata Yansımaları*. *İdil Dergisi*. 5(19). s.193-214, 2016
- Ece Cebeci, Hamdi Gökova / *Toplumsal ve Cinsiyet Eleştirisi Bağlamında Jenny Saville Resimlerinde Kadın İmgesi, Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2024, sayı 34;(45-61)
- D. Ezgi, Jenny Saville ve *Dışlanan Bedenler* (2018), web, <http://www.kargamecmua.org/dergi/sayi/126/4585#>
- <https://partmozika.com/2026/05/07/jenny-saville-kimdir-beden-algisini-yikan-carpici-eserleri-ve-sanat-anlayisi/>
- <https://www.soylentidergi.com/jenny-saville-bedensel-normlara-meydan-okumak/>

MICHEL PORTAL

*Fransız
klarnetçi ve
caz öncüsü
Michel Portal
90 yaşında
hayatını
kaybetti.
Portal,
1960'lar ve
2015 yılları
arasında
Fransız
serbest caz
hareketini
geliştirmesi ve
film müzikleri
yazmasıyla
tanınıyordu.*

Fransa'nın Bayonne şehrinde 1935 yılında doğan Michel Portal, 8 yaşında klarnet çalmaya başladı. Günümüzde modern Avrupa cazının öncülerinden ve Fransız modern caz sahnesinin en önemli figürü olarak kabul edilmektedir.

Klasik eğitimden geçen ve Paris konservatuarında klarnet öğrenimi gören Portal, aynı zamanda Pierre Dervaux ile orkestra yönetimi üzerine de çalışmıştır. Sanatçıya şöhreti getiren çeşitli modern ve çağdaş bestecilerle birlikte yaptığı çalışmalardır..

Pierre Boulez, Luciano Berio ve Karlheinz Stockhausen gibi bestecilerle çağdaş eserlerinde iş birliği yaparak solist olarak ün kazanmıştır.

Pierre Boulez'nin Domain Müzik Orkestrası ile sergilediği performans kariyerinin zirvelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Ancak Portal halk müziği ve cazla da ciddi şekilde ilgilenmiş ve 1960'ların sonunda François Tusques, Bernard Vitet ve Sunny Murray ile birlikte Fransa'da free jazz hareketini başlatmıştır. Daha sonra

Leon Francioli, Bernard Vitet, Pierre Favre, Michel Portal, Beb Guerin'den oluşan "Michel Portal Unit" topluluğu 1972 yılında bir konser sırasında

kolektif emprovizasyonu, sonik keşifleri ve anında besteciliği desteklemek amacıyla Vinko Globokar, Carlos Roque Alsina ve Jean-Pierre Drouet'yle birlikte New Phonic Art adlı grubu kurmuş; 1970 yılındaysa İngiliz saksofoncu / besteci John Surman'la oldukça verimli bir birlikteliğe imza atmıştır. Sanatçının bir sonraki yıl kurduğu uzun ömürlü Michel Portal Unit'in amacı Avrupalı ve Amerikalı müzisyenleri serbest emprovizasyon yapılan bir ortamda bir araya getirmektir.

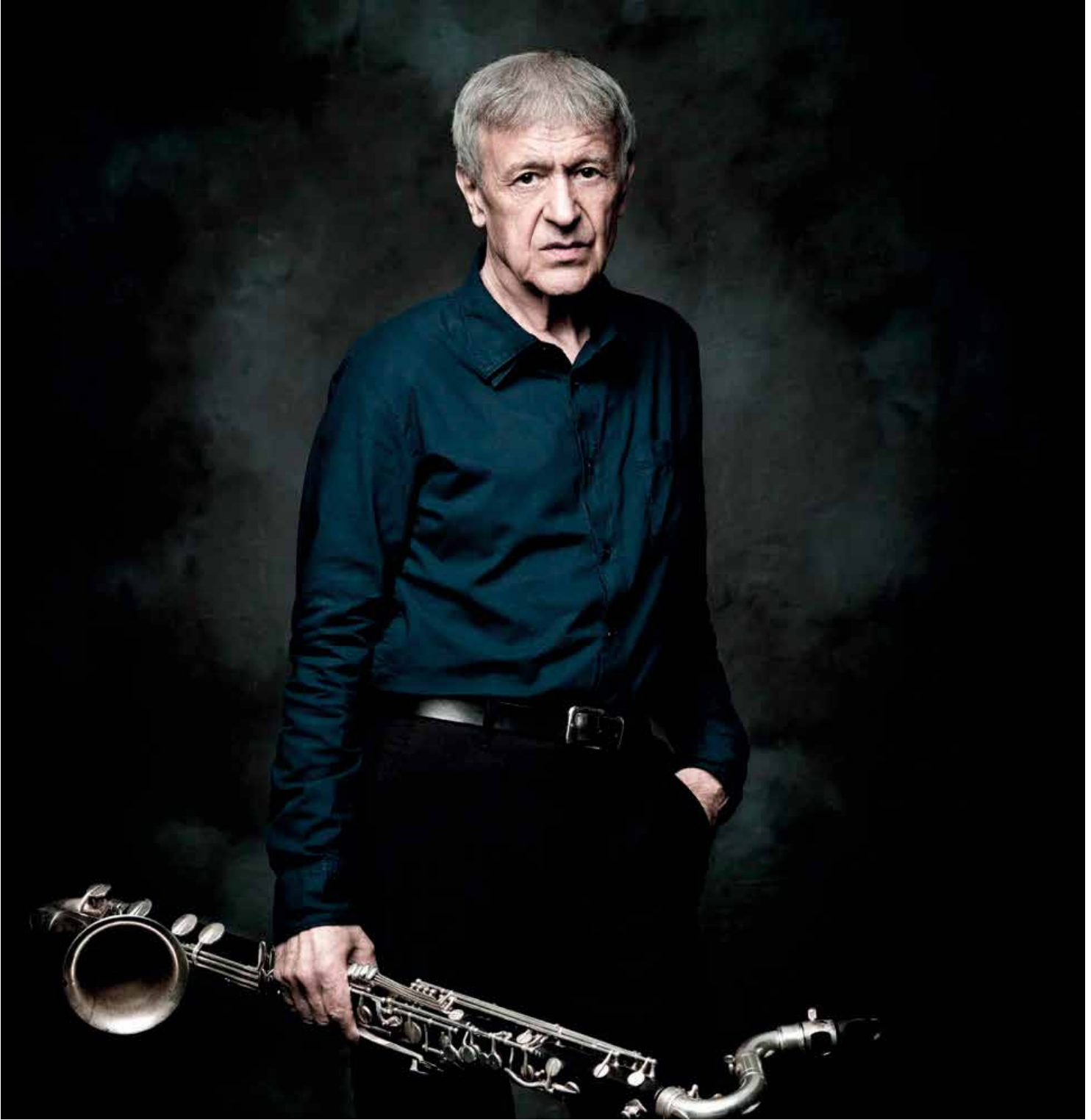
1975'te film müzikleri bestelemeye ağırlık vermeye başlayan Portal, tam üç kere En İyi Film Müziği dalında César ödülü kazanmıştır. Bunlardan ilki "The Return of Martin Guerre" filmi için yaptığı müziktir. Sanatçı bu alandaki çalışmalarını Musi-

ques de Cinémas albümüyle belgelemiştir. 1980'ler ve 90'lar boyunca önceden yapılmış herhangi bir plan dahilinde olmaksızın sayısız yeni müzikal ortaklıklara imza atan Portal'ın bu dönemde en dikkat çekici çalışmaları Pierre Favre, Dave Liebman, Martial Solal, Mino Cinelu ve Jack DeJohnette ile birlikte yaptıklarıdır. Yüzyıl dönümüne yakın ABD ve özellikle Minneapolis'le ciddi bir bağlantı kurmuş ve Prince'in müzisyenlerinden bazılarının da yardımıyla rock motifleri taşıyan bir eser yaratmıştır. Portal yakın zamana kadar piyanist Bojan Zulfikarpasic, akordiyoncu Richard Galliano, davulcu Daniel Humair, başçılar Beb Guérin ve Henri Texier ve yine vatandaşı piyanist Jacky Terrasson'la çalışmalarını sürdürmüştür.

Portal ayrıca saksofon ve Arjantin bandleonu veya Macar taragotunu da çaldı. 1978'deki bir röportajında şöyle demişti: "Enstrümanlarla bir bukalemun gibiyim ve aynı zamanda kendi içimde de bir bukalemun gibiyim."

Portal'ın 2021'de 85. doğum günü için çıkardığı son albümü, Fransa'nın Victoires müzik ödüllerinde yılın caz albümü ödülünü kazandı.

Portal 2004 yılında yapılan bir söyleşisinde şunları kaydediyor: "Her müzisyenin aklında belirli bir çalma tarzı vardır... ve her müzisyenin aklında net bir referans, bir tür 'baba' vardır... Ayler ve Hendrix'in, daha sonra da birçok müzisyen için büyük bir referans olan Miles

Portal, yeni yeni gelişen Fransız serbest caz hareketinin bir parçası olarak, önde gelen Amerikalı avangart caz figürlerinin çalışmalarını genişletmek için çalıştı. 1965 tarihli "Free Jazz" albümü, büyük ölçüde ABD'de kök salmış bir türün sınırlarını genişletme çabalarında Avrupa için bir dönüm noktası olarak kabul edildi. 1969'da "New Phonic Art" doğaçlama grubunu kurdu ve bir yıl sonra, uluslararası alanda tanınmış deneysel bir serbest caz grubu olan kendi "Michel Portal Unit"ini kurdu.

Davis'in ölümünden sonra, birçok insan yolunu kaybetti. Ancak aynı zamanda, net bir referans olmadan, birçok müzisyen kendi kimliğine ve çalma tarzına odaklandı, kendilerine karşı dürüst oldu. Bu müzisyenlerin her birine hangi tarzda müzik yaptıklarını sorsanız, 'var olan tek tarz' derlerdi. Ancak bir noktada müzisyenler arasındaki iletişim kayboldu... Bir referans noktası olmadan, iletişimin dayanak noktası kaybolur. Herhangi bir moda akımının parçası olmak, bir şeyin 'örneği' olmak istemiyorum; Fransa'da her zaman moda meselesidir ve her moda çok, çok kısa ömürlüdür. Fransa çok entelektüel,

çok avangart ve insanlar daha önce yapıldığını düşündükleri şeyleri duymaktan hoşlanmıyorlar."

Bay Portal'ın ölümü, temsilcilerinden biri olan Marion Piras tarafından AFP'ye duyuruldu ve Piras, Portal'ın "modern caz için, Avrupa cazı için, çok çeşitli müzik ve deneyimlere tamamen açık, devasa bir anıt" olduğunu söyledi.

Bayonne Belediye Başkanı Jean-René Etchegaray, "Zamanının en büyük müzisyenlerinin dostu olan bu muazzam klarinetçi, hem klasik hem de caz müzikte üstün başarı gösterdi" diye ekledi.

Lokanta Orhan

Son zamanlarda herkesin dilinde bir mekan: Lokanta Orhan

Kızarmış şeftalili semizotu salatası, enginarlı deniz börülçesi, bademli kabak sıyrma, ata yadigarı tarif ile topan patlıcan kızartma, tereyağlı işkembe, humus, patlıcan yatağında isli et ve diğerleri...

Şef Erhan Barili'nin dokunuşuyla hazırlanan bu lezzetler özenle işlenerek, misafirlerinin damaklarında unutulmaz lezzetler yaratıyor.

Gösteriştan uzak, lezzet ve kaliteyle öne çıkan Lokanta Orhan, el yapımı turşulardan kullandığı soslara kadar kendi tarifleriyle tabaklarına farklı tatlar katıyor.

Şef'in kurduğu ekip, uyum içinde çalışan saat gibi kusursuz bir düzenle işliyor. Malzeme seçimi, pişirme teknikleri ve sunumun her aşaması, mutfakın ritmine uyum sağlayan bir bütün halinde hareket ediyor.

Lokanta Orhan

Forum Bornova Girişi Tatmahal
532 320 1090

LUCIEN ARKAS SANAT MERKEZİ

İzmir'de sanat rotasının yedinci durağı, Lucien Arkas Sanat Merkezi açıldı...

■ AYŞE PERİN TATARI

Centre Pompidou'nun uzmanları ve Arkas Sanat; Lucien Arkas Sanat Merkezi'ni kurgulamak amacı ile 2024 yılında bir araya geldiler. Bayraklı 'da Mistral İzmir'de, 2500 metrekarelik bir alanda Lucien Arkas Sanat Merkezi adı ile yeni bir sanat merkezi planlandı.

Bu yeni merkezin programı "modern ve çağdaş sanat" odaklı olarak sürdürülecekti. Uluslararası sergilerin yanı sıra çeşitli ve zengin bir planlamaya imkân tanıyan, aynı zamanda öğrenme ve deneyim alanı olarak tasarlanan Mer-

kez, İzmir'in kültür ve sanat yaşamında yeni bir buluşma noktası olacak. Centre Pompidou ile iki yıllık iş birliği sonucunda planlanan aşamada, önümüzdeki beş yıl boyunca Centre Pompidou, Arkas Sanat'ın programlaması ile tematik sezonlar çerçevesinde yılda iki sergi sunacak.

5 Nisan 2026 tarihinde Sonia&Robert DELAUNAY'ın iki baş yapıtını sergileyerek, ilk gösterimini resmi olarak yapan L.A. Sanat Merkezi, Eylül 2026'da renk ve ışık sanatını kutlayan iki büyük sergiyi izleyicilerle buluşturacak.

Sonia & Robert
DELAUNAY

ARK
TÜRKİYE
CENGO

SERGI / EXHIBITION

Modern Rengin İcadı
Inventing Modern Colour

NİSAN / APRIL - 12 TEMMUZ / JULY 2026

arkassanat.com **Centre Pompidou**

"İzmir doğup
büyüdüğüm
şehir. Bu şehrin
yalnızca geçmiş
ile değil, bugünü
ve geleceği ile
de sanatla iç içe
olması gerektiğine
inanıyorum. İzmir'in
kültür sanat
şehri olması için
2011'den bu yana
gayretlerimizi
sürdürüyoruz...
Uluslararası
kurumlarla
yürüttüğümüz
çalışmalarda
temelimiz her
zaman güven
ve dostluk
oldu. Centre
Pompidou Başkanı
Laurent Le Bon
ile tanışıklığımız
Picasso sergisi
dönemine
uzanıyor. Bu iş
birliği o dönemde
oluşan bir güvenin
sonucu..."

İzmir'e yayılan bir sanat rotası

Arkas Sanat, 2011 yılından bu yana İzmir'de farklı mekanlarda hayata geçirilen sanat merkezleri ve uluslararası sergilerle kentte süreklilik arz eden bir sanat rotası oluşturuyor. Kent merkezinden, Urla ve Alaçatı'ya uzanan bu sanat ağı; sergiler, öğrenme programları ve etkinliklerle sanatı farklı izleyici grupları ile buluşturuyor. Yeni açılan Lucien Arkas sanat Merkezi bu rotanın yedinci durağı olarak, İzmir'deki sanat altyapısını yeni bir boyuta taşıyor.

Arkas Holding Yönetim kurulu başkanı Lucien Arkas, İzmir'in sanatla kurduğu bağın güçlenmesi için uzun yıllar-

dır çalıştıklarını belirterek, merkezin bu yolculuğun önemli bir adımı olduğunu 5 Nisan 2026 gününde yapılan basın toplantısında dile getiriyor: "İzmir doğup büyüdüğüm şehir. Bu şehrin yalnızca geçmişi ile değil, bugünü ve geleceği ile de sanatla iç içe olması gerektiğine inanıyorum. İzmir'in kültür sanat şehri olması için 2011'den bu yana gayretlerimizi sürdürüyoruz...Uluslararası kurumlarla yürüttüğümüz çalışmalarda temelimiz her zaman güven ve dostluk oldu. Centre Pompidou Başkanı Laurent Le Bon ile tanışıklığımız Picasso sergisi dönemine uzanıyor. Bu iş birliği o dönemde oluşan bir güvenin sonucu... Lucien Arkas Sanat Merkezi'nin binasını bir sanat merkezine dönüştürmek için büyük ve değerli bir sergi bekliyor-

duk. Fransa'nın en önemli müzelerinden Centre Pompidou, beklediğimiz o değer oldu. İzmir'de uzun süredir bir çağdaş sanat merkezi açıp açmıyacağımız merak ediliyordu Centre Pompidou ile yaptığımız iş birliği sayesinde çağdaş sanatın en önemli ve özel eserleri ile bu merkezi hayata geçirdik, planlanmış uzun vadeli bir programla devam edeceğiz. Açılışa yer alan eserler de bu iş birliğinin başlangıcını temsil ediyor"

Arkas Sanat ile Pompidou arasında yürütülen program kapsamında önümüzdeki beş yıl boyunca, yılda iki sergi Lucien Arkas Sanat Merkezi'nde sanatseverlerle buluşacak.

Centre Pompidou: Paris'in kalbinde yer alan bu yapı 1977 yılında kapıla-

rını açmış, dünyaya açık ve çok disiplinli yapısı ile canlı ve dinamik bir kültür vizyonunu temsil etmektedir. Yıllar içinde biriken modern ve çağdaş koleksiyonu, şu anda 150 binden fazla eserden oluşmakta ve Avrupa'nın en zengin, dünyanın ise ikinci en büyük konumundadır. Centre Pompidou 2025 yılında bir yenilenme sürecine girmiş, 2030 yılına kadar sürecek olan zaman diliminde de faaliyetlerine devam etmesini sağlayacak bir dönüşüm hazırlığındadır. Mütefak kurumlarla kurulan güçlü ortaklıklar ile constellation programı şu anda Paris' te, Fransa genelinde ve uluslararası alanda uygulanmaktadır. Arkas Sanat önümüzdeki beş yıl boyunca Centre Pompidou'nun bir iş birlikçisi olarak öne çıkmaktadır.

Lucien Arkas Sanat Merkezi, "Modern Rengin İcadı- Sonia & Robert Delaunay" seçkisi ile başlayan sergiyi Eylül ayında daha da büyütecek... Renk ve ışık üzerine geliştirdikleri yenilikçi yaklaşımlarla bilinen Delaunay çifti modern sanat tarihinde dönüştürücü bir etki yaratmış isimler arasında yer alır. Paris avangardı içinde yeni bir soyut dili birlikte geliştiren öncü sanatçılar Sonia ve Robert Delaunay'ın üretimlerinden olan ve Centre Pompidou'dan istisnai olarak ödünç alınan, şu anda sergilenmekte olan iki resim, rengin imkanlarını radikal bir yaklaşımla araştırırken, modern ve çağdaş sanatta renk ve ışık olgusuna odaklanan Lumina sergisine kavramsal bir ön izleme sunuyor. Bu iki eser sanatçıların özgün üsluplarını yansıtırken, Pompidou ile olan iş birliğinin ölçeğini ve merkezin yeni dönem vizyonunu izleyiciye hissettiriyor.

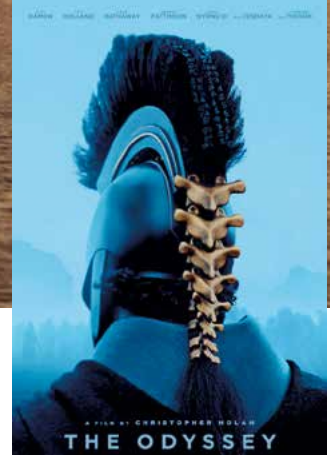
Sezonun esas sergisi Eylül ayında, Lucien Arkas Sanat Merkezi'nde izleyicileri karşılayacak...

Renk ve ışık teması etrafında şekillenen bu geniş kapsamlı sergi, farklı dönem ve disiplinlerden pek çok sanatçının eserlerinden oluşacak. Bu seçki Centre Pompidou koleksiyonundan derleniyor. Modern sanatın renk teorisi, ışığın algısal etkisi ve soyutlamanın tarihsel dönüşümü üzerine zengin bir perspektif sunacak.

GÜNDEMDEKİ BİR FİLM

The Odyssey

Ünlü yönetmen Christopher Nolan, Oppenheimer'dan sonraki yeni projesi olarak Homeros'un ölümsüz eserini seçti. The Odyssey, Truva Savaşı'ndan sonra Odysseus'un tehlikeli yolculuğunu ve karısı Penelope ile yeniden bir araya gelmesini konu ediyor.

Truva Savaşı'ndan sonra Kral Odysseus ailesinin yanına dönmek ister. Ancak eve dönüş yolu sanıldığından daha zordur çünkü Odysseus tehlikelerle dolu uzun bir macerayla karşı karşıyadır.

Odysseus rolünde, Nolan ile daha önce Interstellar ve Oppenheimer filmlerinde de çalışan Matt Damon'ı izle-

yeceğiz. Kadroda ayrıca Tom Holland, Anne Hathaway, Robert Pattinson, Zendaya ve Lupita Nyong'o gibi yıldız isimler var. Film 17 Temmuz 2026 tarihinde tüm dünyada vizyona girdi ve büyük bir ilgiyle karşılandı. Pek çok izleyicinin bilet bulmakta zorluk çektiği filmin bütün dünyada gişe rekoru kırması bekleniyor.

Sosyal medyada da büyük bir ilgi ile karşılanan film hakkında yorumların ardı arkası kesilmiyor. Dikkat çeken yorumlardan birinde, "filmi izlemeyen önce okumanız gereken 5 kitap var" deniyor.

Filmin en dikkat çekici detaylarından biri, çekimlerin bir kısmının Türkiye'de yapılması. Ordu'nun Perşembe ilçesindeki üzerinde kilise bulunan Yason Burnu filmin önemli çekim lokasyonlarından biri olarak seçildi. Diğer çekimler ise Sicilya, Fas, İzlanda ve Birleşik Krallık gibi farklı ülkelerde gerçekleştirildi. Nolan, filmi tamamen IMAX 70 mm kameralarla çekti. The Odyssey,

sinema tarihinde her karesi IMAX formatında çekilen ilk film olma özelliğini taşıyor. Dijital çağda ve yapay zekanın ortasında Nolan, filmin binlerce kurgu kesi-

mini ve renk ayarlarını laboratuvarında tamamen elle ve analog yöntemlerle yaptırdı. Yani perdede göreceğimiz her şey insan gözünün görme biçimine en yakın, en gerçekçi kalitede olacak!

ŞANS CESURLARDAN YANADIR

Gran Turismo 50

BENETEAU, sektörün öncü crossover express cruiser serisinin duyurusunun ardından, Mayıs ayı sonunda lüks yeni amiral gemisi Gran Turismo 50 modelini tanıttı. Devrimsel bir dış görünüm, yerleşim ve ergonomi anlayışıyla tasarlanan ve markanın dünya çapındaki denizcilerin değişen ihtiyaç ve beklentilerini derinlemesine anlamasından doğan Gran Turismo konsepti, sınırsız keşif ruhunu korurken, çok yönlü bir platform sunuyor.

Kusursuz yaşam alanı

Gran Turismo 50'nin iddialı ve şık görünümünün ardında, seyir halindeyken güvenli ve demir atıldığında kusursuz bir yaşam alanına dönüşen çok yönlülük gizli. Geniş dinlenme alanları, doğal bir akışla ana güverte boyunca birbirine bağlanarak fazlasıyla konfor sağlıyor.

Geminin dış tasarımı her ruh haline hitap edebiliyorken, görkemli iç mekanı da kesinlikle huzurun simgesi olarak tanımlanabilir. Dingin renkler ve seçkin malzemeler, fiziksel konforu en üst seviyeye taşıyan ince bir çalışmayla birleşiyor. Markanın 140 yılı aşkın tekne üretim deneyimi,

aydınlatma, hacim, ergonomi ve kusursuz işçilik gibi her ayrıntıda kendini gösteriyor. Teknede yaşamak, hayatı yaşamaktır; olması gereken de budur.

BENETEAU, bu yeni nesil crossover express cruiser sınıfını geliştirmek için efsanevi marka Alpine ile iş birliği yaptı ve artık motor yükseltmeleri, renkli gövdeler ve teknenin her köşesine yayılan şık detaylarıyla dikkat çeken ve sınırlı sayıda üretilen yeni Gran Turismo modellerini sunuyor.

Kanso (sadelik) ve Yugen (zarafet) tasarım felsefesinden ilham alan Gran Turismo 50, zarif gövde hatlarından, kabinlerdeki ortam aydınlatmasına kadar her detay, denge, netlik ve zarafet hissi uyandırmak için tasarlanmıştır.

Optimum sürüş deneyimi

Volvo joystick kontrol ve eco-drive sistemi ile donatılan gemi, 22 knot hızda 250 mil menzil sunuyor. Kullanıcı dostu arayüz ve açık ya da kapalı dümen istasyonu seçenekleri, her koşulda pürüzsüz ve sezgisel bir sürüş deneyimi sağlıyor.

ÖZELLİKLER

Toplam Uzunluk: 15,95 m

Toplam En: 4,48 m

Gövde Uzunluğu: 14,1 m

Su üzeri yükseklik: 4,6 m

Motor: 2x480 HP

Su Tankı: 2x500 L

Yakıt Tankı: 2x650 L

Yatak Sayısı: 5

CE Onayı: B:10 / C:12

Deniz mimarı: Marc Van Peteghem

Dış Tasarım: Patrick Le Quément

İç mimar: Nauta Tasarım

SENİ SEVİYORUM UÇUR BENİ

Zeynep Kaçar
Doğan Kitap

Banliyö sözcüğü, bir kentin “Duvarlarda yazılar. Afişler her yerde. Genel Başkan adayları. Ötekine ölüm, yaşasın bizimki. En çok biz, en iyisi biz. Seçimlere sayılı günler kaldı. Her yerde devasa afişleri Genel Başkan Bey’in. Haberlerde, sokaklarda, camilerde, köprülerde, ondan kaçış yok.

Bir de mavi bir yazı. Seni Seviyorum Peri Uçur Beni. Önünden her geçtiğinde gülümsüyor. Gülümsediği için şaşıyor sonra.” Sefa Kaya, İzzet Can ve Beyza... Aynı şehrin içinde, aynı karanlığın kıyısında, birbirine değerek savrulan üç genç hayat. İstanbul yalnızca bir fon değil; gürültüsü, şiddeti, yoksulluğu ve bitmeyen tehdidiyle oyunun kendisi. Zeynep Kaçar, son romanında bu üç karakteri video oyunu estetiğini çağırıştıran kırılgan ve sert bir kurgu içinde buluşturuyor.

Bir vapur patlamasıyla yükselen hikâye, yalnızca bireysel felaketleri değil, bir kuşağın sıkışmışlığını da açığa çıkarıyor. Seni Seviyorum Uçur Beni, tesadüfle kaderin, oyunla hayatın, hayatta kalmakla yok olmak arasındaki çizginin giderek silindiği bir dünyayı anlatıyor.

İMKANSIZ COĞRAFYALAR

Ben Markovist
Çeviri Şafak Tahmaz
Livera

2025 Booker Ödülü finalisti Hayatımızın Geri Kalanı’nda Ben Markovits, orta sınıf Amerikan ailesinin yaşadığı bir “rüya”yı kendine özgü dokunaklı üslubuyla tahlil ediyor. Karısı kendisini aldatıktan sonra onu terk etmek için küçük kızının üniversiteye gitmesini bekleyen Tom, kızını okula bıraktığı gün herkesin çıkmak istediği o uzun araba yolculuğuna çıkar. Yaş aldıkça daha sık akla düşen “O an başka türlü davranıyordum hayatım bugün nasıl olurdu?” sorusunun cevabını arayacaktır. Evlenmemeyi seçmiş üniversite arkadaşı Sam; eski dostu Brian; kardeşi Eric ve tek başına çocuk sahibi olmayı seçmiş olan eski kız arkadaşı Jill... Tom’un tüm bu ziyaretleri huzursuz bir merakı tetikleyerek okuru aşk, aile, evlilik, arzu ve ebeveynliğe dair düşünmeye davet eder.

Hayatımızın Geri Kalanı, hayatın hep “garanti” tarafını seçmiş, mecbur kalmadıkça risk almamış, her şeyi doğru yaptığında doğru bir hayat yaşayacağına inanmış olanlara, geriye dönüp baktıklarında hissedilecek o geç kalmışlık duygusunu sakın ama sarsıcı bir biçimde hatırlatan bir roman.

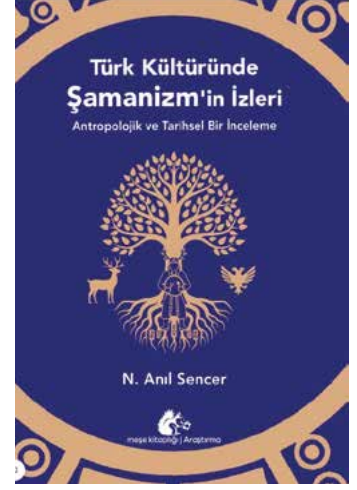

ETRÜSK GÜLÜMSEMESİ

Jose Luis Sampedro
Çeviri Banu Karakaş
Paris Yayınları

Sert mizacı, yakınlarını çileden çıkaran titiz gözlemciliği ve olur olmaz yerde kahramanlık günlerini yad etmesiyle tanınan ihtiyar Salvatore, inzivaya çekildiği Calabria’daki evini geride bırakıp tedavi görmek üzere Milano’ya, oğlunun evine yerleşir. Konulan kanser teşhisinin tarumar edici tesiri bir yana, onun için asıl yıkım; alışkın olmadığı bu kuzey kentinin kasvetli ritmine ayak uydurmak, tüylerini diken diken eden geliniyle bir orta yol bulma çabasına girişmek, eski dava arkadaşlarının geçmişle gelecek arasında durmadan yer değiştiren gölgesinde şimdiyi tecrübe etmektir. Ancak yeni doğmuş torunuyla kurduğu beklenmedik bağ sayesinde hayatı bambaşka bir yöne evrilir.

Milano müzesinde gördüğü Etrüsk lahdi üzerindeki o esrarengiz gülümseme bu yolculukta onun yegâne pusulasıdır. Yaşlılık, ölüm ve yeniden sevebilme cesareti üzerine unutulmaz bir roman olan, ayrıca 2018 yılında Oded Binnun ve Mihal Brezis tarafından sinemaya da uyarlanan Etrüsk Gülümsemesi ilk kez Türkçede.

TÜRK KÜLTÜRÜNDE ŞAMANİZMİN İZLERİ

N. Anıl Sencer
Meşe Kitaplığı

Göğün ve toprağın ruhuyla konuşan, Kam (Şaman) figürünün merkezde olduğu Şamanizm, insanla doğa arasındaki en eski sözleşmedir. Bu kadim inanç sistemi, Türk toplumsal kimliğinin, etik değerlerinin ve doğayla uyumunun temelini oluşturur. Peki, Orta Asya’daki göçebe yaşamın ayrılmaz parçası olan bu inanç sistemi, İslamiyet’in kabulünden sonra nasıl dönüştü ve günümüze nasıl ulaştı?

N. Anıl Sencer, bu kapsamlı incelemede, Şamanizm’in üç temel zaman kesitindeki izini sürüyor:

- İslamiyet öncesi Orta Asya.
 - İslamiyetle sentez dönemi.
 - Günümüz Anadolu’sundaki halk inanışları
- Gök Tanrı inancından, Nevruz ritüellerine, su ve ağaç kültüne kadar Şamanizm’in kültürel belleğimizdeki her izi, bilimsel veriler ve saha çalışmalarıyla harmanlanıyor.

Yaşama saygıyı temel alan bir zihniyetin modern kimlik inşasında nasıl bir rehber olabileceğini merak eden okurlar için bu eser, sadece bir tarih araştırması değil; aynı zamanda içsel bir keşif yolculuğunun da başlangıcıdır.

NORMKAR
HOME S ASALI

Yaşamın Yeni Normu

Modern yaşamın beklentilerini yeniden tanımlayan HomeSasalı, çağdaş mimarisi, doğayla uyumlu yaşam anlayışı ve özenle tasarlanmış detaylarıyla yeni bir yaşam standardı sunuyor. Normkar'ın deneyiminden güç alan bu vizyon, yaşamı geleceğe değer katacak şekilde tasarlıyor.

Normkar bir Karcioğlu
Companies iştirakidir.

 www.normkar.com

 [normkarofficial](https://www.instagram.com/normkarofficial)

 0 (553) 268 85 81

İŞLETMENİZİN VE EVİNİZİN TÜM İHTİYAÇLARI TESPO'DA!

İZMİR BORNOVA	İSTANBUL KARTAL	MARMARİS	ANTALYA SİDE	ESKİŞEHİR ODUNPAZARI
İZMİR OSMANGAZI	İSTANBUL KÜÇÜKKÖY	FETHİYE	ANTALYA ALTINOVA	ESKİŞEHİR TEPEBAŞI
İZMİR ESKİİZMİR	İSTANBUL ARNAVUTKÖY	BODRUM	ANTALYA ALANYA	BALIKESİR
AYDIN MERKEZ	İSTANBUL BEYLİKDÜZÜ	DENİZLİ	BURSA	SAMSUN
AYDIN KUŞADASI	İSTANBUL İKİTELLİ			